

1111

Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

0 1 2 3 4

Gray Scale

Cont. fol. cviii.

100
100

Contenta Voluminis:

- 1) Vitruvii de Architectura libb. X. f. 1 - 48^b.
(epitome Lauterbach)
- 2) Quaedam Marciani Capellae de nuptiis Philologiae et quaedam de ejusdem Astronomia. f. 49^a - 61^a. (Lib. II. cap. 11° in finem.)
- 3) Prisciani epitome Phaenomen. f. 61^b.
- 4) Rufi Festi Atrieni clari Atrati Phaenomena. f. 61^b.
- 5) Prisciani carmen de Ponderibus et Mensuris. f. 62^b - 65^a. Explic. vers. 162 edit. Weber. (Corp. Poet. Latin.)
- 6) Prisciani quaedam. f. 65^a - 70^b.
(de figg. numerorum.)
- 7) Priscian. de XII versibus Aeneidos principibus. f. 70^b - 100^b.
- 8) Bedae presbiteri Orthografia. f. 100^b - 108^a.
(non ut primo loco ap. Putsch e libro Bangars. p. 2327-299. sed ut in calce editionis Putsch p. 2775-299. et in editione Basiliensi 1562 p. 72-98.)

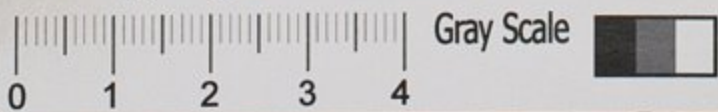
1. Vitruvij architectura.

2. quaedam Marciani Capella de nuptijs Philologie, et quaedam de ejus Astronomia.

3. quaedam Prisciani.

N° 132. Gm.

Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Incipit capitula
De principis artis architectonicae
De uentis
De aquae inuentione
De puteorum fossionibus & structuris
De utilitate aquae pro banda
De aquae inductione
De mensuris & pondere fistularum
De arena natura
De calce utilitate pro banda
De lateribus faciendis
De parietibus latericis tectorio operi parandis
De generibus arborum & utilitate cessionis
De fabrica uille rustice disponenda
De dispositione operis urbani De dispositione operis urbani
De mensuris aedificiorum
De fabrica balnearum
De cameris balnearum
De expositionibus pavementorum
De pavementis super contignationes faciendis
De calce pro banda operi albario
De cameris carnicis
De politionibus parietum cemenatio
De opere corinario

De parietibus cemicis humidis locis solidandis
Triclina hiberna minoribus picturis esse ornanda
Pauimenta ut in hieme tpeant
De generibus colorum
De nomine inuentione
De horologii institutione
De matris diuersis

DE ARTIS ARCHITECTONICAE PERITIA. MULTA ORATIONE
utruuius polio aliiq: auctores scientissime scripsere. Verum melonga
eorum dissertaque facundia humilioribus ingenis alienum faceret
studium. pauca ex his mediocriter & sermone, priuatis usibus ornare
fuit consilium. Quae partes itaque caeli & regiones uentorum salubres
aedificiis uideantur, & quae subtilitate nociui flatus auertantur. Aditusq:
ianuarum & lumina fenestris tribuantur utiliter, quibusue mensu
ris aedificiorum membra disponantur, quibus signis tenuis abun
dansque aqua inueniatur; Nam & iam quae aedificandi gratia scire
oportet, breui succinctaque narratione cognosces; Primo ergo
quae principia ad architecturam pertinere debeant, studioso atten
dere conuenit; Omnia enim pulchro decore ac uenusta utilitate
fieri poterunt, si ante huius artis peritus ordo discatur;
Nam architecturae partes sunt octo. Quae sunt » Ordinatio.
dispositio. Venustas. mensura. distributio. aedificatio. collocatio
machinatio. Ex his greci quinq: uocabulis studium architecturae

esse docuerunt; Nam ordinationem ac dispositionem diatbesim; uenustatem ac decorem. mian. modolorum mensuras. simmetriam; distributionem oeconomiam appellauerunt; Ordinatio est ergo membrorum dispositio & constat ex quantitate quam greci posita uocant; Quantitas est modus singulorum membrorum. uniuerso respondens operi; Dispositio est aptarebus concluium institutio & operis futuri forma tribus figuris diuisa quae a grecis idea appellatur; Haesunt ergo tres figurae ichnografia ortografia scenografia; Ichnographia est arce uel soli & fundamentorum descriptio; Ortographia est laterum & altitudinis constructio; Scenographia est frontis & totius operis per picturam ostensio.

ἀποθεμία

FERUNT QUIDAM PHILOSOPHORUM ERATOS TENEN MATHEMATICIS rationibus & geometricis methodis. aequinoctiali tempore per gnomonicas umbras orbis terrae spatia esse metatum. & sic certos uentorum didicisse flatus; Tenere ergo orientem aequinoctialem. fauonium. ^{solanū. a meridie austrū. ab occidente regnum caeli} septentrionem. Inter ceteros tamen androgeus cirenaensis cum octo uentis orbis terrae regi asseuerasset. exempli causa athenis turre marmoream octogonam instituit. in qua imagines uentorum sculptas. contra suos cuiusque flatus ordinauit. Supraque ipsam turrim. metam marmoream posuit. & tritonem aeneum collocauit. & ita est modulatus ut cum uentus aliquis aspirasset. quodam momento in giro ageretur & supra caput eius resisteret. & dexteram manu uirgam tenens ipsum esse flantem monstraret; Itaque esse inter subsolanum & austrum ad orientem hibernum eorum. Inter austrum

x
& fauonium ad occidentem hibernum africanum. Inter fauonium & septentrionem chaurum. quem quidam corum uocant. Inter septentrionem & subsolanum aquilonem. Hoc modo & nomina & partes & numerus uentorum scire coeptum est; Sed plerique duodecim uentos esse asseuerant. ut est in urbe roma triton aeneus cum totidem toribus uentorum factus ad templum androgei cirenensis similitudo supra caput uenti uirgam tenens. eundem esse flantem ostendit; Obseruabis ergo ne ianuas aut fenestras contra nocuos flatus facias; Nocui enim sunt flatus ubi aut nimis incumbunt aut acerrima frigora faciunt. ut & homines & animalia ledant. Frigorosis ergo regionibus a meridie aut ab occasu hiberno. ianuas & fenestras facies; Aestuosis uero ab orea & septentrione fieri ordinabis;

DINO CRATES ARCHITECTUS COGITATIONIBUS
& solertia fretus. cum alexander rerum potiretur. profectus est a macedonia ad exercitum. regiae cupidus commendatione. si se patria a propinquis & amicis tulit. ad primos ordines & purpuratos litteras aditus habere & faciliores. Absque exceptis humane. p&it utquam primum ad alexandrum perduceretur; Cum pollicenti esset tardiores fuerunt. idoneum tempus expectantes; Itaque dinocrates ab his se existimans ludii ab se peti presidium; Fuerat enim amplissima statura. facie grata. forma dignitateq; summa. His igitur naturae muneribus confusus. uestimenta posuit in hospitio. & oleo corpus per unxit. caputque coronauit populea fronde. leuam

3.
humerum pelle leonina texit. dextraq; clauam tenens. incescit contra
tribunal regis ius dicentis; Nouitas populum cum auertisset. con
spexit eum alexander admirans. iussit eum locū dari ut accederet.
interrogauit quis esset; At ille. Dinocrates inquit architectus
macedo. qui ad te cogitationes & formas afferō. digna tuae claritati;
Namque a thon montem formaui in statu uirilif figuram. cuius
manuleua designaui ciuitatis amplissimae moenia. dextra patet
quae excipere omnium fluminum quae sunt in eo monte aquam.
ut in demmare profundetur. Delectatus alexander ratione
formae. statim quaesit si essent agri circa. qui possent frumen
taria ratione eam ciuitatem tueri; Cum inuenisset non posse
suis transmarinis subuectionibus; Dinocrates inquit attendo
egregiam formae compositionem. & ea delector. Sed an im ad
uerto si quid eduxerit eo loco coloniam. fore ut iudicium eius
utuperetur; Ut enim natus infans sine nutricis lacte non
potest ali. neq; ad uterq; crescentis gradus p̄duci. sic ciuitas sine
agris & eorum fructibus in moenibus affluentibus non potest
crescere. nec sine abundantia cibi frequentiam habere. populamq;
sine copia tueri; Itaq; quemadmodum formationem putoprobri
dam. sic iudicium locum improbandum. teque uolo esse mecum
quod tua opera sum uisurus; Ex eo dinocrates ab rege nondisces
sit. & in aegyptum eum est persecutus. Ibi alexander cum animum
ad uertisset portum naturaliter tutum. emporium egregium.
campos circa totam aegyptum frumentarios. in maris flumi

nis nihil magnas utilitates: iussit eum suo nomine ciuitatem alexan-
driam constituere; Ita dinocrates a facie dignitateq: corporis com-
mendatus ad eam nobilitatem peruenit; Mibi autem imperator
staturā non tribuit natura: faciem de forma uel aetas: ualitudo detrahe-
uit; Itaq: quō ab his presidis sum desertus. per auxilium scientiae
scriptaq: ut spero pueniam ad commendationem.

Quō usibus omnium maxime necessariae aquae uidentur: primo.
quae generaterrae. tenues aut abundantes uenas emittant. quibus
& iam signis altius depresso inueniantur. quomodo ex puteis uel fon-
tibus ducuntur. quae nocuos aut salubres habeant liquores studiose
seruare oportet; Aquae ergo fontaneae aut sponte profluunt.
aut sepe de puteis abundant; Cuiusmodi copia enon erunt: signis
infra scriptis quaerenda sunt sub terra capita aquarum & pro-
xima fontibus: altiora puteis colligenda; Ante solis itaque ortū
in locis in quibus aqua queritur. aequaliter in terra procumbatur
& mento deposito per ea prospiciatur: Mox uidebis in quibuscūq:
locis aqua lateat; humores in aere supraterram crispantes.
& in modum tenuis nebulae rorem spargentes. quod in siccis & ar-
idis locis fieri non potest; Quaerentibus ergo aquam. diligenter
erit considerandum quales terrae sint; Certa enim genera sunt
in quibus aut abundans aut tenuis aqua nascatur; In creta
tenuis & exilis nec optimi saporis inuenitur; In sablone solu-
to. tenuis limosa & insuauis altioribus locis mersa;

In terra nigra fallarum humores exiles. magis ex hibernis liquoribus
collecti saporis optimi spissis & solidis locis subsistentes; Glaree
uero mediocres & incertae uenas habent. sed egregia suauitate; In sa-
bulone masculo & arena & carbunculo certiores & salubriores &
abundantiores sunt copiae aquarum; In rubro saxo & copiose
& bonae inueniuntur; Sed prouidendum erit. ne inter rimas
saxorum quo suspense sunt decurrant; Sub radicibus montium
& in saxis silicibus uberiores & salubriores & frigidiores aquae inue-
niuntur; Campestribus autem fontibus. salse & graues & tepide
& non suaves erunt; Sed si sapor bonus inuenitur. scito eas
de montibus sub terra uenire in medios campos. ibiq: umbris ar-
borum coniecte. prestabunt montanorum fontium suauitate;
Signa autem inuestigandae aquae alia huiusmodi inueniuntur.
Tenuis iuncus. salix erratica. alnus. utex. harundo. edera.
alia quoq: quae sine humore nasci non possunt; Quo autem
in lacunis similia nascuntur. facile his credendum non est.
Itaq: sic inuentiones aquae probabis; Fodiatur ergo ubi haec
signa fuerint inuenta. nec minus in latitudinem pedes iij.
in altitudinem pedes v. & circa solis occasum uas plumbeum
aut aeneum mundum. in trinisecus per unctum oleo. in ima
fossuram immersum collocatur; Supra q: fossuram frondibus
uel harundinibus missis. terra inducatur, item alia die aperiat.
Et si sudores aut stillae in uase inueniuntur. is locus sine
dubitatione aquam habebit; Item si uas ex creta siccum

non coctum eadem ratione fuerit; si is locus aquam habeat alio die uas
humoresolutum inueniatur; Vellus lanæ similiter in eoloco positū
sit tantum humoris collegerit ut aliadie exprimi possit. magnā copiam
aquae locum habere significat; Lucerna plena oleo in censa si in
eodem loco similiter adoperta in aliadie lucens fuerit inuenta
indicabit eum locum aquam habere. Propterea quod omnis ca-
lor adstrahit humorem; Item in eodem loco si focum feceris & uā-
porata terra humidum nebulosumq; fumum suscitauerit. ostē-
dit locum aquam habere; Cū haec ita fuerint repta certis signis
in altitudinem putei defodiendi erunt. quousque caput aquae
inueniatur; Aut si plura fuerint in unū colligantur. maxime
tamen sub radicibus montium in regione septentrionali signa
aquae sunt quaerenda; In his enim locis suaues & salubres
& abundantiores inueniuntur. Quō naturae beneficio a solis
cursum separantur. & arborum aut montium umbris uel atq;
frigida gratia aestate. hiberno tepida suauitate profluent.

In puteorum autem fossionibus diligenter est cauendū. ne fodien-
tibus periculū fiat. quō ex terra sulphur. alumen & bitumen
nascitur; Quares cum in se conuenerint. pestiferos spiritus emi-
tunt. & primo occupatis naribus retro odore reprimunt
animas corporibus. & si non in decito fugerint celerius mori-
untur; Hoc autem malum ubicumq; fuerit. hac ratione
uitabis; Lucerna accensa in eoloco demittatur. quae si

ardens remanserit sine periculo descendit: Quod si reptum ei lumen fuerit,
cauendum erit ne in eoloco descendatur; Sed si alio loco aqua non inue
niatur. dextra ac sinistra usque ad liberamentum aquae putei fodiantur.
& per structuram foramina quasi nares intus in puteum dimittantur.
quanoctius ipsi euaporant; Sed cum aqua inuenta fuerit. signis operibus
parietes firuantur. ita ne uentorum capita excludantur; In sig
nificatis autem operibus haec seruare debebis. Primo ut arena aspera
paretur. & cementum de silice uel lapide tuficio. calcisq; proxime extinc
tae. duae partes ad quinque arene mortario misceantur; Puteum ergo
fodere debebis latum pedibus octo. ut ab his pedibus structura in cir
citu surgat. & quatuor cauorelinquat; Structuram uero cum
facere coeperis uectibus ligneis densabis. sicut nitorum frontis non
ledas; Sic enim solidata structura aduersus humorem fortior erit.
Quod si limosa aqua fuerit sale me misces & suauitatem saporem suscitabit.
Sed licet auctores ad quinque partes arene duas partes calcis mita
docuerint. isdem mensuris & rediumas & pensas fieri monstraue
runt. melius tamen inuentum est ut ad duas partes arene una cal
cis misceatur. quo pinguior impensa fortius cementa ligantur.
Similiter in testaceis operibus facies; Puteum autem cum fode
re coeperis. si terra solida non fuerit. aut arena rubica. aut sa
bulo fluuidus. aut ex sudans humor fossionem resoluit. tabulas
axium directas fodiendo submitas. & eas uectibus ligneis trans
uersis densabis. ne labens terra ruina pondere supericulū;

Quo ergo ante omnia aquae usus necessarius habetur. his experimen-
tis utilitas eius probanda erit; Itaque si naturaliter fontes pfluunt.
considerandum erit prius quales homines. & quam salubri corpore
circa eos fontes habitent; Itaq; si corporibus ualentibus. erumibus
non uitiosis. coloribus nitidis. non lippientibus oculis. purgatos sa-
lubresq; fontes probabis; Quod si noui fontes aut putei fossi fue-
rint. aquam eximes in uaso aeneo nitido sparges. & si maculam
non fecerit. optime probabilis erit; Missa & iam in uas aeneum
si decocta fuerit. & limum uel harenam in fundo non reliquerit.
legumen in ea sicco coquatur bona erit; Non minus si per lucidi
fontes fuerint & si nemusco. aut quibusdam inquinamentis ignem
montam salubrem perpetuamq; aquam futuram significabit.

Ductus autē aquae. quattuor generibus fuit; Aut forma structili
aut fistulis plumbeis. aut tubis uel canalibus ligneis. aut tubis fictilib; ;
Super formam aqua ductur. structura eius diligenter solidari debet
& ne per rimas pereat; Canaliculus forme. iuxta magnitudinem
aqua dirigatur; Si planus locus fuerit pedesemis intra caput
aqua structura collocetur; Et si longior planitia fuerit inter
centenos uel sexaginta pedes structura submittatur. ut animata
aqua non pigro impetu decurrat; Nam si inter ualla montium
fuerint. ad libramentū caput aquae specus sub terra erit. structura
aut roboreis canalibus aque ductus componatur; Quod si concaue
uallium dimissiones impediunt. structuras solidas uel arcuatales

ad libramentum aquae occurratur; Aut fistulis plumbeis aut cana-
 libus libretur sus dirigatur; Verum si altior locus fuerit unde aqua
 ducitur. aliquanto inferius plantiam flexa libretur. ut ueniens aqua
 fracto impetu lenius decurrat; Aut si longius de monte ducitur.
 sepius flexuosas plantias facies. Minori & iam sumptu & utilius.
 tubis fictilibus inducitur; Cum a figulo ergo fient. neminus duorum
 digitorum grossitudine corium habeant. Sed ipsi tubuli ex una
 parte angustiores fiunt. ut alter in alterum per ordinem uel pal-
 mum ingrediuntur; Iuncturae autem eorum calce uiua oleo subacta
 in limantur. & antequam a capite aqua demittatur. fauilla per eos
 cum paruoli quore laxetur. ut si qua uitia tubuli habuerint ex-
 cludantur; Salubriore enim uis costubulorum materia inuenitur
 Ex plumbo enim cerusa nascitur. quae corporibus humanis nocua
 est; Exemplum autem huius. plumbariorum deformitas probat.
 qui tractando plumbum exsucat sanguine. foedo pallorem mutat; +
 Nam cum fere omnes fructus uasorum argenteorum uel aene-
 orum habeant. mensa tamen propter saporis integritatem
 fictilibus uasculis utuntur; Non alienum uidetur & iam accep-
 tacula locis oportunitis facere. ut si aquae exhaustae solis ardoribus
 fuerit. Aut uenas sitiens terra consumpsit. Nihil omnino
 de receptaculis aquam ministretur; Canalicium uero & tubuleorum
 ligneorum. facilis & usitata aquae inductio uideatur. +

Fistulae ergo plumbeae. pro magnitudine aquae hanc soliditatem

& mensuram accipere debebunt. Siccenarie fundentur denum
pedum ^{du} & ccc lib fusure accipiant. Octogenarie denum pedum
^{non} cccc. xl lib accipiant. Quadragenarie denum pedum ^{ses} ccl lib
Tricenarie x pedum ^{qua} ccccl lib. Vicenarie x pedum ccl lib. Octonarie
clib.

Harenę fossice generasunt tria. Nigra. rubra. carbunculus;
Ex his qua manu comprehensa fridorem fecerit. optima & purga
ta erit; Quae autem terrosa fuerit eamque in uestimentum
candidum sibi seris. & effusa sibi nihil sordis relinquere. idonea erit;
Si uero non fuerit unde harenę fodiantur. tunc de fluminibus
aut de glareis erit excernenda aut de litore marino; Sed mari
na harena in structuris hoc uitium habet & tarde siccat. unde one
rari se continenter non patitur; nisi intermissionibus requie
uerit opus. Pondere graua structurarum petur; Cameris
& iam salsum humorem remittendo. tectorium opus sepe re
soluit; Fossice uero celeriter siccescunt. & tectoria non ledunt.
& con camanationes utiliter obligant; Sed fossice recentes
statim in structuram mitti debent. fortius enim comprehendunt
cimenta; Nam si sub sole diutius fuerint aut imbris.
primisq; solute & terrosę & uanide fuerint; Fossice itaque
cum recentes sunt. tectorio operi propter pinguedinem
conueniunt; Fluuiaticę autē propter macritatem
signino operi incongruentes sunt. Sed iaculorum subac
tionib; in tectorio opere recipiunt soliditate; In cementis

autem fructuras, pura harena mittatur

Calx itaq: dealbo saxo uel tiburtino aut columbino fluuati coquat^r
aut rubro aut fungia; Quae enim ex spisso & duro saxo, utiliter
fructuris conuenit; Quae autem ex fistuloso aut exiliore lapide
fuerit, conuenit operi tectorio; In commixtione ad duas partes
harenae una calx mittatur. In fluuati autem harena si tertia
partem testaceae adderis, miram soliditatem operis prestabit;

Faciendi autem lateres sunt, ex terra alba uel creta uel rubrica aut
sablono musculo; Haec generata terrae, propter leuitatem fortiora
sunt operi; Cetera genera quae aut grauiasunt aut paleas non con
tinent, aut humores pars, propterea cito soluantur, fabricis
inutilia uidentur; Ducendi autem sunt lateres uerno tempo
re, ut ex lento siccassent; Qui enim solstitiali tempore parantur,
utiliores sunt. Quo calor solis torridus, eorum in summo cito
desiccant, & quasi integri uidentur. Postea humor interranus
dum siccatur, contrahit fontes & scissuris diuidit & inuitales operi
lateris facit. Maxime tamen tectorio operi inuitales erunt,
si ante biennium inducantur. Non enim possunt ante pe
nitius siccari; sunt autem laterum generatricia; Unum
quod grecelidon appellatur longum sesquipedem, latum pedem
quod nostrum dicitur; Sunt & alia duo laterum genera; unum
ΠΕΝΤΑΔΟΡΟΝ, & alterum ΤΕΤΡΑΔΟΡΟΝ; Doron autem greci

Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

0 1 2 3 4

Gray Scale

palmum appellant; Itaq; arufices quinq; palmorum publica opera
extruere consuerunt. & in priuatorum; fieri debent ex similibus late
ria remissis qui laterum iuncturis interpositis repararent;
Ita enim fiet ut cum alter alterius protegit coniunctione. firma
structurae soliditas surgat.

Laterici parietes. tribus inductionibus prius solidentur. ut opus tec
torum sine uitio accipiant; Nam si recentes structurae & inducti
ones fuerint & non ante siccauerint. cum arescere coeperint
seisuris uetustatem operis corrumpent; In urbe autem propt
multitudinem hominum parietes cementici altius struuntur.
uelatius solimagnitudinem occupent; Merito ergo latericia
habere non potuit. ne ponderis corrupta fabrica laberetur;
Latericius ergo parietibus utriusque solent accidere. ne fiant
hoc modo erit prouidendum; In summitate parietum structura
testacea cum prominentibus coronis. altitudine sesqui pedali
extruatur. Ut sic corruptae tegulae aut imbrices erunt. parie
tes tamen solidi permanerant.

Cesio arborum quae ad utilitatem fabricae parabitur. autumni
tempore antequam fauoni flare incipiant. utiliter caeditur;
Prius tamen usque ad medullam securibus circumcisit & stan
tes intermitantur. ut inutilis humor decurrat. & uenarum
rarietas ex sicca solidetur; Sed genera arborum. haec inter se

40
11
8.
uires & differentias habent; Abies ergo habet aeris plurimum.
& ignis minimum, terreni humoris merito non est ponderosa.
& naturali rigore non cito flectitur a pondere; Laricis uero
materia in omni fabrica maximas habet utilitates. primo quod
ex eo ad fixas tabule sub grunda ignis uiolentia prohibent,
neque enim flammam recipiunt neque carbonem faciunt;
Larix uero a castello laricino est dicta; Quercus terrenis facie
tatibus abundans, parum habens humoris, cum interrenis
operibus obruntur, perpetua seruat utilitate; Cuius apta
edificii materia, & in humore posita perpetua exhibet utilitate,
Fagus quod equalem habet mixtionem humoris & ignis in humore
cito marcescit, siccis locis utilis est; Populus alba & nigra, salix
& alia ignis & aeris habent faciem, in fabrica inutiles, in scul
turis grate inueniuntur; Alnus qui proximus aqua nascitur,
tener & mollis materia extra aquam fabrica inutilis est. Sed hoc
mirum in se habet, quod in humore palationes spissae defixae struc
tura supra se factam sine uitio seruat; Ulmus & fraxinus in
omni opere cito flectuntur, sed cum aruerint rigide sunt len
toris causa, catenis utiles; Carpinus in omni opere tractabilis
& utilis inuenitur; Cupressus & pinus ammirandas habent
uirtutes, quod non cito pondere curuantur; durant enim integre
semper; Cedrus si humore non corrumpitur, eandem habet uirtute,
sed quomodo de pinore resina decurrit, sic & ex ea oleum quod cedrina
dicitur, silibris aut clusa ex eo munguntur, nunquam tamen

aut carie soluentur; Multas itaque templis propter aeternitatem
ex eo lacunaria sunt facta; Nam folia eius cupressis similia sunt;
Nascentur maxime in creta & insira & in africa regionibus; Quae
cumque ergo ex parte meridiana ceduntur utiliores erunt; Ex parte
autem septentrionali proceriores sunt arbores. sed cito autantur

DELPHICUS APOLLO. SOCRATE OMNIUM SAPIEN
tissimum. pithie responsis est professor; Is autem memoratur
prudenter doctissimeque dixisse. oportuisse hominum peccora
fenestra & aperta esse. ut non occultos haberent sensus sed aper-
tae consideranda; Utinam uero rerum natura sententia eius secuta
explicata & apparentia ea constitisset; Si enim ita fuisset. non
solum laudes uirtutum animorum ad manum aspicerentur. sed etiam
disciplinarum scientiae sub oculorum consideratione subiectae. non
in certis iudicis probarentur. sed & doctis & scientibus. auctoritas
egregia & stabilis adderetur; Igitur quomodo haec non ita. sed uti
naturarum uoluit sunt constituta. Non efficitur ut possint
homines obscuras sub pectoribus ingenii. scientias artificiorum
penitus latentes. quemadmodum sint iudicare; Ipsi que ar-
tifices pollicerentur suam prudentiam. si non pecunia sint
copiosi. sed uetustate officinarum habuerint notitiam
aut etiam gratia forensi & eloquentia cum fuerint parati
pro industria studiosum auctoritatem possunt habere. ut eis
qui aprofitentur scire id credere. Maxime autem

id animum aduertere possumus ab antiquis statuarius & pictoribus.
quod ex his quid dignitate notas & commendationis gratia habuerunt.
aeterna memoria ad potestatem sunt permanentes. Vt miron:
polidectus. phidias. lisippus. ceterique qui nobilitatem ex artibus
consecuti; Namque ut ciuitatibus magnis aut regibus aut ciui-
bus nobilibus opera fecerunt. Ita id sunt adepti; At qui non mi-
nore studio & ingenio sollertiaque fuerunt. nobilibus & humilibus
fortuna ciuibus non minus egregie perfecta fecerunt opera.
nullam memoriam sunt adsecuti. Quod hi non ab industria
neque artis sollertia sed a felicitate fuerunt desepi. Vt thellas
atheniensis. chiron corinthius. magrus phoceus. pharxe ephesius.
boedus bizantius. & iamque alii plures; Non minus ite picto-
res. ut aristomenes. thasius. polides. & andramithes. nitheo mag-
nus. ceterisque quod neque industria neque artis studium
neque sollertia defecit. sed aut rei familiaris exiguitas. aut in-
becillitas fortunae. seu in ambitione certationes contrariorum
superata obstata eorum dignitati; Nec tamen est admirandum
si propter innotitiam artis uirtutes obscurantur. Sed maxi-
me indignandum. cum & iam sepe blandiatur gratia conuincorum.
aueris iudicis ad falsam probationem; Ergo uti socrati
placuit. si ita sensus & sententiae scientiaeque disciplinis aucte
perspicue & plucide fuisset. non gratia neque ambitio ualere.
sed si qui ueris certis que laboribus doctrinarum peruenissent
ad scientiam. summa eis uitro opera traderentur;

Quo autem canones sunt inlustrata neq. apparentia in aspectu ut
putamus oportuisse. & animaduertopotius indoctos quā doctos
gratia superare. non eē certandum iudicari cum indoctis ambitio
ne potius his p̄ceptis editis. ostendam nostrę scientiæ uirtutē;
Itaq. imperator in primo uolumine tibi de arte & quas habeat
ea uirtutes. quibusque disciplinis oporteat eē auctū architectam
exposui. It subiecti causas quid ita earū oporteat cum eē peritū.
rationesq. summe architecturę partitione distribui. finitionib. q.
terminau; Deinde quoderat primum & necessarium de moe
nibus. quem admodum eligantur locis salubres. ratio cinationi
bus explicui; Uentique quisint & quibus singuli spirant
deformationibus grammaticis ostendi. platearumq. & uicorū
ut emendatę sunt distributiones in moenibus docui. & ita fi
nitionem primo uolumine confutui; Ita in secundo de mate
ria quas habeat in operibus utilitates. & quibus uirtutibus
enaturarerū est comparata peregi. Nunc in tertio de
decorum immortalium edibus sacrificā. & uti oporteat p̄
scriptas exponā. **A**edium compositio constat ex simme
tria cuius rationē diligentissime architecta tenere debent;
Ea autem paratura proportione. quę grece analogia dicitur.
Proportio scilicet partis membrorū in omni opere totaq.
commodulatio ex quadrato efficitur simmetriarum;
Namq. non potest aedis ulla sine simmetria. atq. proporti
one. rationem habere compositionis. nisi uti ad hominis.

benefigurati membrorum habuerit exactam rationem; Corpus enim hominis ita natura composuit. uti os capitis. amento ad frontem summam & radices in a capilli. et sã decime partis; Itam manus palme ab articulo ad extremum medium digitum tantundem; Caput amento ad summum uerticem octauæ; cum ceruicibus inis ab summo pectore ad inas radices capillozum sextæ; Ad summum uerticem quartæ; Ipsius autem oris altitudinis. tertia est pars ab inomento ad inas nares. Nasum ab inis naribus ad finem medium supaliorum tantundem. Ab ea fine ad inas radices capilli. frons efficitur. item tertie partis; Per uero altitudinis corporis sextæ; cubitum quartæ. pectus ite quartæ. Reliqua quoque membra suos habent commensuratos. pportiones. quibus etiam antiqui pictores & statuarumobiles usi. magnas & infinitas laudes sunt adsecuti; Similiter uero sacrarum aedium membra. ad uniuersum totius magnitudinis summam. ex partibus singulis conuenientissimum debent habere commensuratum responsum; Item corporis centrum medium. naturaliter est umbilicus; Namque si homo collocatus fuerit supinus. manibus & pedibus sparsis. circumque conlocatum centrum in umbilico eius. circūagendo rotundationem utrarumque rerum. manuum & pedum digiti linea tingentur. Non minus quem admodum scema rotundationis. in corpore efficitur. Item quadrata designatio in eo inuenitur. Namque si a pedibus inis ad summum caput mensumerit. eaque mensura relata

fuert ad manus paritas. Inuenitur eade latitudo ut altitudo.
quemadmodum arces quae ad normam sunt quadratae;
Ergo si ita natura composuit corpus hominis, ut proportio
nibus membra ad summam figurationem ei respondeant.
cū causa confutuisse uidentur utique. ut & iam in operum
perfectionibus singulorum membrorum ad uniuersam figuram
speciem habeant conmensuram & actionem; Igitur cum in om-
nibus operibus ordinem traherent. maxime in edibus deorum
operum & laudes sculptae eterne solent permanere; Nec
minus mensurarum rationes. quae hominum operibus uidentur
necessariae esse. ex corporis membris colleguntur. uti digitum
palmum pedem cubitum. & eas distribuunt in perfectum nume-
rum quae graeci τελεον dicunt; Perfectum autem antiqui instruerent
numerum qui decem dicitur. Namque ex manibus digitorum nume-
rum ab palmo pes est inuentus; Si autem in utrisque palmis
ex articulis ab natura decem sunt perfecti. & iam platon placuit
esse cum numerum care perfectum. quod ex singularibus rebus quae
monades apud graecos dicuntur perfectitur decussis;
Quae simul autem undecim aut duodecim sunt facta. quod si
perauerint non possunt esse perfecti donec ad alterum decussis
perueniant; singulae resoues. particulae sunt eius numeri;
Mathematici uero contradisputantes. care perfectum esse dice-
runt numerum qui sex dicitur. quod is numerus habet
partiones eorum rationibus sex numero conuenientes.

sic sextantem unū. trientes duos. semisse tria; Bossem quē dimo-
 eron dicunt quattuor. quintariū quē pente moeron dicunt. quin-
 q: pfectū sex. Cū ad supplicationē crescat supra sex adiecto asse
 effectū cū facta sup̄ octo quod est terua adiecta; Tertiarū autē
 quē ep̄itros dicunt dimidia adiecta; Cū facta sup̄ nouē ses-
 qui alterū quē molius appellatur. duabus partibus additis & cū sis
 facto; Bes alterū quē ep̄idimoeron uocant in undecim numero
 quod adiecta sup̄ quinque quintariū quē ep̄ipempton dicunt
 Duodecim autem quia ex duobus numeris simplicibus ē effectus
 diplasiona. Non minus etiā quia per hominis altitudinē sextā
 partem habet. ita etiā ex eo quia p̄ficitur pedum numero cor-
 poris series altitudinis terminatur. eū p̄fectū constituerunt;
 Cubitum quē animaduertunt. ex sex palmis constare. digitis quē
 xxiii; Ex eo etiā uidetur ciuitates grecorum fecisse. quem
 admodum cubitus est sex palmorum in dragma quā numero ute-
 rentur aereos signatos uti asses ex quo sex quos obolos appel-
 lant. quadrantes quē obolorū quae aliudichalca non nulli trichal-
 cadicut. pro digitis xxiii in dragma constituisse; Nri autē pri-
 mo fecerunt antiquum numerū. & in denario denos aeris constituerunt,
 & eare compositio nominis. ad hodiernū diem denariū retinet
 Etiā quē pars quarta quae efficiebatur ex duobus assibus & tercio se-
 misse. sestertiū uocitauerunt. Postea autē quā aduertunt
 utrosque numeros esse p̄fectos. & sex & decem. utrosque in unum
 coiecerunt & fecerunt p̄fectissimū decusis sexeis; huius autē rei

de ponde
 sestertiū
 in partē d
 idrunt d
 & tertium

dactorem inuenerunt pedem; Cubito enim cū dempti sunt
palmiduo. relinquitur pes quattuor palmorū; Palmus autē.
habet quattuor digitos. Ita efficitur uti habeat pes xvi digitos
& totidē asses aeracius denarius; Ergo si conuenit ex articulis
hominis numerū inuentum eē & ex membris separatis ad uni
uersam corporis speciem rate partis conmensura fieri responsū
relinquitur ut suscipiamus eos qui edes deorū immortalium
constituentes ita membra operū ordinauerūt ut proportioni
bus & symmetricis separate atq; uniuerse conuenientesque
efficerentur operū distributiones.

ARISTIPPUS PHILOSOPHUS SOCRATICUS.
naufragio cum eiectus ad hrodiensium litus. animaduertit
tiss & geometrica scemata descripta. exclamauit se
ad comites traditur; Bene speremus. hominū enim
uestigia uideo; Statimq; in oppidum hrodum contendit.
& recte gymnasiū deuenit; Ibiq; de philosophia dispu
tant. muneribus est donatus. ut non tantū se ornaret.
sed & iam eis qui una fuerunt. & uestitū & cetera quae opus
esset ad uictū prestaret; Cū autem eius comites in patriā
reuertere uoluissent. interrogarentq; eum quid nā uellet
domum renuntiare. tunc ita mandauit dicere. Cuius
modi possessiones & uaticā liberis oportere parari. quae
& iam ena ufragio una posse tenentur; Namq; ea uera

presidia sunt uitae. quibus neq: fortunę tempestas. neq: publi-
 carum rerũ mutatio. neq: belli uastatio potest nocere; Non
 minus eam sententiã augendo theophrastus. hortando doctos
 potius eẽ quã pecuniae confidentes. ita ponit. Doctũ ex omnib:
 solum neq: in alienis locis peregrinũ. neq: amissis familiaribus
 & necessariis in opẽ amicorũ / sed in omni ciuitate eẽ ciuẽ. diffi-
 cilesq: fortunę sine timore posse despicer e casus; At qui non doc-
 trinarum sed felicitatis presidis putat eẽ seu allatũ. lapidis tu-
 neribus uadentẽ. non stabili sed infirma conflictari. uita.
 Epicurus uero non dissimiliter hãt paucã sapientib: fortunã
 tribuere; Quae aut maxima & necessaria sunt. animi mentisq:
 cogitationib: gubernari; Haec ita & iam plures philosophi
 dixerunt; Non minus poete qui antiquas comedias grece
 scripsere. easdẽ sententias uersibus in scema pronuntiauerunt.
 ut eucrates chionides aristophanes; Maxime & iam cũ his
 alexis. qui athenienses ait oportere ideolaudari. quod omniũ
 grecorum leges cogunt parentes a liberis atheniensium; Non
 om̃s. nisi eos qui liberos artibus erudisserũt. Omnia enĩ mune-
 ra fortunę cũ dantur. ab ea faciliter adimuntur; Disciplinę
 uero coniunctę cũ animis nullo tẽpore deficiunt. sed p̃manet
 stabilitas ad summũ exitum uitae; Itaq: ego maximas infir-
 masq: parentib: ago atq: habeo gratias. quod atheniensium
 legem probantes. me arte erudiendũ curauerunt. & ea quae
 non potest eẽ probata sine litteraturę encr̃icli oq: doctrinarũ.

omniū disciplina; Cū ergo & parentū cura & preceptorū doctrinis auctus haberē copias disciplinarū. philologis & philotechnis rebus cōmentariorūq; scripturis medelectans. eas possessiones animo paravi equibus haec est fructuū summa: nullas plus habendieē necessitates. eamq; eē propriē diuitiarū maxime si nihil desiderarē; Sed forte non nulli haec leuia iudicantes. putantes eos eē sapientes qui pecunia sunt copiosi; Itaq; plerūq; ad id propositum contendentes. audacia adhibita cū diuitis & a notitiā sunt consecuta; Ego autē cēsār non ad pecuniam parandā exarte dedi studiū. sed potius tenuitatē cū bona fama. quā abundantia cū infamia sequendā probavi. ideo notitiae parū est adsecuta; Sed tamen his uoluminib; editis. ut spero & a posteris erō notus; Neq; est mirandū quid ita pluribus sim ignotus; Ceteri architecti rogant & ambiunt ut architectent; mihi autē a preceptorib; est traditū rogatū non rogantē oportere suscipere curā. Quod ingenuus color mouetur pudore. petendo rēm suspiciosam. Nā beneficiū dantes non accipientes ambiunt; Quid enim putemus suspicari. qui rogetur de patrimonio sumptus faciendos committere gratis petentes. nisi praedē compendūq; et causa iudicē faciendū; Itaq; maiores primū a genere probatis. operā tradebant architectis; Deinde quaerebant si honeste esset educati ingenio pudori. non audacie proteruitatis p̄mittendū iudicantes; Ipsi autē artifices non erudiebant nisi suos liberos aut cognatos.

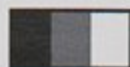
& eos viros bonos instituebant. quibus tantarum rerum fidei pecu-
nie sine dubitatione permitterentur; Cum autem animam ad-
uerto ab indoctis & imperitis tantae disciplinae magnitudinem
iactari. & ab his qui non modo architecturae sed omnino re-
fabricae quidem notitiam habent. non possunt non laudare pa-
tres familiarum. eos qui litteraturae fiducia confirmati. per-
se aedificantes ita iudicant. si imperitis sit committendum
ipsos potius digniores esse ad suam voluntatem. quam ad alienam pe-
cuniam consumere summam; Itaque nemo artem nullam aliam
conatur domi facere. uti sutrinam fullonicam. aut exceteris
quae sunt faciliores nisi architecturam. ideo quod qui profiten-
tur non arte vera sed falso nominantur architecti; Quas ob-
res. corpus architecturae rationesque eius putavi diligentissime
conscribendas. opinans in munus omnibus gentibus non in-
gratum futurum; Igitur quo in quinto de opportunitate com-
muni operum per scripsi. in hoc volumine privatorum aedificio-
rum rationationes. & commensus symmetriarum explicabo;
Haec autem ita erunt recte disposita si primo animam aduersum
fuerit. quibus regionibus aut quibus inclinationibus mundi
constituantur; Namque aliter aegypto. aliter hispania. non
eodem modo ponto. dissimiliter rome; Iterum ceteris terrarum
& regionum proprietatibus oportere eundem constitui genera
aedificiorum. quod alia partes solis cursu premitur tellus. alia
longe ab eo distat. alia per medium temperatur;

Igitur uti constitutio mundi ad terrę spatium in inclinatione signifi-
ri circuli & solis cursu disparibus qualitatibus naturaliter collo-
cata. ad eundem modum & iam ad regionum rationes caeliq; uarietates. ui-
dentur aedificiorum debere dirigi collocationes; Sub septentrione
aedificia testudinata & maxime conclusa & non patentia. sed con-
uersa ad calidas partes oportere fieri uidentur; Contra autem
sub impetu solis meridianis regionibus: quod praemunitur a calore. paten-
tiora conuersaq; ad septentrionem & aquilonem sunt facienda: Ita
quod ultra natura ledit. arte erit emendandum; Item reliquis re-
gionibus ad eundem modum temperari. quem admodum caelum est
ad inclinationem mundi collocatum; Haec autem ex natura rerum sunt
animaduertenda & consideranda. atq; & iam ex membris corporibusq;
gentium obseruanda; Namq; sol quibus locis mediocriter profundit
uapores. in his conseruat corpora temperata; Quaeque proxime
currendo deflagant. eripit exurendo temperaturam humoris;
Contra uero refrigeratis regionibus: quod absunt a meridie longe.
non exhauritur a caloribus humor. sed ex caelo roscaidus aer incor-
pora fundens humorem. efficit ampliores corporaturas uocisque
sonitus grauiorē; Ex eo quoque sub septentrionibus: nutriuntur
gentes. in manibus corporibus: candidis coloribus: directo capillo &
rufo. oculis caecis. sanguinem multo. ab humoris plenitudine caeliq;
refrigerationibus: sunt conformati; Qui autem sunt proximi ad axem
meridianum subiectiq; solis cursui. breuioribus corporibus: colore fusco.
crispo capillo. oculis nigris. cruribus ualidis. sanguine exiguo

solis impetu perficiuntur; itaque etiam propter sanguinis exiguitatem timidiore sunt ferro resistere. sed ardores ac febres subferunt sine timore. quod nutritasunt eorum membra cum feruore; itaque corpora quae nascuntur sub septentrione a febris sunt timidiora & imbecilla. sanguinis autem abundantia ferro resistunt sine timore; Non minus sonus uocis in generibus gentium dispares. & uarias habet qualitates; ideo quod terminatio orientis & occidentis circa terrae librationem quae diuidit partem superioris & inferioris mundi habere uideatur librata naturalimodo circumuentionem. quam etiam mathematici ri zonta dicunt; Igitur cum habemus certum animo sustinetes ab libro quod est in regione septentrionali linea traiecta ad id quod est supra meridianum axem ab eo que altera obliqua in altitudine ad summum cardinem qui est post stellas septentrionum. sine dubitatione animaduertemus ex eo esse scema trigoni mundo uti organi quam sambule greci dicunt; itaque quod est spatium proximum in cardine ab axis linea in meridianis finibus sub eo loco quae sunt nationes propter breuitatem altitudinis ad mundum. sonitum uocis faciunt tenuem & acutissimum. Vt in organo chorda quae est proxima angulo. secundum eam axem reliqua ad mediae greciae remissionibus efficiunt in nationibus sonorum concisiones; ite a medio in ordine crescendo ad extremos septentriones sub altitudines caeli nationum spiritus sonitus grauioribus a natura rerum exprimuntur; ita uideatur mundi conceptio tota propter inclinationem consonantissime pro solis temperaturam ad harmoniam esse compositam; Igitur quae nationes esse

DE UOCUM
AEQUALITA
TE

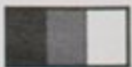
Inter axis meridiani cardine. ab septentrionalis medio positae.
uti india grāmatē musico mediā uocis habent sonitū. in sermo
ne quaeq; progredientib; ; Ad septentrionē sunt nationes. quae al
tiores habent distantias ad mundi spiritus uocis habentes humore
repulsos ad herbatos & proslābano menos a naturarē sonitu gra
uore coguntur. uti eadē ratione medio progredientib; ad meri
diem gentes parietarū quae acutissimā sonitus uocis p̄ficiunt
tenuitate; Hoc autē uerū ē ex humidis naturae locis grauiora
fieri. & ex feruidis acutiora; Licet itaq; experiendo animaduer
tere calices duo in una fornace aequo cocti aequoq; pondere ad
crepitūq; uno sonitu; sumatur ex his unus in aquā dimitatur
postea ex aqua eximatur. Tunc utriq; tangant; Cū enī ita fac
tū fuerit. largit̄ inter eos sonitus discrepabit. & quoq; pondere
non poterunt ēē; Ita & corpora hominū uno genere figuratio
nis. & unam mundi coniunctione concoepta. alia propt̄ regionis
ardorem acutū spiritū aeris exprimunt tactu. alia propter
humoris abundantia grauis sima effundunt sonorū qua
litates; Itē propt̄ tenuitate caeli. meridianae nationes exa
cuto seruo remente expeditius celeriusq; mouentur ad con
siliozū cogitationes; Septentrionales autem gentes. in fusa
crassitudine caeli. propt̄ obstantiū aeris humore. refrigera
te. stupentes habent mentes; Hoc autē ita ē a serpentibus
licet aspiciere quae p̄ calorem cū ex hausta habent humoris
refrigerationē. tunc acerrime mouentur; ¶ In brumalia

autē & hiberna tempora ab mutatione caeli refrigerata immota
sunt stupore; Ita non est mirandū. si acutiores efficit calidus
aer hominū mentes. refrigeratus autē contratardiores;
Cum sint autē meridiane nationes animis acutis simis. infinitaq;
sollertia consiliorū simul. ut ad fortitudinē ingrediuntur
ibi subcumbunt. quod habent ex suctas ab sole animorum uir-
tutes; Qui uero refrigeratis nascuntur regionibus. ad ar-
morū uehementiā paratiores sunt. magnis uirtutibus sunt
sine timore. sed tarditate animi sine considerantia inuen-
tes. sine sollertia suis consiliis refranguntur; Cū haec ergo
ita sint ab natura rerum immundo collocata. & omnes natio-
nes immoderatis mixtionib; disparatis uero. inter spatium
totius orbis terrarū regionis que medio mundi populus
romanus possidet fines. Namq; temperatissime ad utraq;
partem & corporū membris animorūq; uigorib; pro for-
titudine sunt in italia gentes; Quē admodū enim iouis
stella inter martis feruentissimā & saturni frigidissimā
media currens temperatur. eadem ratione italia inter
septentrionalē meridianāq; ab utraq; parte mixtionibus
temperatas & inuictas habet laudes; Itaq; consilium re-
fringit barbarorū uirtutes. fortia manu. consilium meridi-
anorū cogitationes. Itadiuina mens ciuitatē romanū po-
puli egregiam temperatāq; regionem collocauit. uti or-
bis terrarū imperio potirētur;

ca

Quod si ita est. ut dissimiles regiones ab inclinationibus caeli uariis
generibus sint cōparate. ut & iam naturę gentiū disparib; animis
& corporum figuris qualitatisq; nascerentur. Non dubitemus
aedificiorū quoq; rationes. ad nationū gentiūq; proprietates
apte distribuere. cū habeamus ab ipsarum natura sollertem
& expeditam monstracionem; quo ad potui summaratione
proprietates locorū ab natura rerū dispositas. animaduertere
exposui quemadmodū ad solis cursū & inclinationes caeli oportet
ad gentium figuras constituere. aedificiorū qualitates dicere.
Itaq; nunc singulorū generū in aedificiis commensur symmetricarū
& uniuersos & separatos. breuiter explicabo;

PRIMO ITA CORTES ET CULINE CALIDIS LOCIS DESIGNENTUR.
Bubilia in partem meridianam. ita ut ad ortum aut ad focum
boues expectent; Nitidior enim cultum recipiunt. si ad lumen
attendant; Latitudo quindecim pedibus quod ponatur. & in sin-
gulis paricibus unus pedes relinquatur; Bubilium autē debent
ēē latitudines. nec minores pedū denū. nec maiores v denum;
longitudo ut singula iuga nec minus. pedes occupent septenos;
Equilia calidis locis ordinentur. & obscuriora fiant ut securi
equipabulentur; Ouilia & caprilia pro magnitudine agri
quod ponantur; Cella uinaria contra frigidissimas caeli pla-
gas conlocetur; Lumen fenestris a septentrione tribuatur.
ut undique frigidus aer uina in columia seruet; Vapore enim

omnia corrumpuntur; Torcular huius in septentrione ponat^r;
 Cella autem olearis in meridie constituenda est. fenestre ab eade
 parte tribuantur. Ne frigore oleum cum sordibus retineatur.
 & suauitas saporis pereat. Torcular huius in meridie statuat^r;
 Magnitudo pro abundantia rei fiat; Granaria ad septentrione
 uel aquilonē spectent. ut aere gelidiori fruges tutius seruentur;
 Vaporate enim regiones curculiones & alia genera bestiarum
 nutriunt quae fruges corrumpunt; Horrea fenilia. p^rstrina. ex
 tra uillā sunt constituenda. ut ab ignis periculo ualēsint tutiores;
 Siquid uero melius & tutius facere uolueris. exempla de urbanis
 fabricis sumes.

VRBANI ITAQUE OPERIS GRATIAM. LUMINOSAM ESSE
 oportet. presertim cum nulli uicini parietes impediunt;
 Disponendū erit tamen ante. ut certa genera edificiorū. caeli
 regiones apte possint spectare. Hiberna ergo triclinia. hiber
 nū occidentem spectare debent. quō uespertino lumine opus est;
 Nam sol occidens. non solū inluminat. sed proximi caloris
 tepidas facit regiones; Cubicula & bibliotece. ad orientem spec
 tare debent. uis enim matutinū postulat lumen; Nāque
 cūq; loca frigida spectantur. humorē uideantur. quō uenta humi
 dispirantes. madidos flatus omnia pallore corrumpunt;
 Triclinia uerna autumnalia. ad orientem spectare debent.
 ut gratiora sint qd̄ bis uti solitū; Ne staua triclinia ad septentrione

caloris

spectare debent. quod ea regio præter cetera frigidior est. & sol fu-
tuali tempore iocundâ sanitatis uoluptatē corporib: præstat

Tricliniorū & conclauium quantalattitudo & longitudo fuerit.
in una computata mensura ex ea medicas altitudines tribuat;
Si autē exedra aut tōri quadrati fuerint. media pars mensuræ
in altitudine struatur. Pinacothecæ & plumariorū officii-
ne in parte septentrionali sunt constituende. ut colores & pur-
pure sine uitio seruentur; De uaporatis enim regionib: cor-
rupte nascuntur.

BALNEIS. LOCUS ELIGENDUS EST CONTRA OCCASU HERBER-
nū. aut partē meridianā. ut decedente sole uaporetur
usq: ad uesperā habeat quod tēpus ad lauandū tributum est.
Suspensuræ calidarū cellarū ita sunt faciende. ut primum
area sesquipedalib: tegulis consternatur. inclinata ad for-
nacē ut pila missa intro resistere non possit. sed redeat
ad p̄ furnum; flāma enim sursum adsurgens. calores ei
efficit cellas; Supraq: laterculis besilib: uel rotundis
pile instruantur. ex capillo & argilla subacta. In priuato pe-
dib: binis semis. in publico ternis; Tegule bipedales
sup constituantur quaepaumentū dirigant; Plumbeū
uas quod patenā aereā habet. supra fornacē collocetur;
Alterū frigidariū secus. ut quantū calda ex eo in solio
admittatur. tantū frigide refundatur;

Magnitudines autem balnearum pro hominum copia & uoluntatis gratia fieri debent. dum modo cellae sic disponantur. ut quanta longitudo fuerit. tertia ad septem latitudo quod ponatur; Melius enim ignis per angustiora latitudines cellarum operabitur; Lumen fenestris aut hiemis aut meridianis partibus tribuatur; Aestiuus balneis in procaustica pro loco magnitudine cum piscinis in septentrione uel aquilone constituantur. & ab eadem parte maximum lumen fenestris admittatur. ut salubriore & corporibus iocundiore gratia praestet; In uillae rusticae balneum culinae coniungatur. ut facilius rusticis ministerium exhiberi possit.

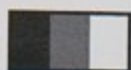
Camere structiles fortiores feruntur. tegulae autem ad contignationem suspendantur. ita ut catenis anchoratis fixae tegulas ut paliola quae cameram circumferunt sustineant; Eadem ratione & planas cameras facies; Utilius autem quod ponetur si regulae uel arcus ferrei fiant. ut uncinis ferreis ad contignationem suspendantur. ita ut tegularum iuncturae super regulas uel arcus recumbant; Superiores ergo iuncturae ex capillo & argilla subacta limantur; Inferior autem pars iuncturae quae ad pavementum spectabit. primo calice cuncta temperata trullizetur. Deinde albario siue tectorio opere inducatur; Maior tamen & diligentiae & utilitatis ratio uidetur. si duplices balnearum camere fiant; Inferior cementsitia & superior suspensa; Inter duas enim cameras humor tentus. nunquam utiabit contignationes. sudationes & iam praestabuntur meliores.

x
t
CONSIDERANDU ERIT UT SOLVM FIRMV SIT ET AEQVALE. TUNC
rudus inducatur & uectibus lignis contusum calcetur. supra impensa
testata crassior inducatur. & iteru uectib: contusa solidetur; Tertio nu
cleus id est impensa mollior inducatur. & politionibus insista. perimas
mutales operi relinquatur;

t
t
t
INCONTIGNATIONIBUS DILIGENTER RESPICIENDUM EST. UT AEQUA
litas soli dirigatur; Item danda est opera. ne axes quercus cum esculi
commisceantur; Na quercus cu accepto humore siccescere coepert
arcuatur. & rimas mutales operi efficiat; Esculus diligenter composita
ad ppaunitatem operi durabit; Verum si inopia loci esculus defuerit.
intenuissimos axes quercus secetur. Et primum indirecto iactatis
axibus. sequentibus intransuerso factis. binis clauis crebro ad contigna
tionem confixis. utiliter operi subicientur; De cetero aut fago seu
farnico axationes aut ad uetustatem poterunt pmanere. lactatis
in ordinem & compositis axibus; filix aut palea aequaliter supersterni
ut calcis humor ad axes peruenire non possit; Tunc in supersta
tumentur saxo. ne minori quam qui possit implere statu
minibus ruderi seu nouo. siue rediuuo ad duas partes una
calcis misceatur; Rudus est maiores lapides cum tusi cum
calce mixti impensa crassior induci debent. nempe ueras
si rudus medietate vi; exacto paumento ad regula & libella.
supra impensa testata mollior inducatur & siccatum aut
marmor sectile aut tesere aut scitula aut trigona aut fa

super imponantur. & usque eo fricetur ut iuncturae uel anguli
inter se conueniant. tunc erit perfecta fricatura; Quod si facul-
tas non erit unde super figantur. ne aut lacule aut cumuli sint.
ad regulam fricatura extendatur. & supra marmor tansum
incernatur aut harena cum calce inducta poliatur; sub diuomaxi
me uitanda sunt. In uimento quo frigore & humore se-
pe corrumpuntur. sed si necessitas aut uoluntas facere hortatur
hanc operis subtilitatem seruabis; missas in ordinem tabulas
& alias in trauersu sicut supra monstratum est ad agnationem con-
figes. & paleam aut filicem supraequaliter sternens. & ludicab
de saxo. qui manum possit implere. Super rudus pedaneum in-
duces. & uectab: ligneis frequentem densabis; & antequam rudus sic-
cet cattegulas quadratas bipedales quae per omnia latera canali-
culos habent digitales. calce uia ex oleo temperata fronte te-
gularum qua canaliculi erunt implebis. & sic iunctas supra ruet
compones. ut margines tegularum cum calce comprehendere
possint; Quares cum sicca uerit quasi unum corpus facit
& nullum humorem ad inferiora admittit; Postea nucleum
sex digitorum induces. & frequenter fricabis pesetas faciat.
& tesseram duorum aut trium digitorum latam supra imprimis
aut tabulas quam magnas cumque modum moreas. ut nullomodo fabri-
cautiaripotit; Siquis autem diligentius facere uoluerit. om-
nibus annis ante hiemem iuncturas axium fecibus pinguis fa-
ciat. testata spicata & aburina parimodo fricaturis & politio

...exerceatur

In albario operi calcem sic probare debebis. In fossium calcem quae multum antetempore fuerit macerata de ascia quasi ligno dolab. & aciem sinus quā impigeres atq; adherens ascia uiscus aundebit. optima erit operi albario; Recensentur extincta & calculosa si fuerit. dū siccessere coeperit calculi crepant. & inuitales rime operi efficiuntur; Unde proxima extincta in opus albarium mittere non oportet.

Cum ergo amittis fuerint. quod ponende assens abstinere ad lineam aut regulam aequaliter dirigantur. ne plus habeant grossitudinis quam digitos tres, hoc inter sesqui pedali mensura diuisos ordinab. & ceteris ad contignationem suspendes. ita ut bine p̄tice graciliores inter eos similes faciant tunicas ligaturas; Catene autē parentur. aut de iunpero aut oliua aut buxo aut cupresso; carne re ex arundine greca t̄ palēstri uel grossior rasa & contusa. sic contexantur ut his circuli quales admodum grossitudines & longitudines antelegentur. qui possint aequalem nitorem ostendere. ut si quā cultiorem gratiā emicare uolueris. fasciculum molliores carne facilius flexi ducantur. Postea prima manu inducatur impensā p̄ unice trulliget ut canna subliget. deinde arena & calce dirigatur. Tertia marmo ritusū sup calce inducatur & poliatur sic. & nitorem graui & uirtute solidā facies; Siquid autem urbanus caneris addere uolueris. fasciculos decanna facies & laquearis operis t̄ delicate

ut arquatales camere exemplis uteres;

Parietes uno corio tenui & alio grossiori fuerint
 Inducti & polita macritate impense cito corrumpuntur; Exem-
 plū huius ex his speculis sumere debemus. Quorum tenues laminae
 falsas & deformes exprimunt imagines. Solidae autem laminae
 ueras & suae pulchritudinis formas designant; Prima ergo in-
 ductione & trullizata cum arescere coeperit. iterū a tertio ludi-
 cationes dirigant. cū tribus coris opus fuerit depuratū tunc ex mar-
 more grano trullizationes sunt subigende; sed ipsa species sic pa-
 reat. ut ante inductiones tam diu subigantur utro rū extamur
 dū leuē inarescente inductione. Alterū coriū subtilius indu-
 catur. ut marmoris & candoris politionibus fundata soliditas
 nitidū cultū faciat decorem; Omnia ergo qua diligentia studio
 componuntur neque uetustatibus obsolescunt. neque cū purgatiuri coe-
 perint gratiam coloris amittunt; humidienim parietes cū pictu-
 ris ornantur desudescunt & opere oblegat colore lu non potest.

Operis subtilior impensa necessaria est. ut amplius fricata mollius-
 nitore gratis faciat; Observandū tamē erit. ne gipsum impense
 adiungatur; siticulis enim materia ducto arescit ueniū coro-
 nariū opus politionibus parietum & camerū supinductur pā
 corrūpit.

Parietes uero humidis locis sicerunt solidandi; si petrus humor
 manabit tribus pedibus ab imo testatio paries uestiat. & uestitura

calceatur & poliatur, ne humorem admittere possit; Quod si humor maior prope uis manabit. canaliculū breuē extrues aliquantū a pavimento altius. quā collectus humor si ne uitio parietes exeat; si autē affluens humor abundabit. tegulas bipedales ex ea parte qua humor in riguis erumpet diligentē paxat. ne uis humoris ad parietē transeat. ex altera parte qua structure iungentur. tegula calcealiq̄ dalimētur. ut facilius operi adhereri.

Tridina hiberna non conuenit grandibus picturis ornari. Quō hibernis temporibus frequēti lumine cereorum aut lucernarū fumante obsolētiscunt. propterea & camerarū planes sunt. ut de tersa fuligine statim inluminatē splendor aperiat.

Etiam pauimentorum utiles dispositio inuenta uidetur; itaq; excavatis in altū duobus pedibus fistucato solo inducatur. aut rudis aut testatum pauimento deinde congesti. sed calcatis spissis carbonibus inducatur. & sablone & fauilla et calcem p̄ta impense crassitudine untiarū vi. ad regulā exequata planties reddit speciem nigri pauimenti; hieme ergo non recipit frigus & ministris licet nudis pedibus uapore delectabit; si enim meritis pauimentū ut & iam bibentū pocula si fusa fuerit. momento siccescat.

Marmor. non eodē genere omnibus regionibus procreatur; sed quibusdam locis glebe ut salis micas plucida habentes

nascuntur, quae contuse & molles prestant operibus utilitatem;
Quibus autem locis haec copiae non sunt, cimenta marmorea siue
assile dicuntur, quae marmorarii ex operibus deiciunt, contundunt
& molliuntur; & si quae ex his ab ignis uapore fumus suscitatur, cum
resedit in solium furni, inuenitur esse argentum uiuum, exemptis
glebis guttis hae quae residebit, propter breuitates non possunt
colligi, sed in uasaque conuertuntur & ibi inter se congruunt & una
confunduntur; Id autem cum sint quattuor sextariorum mensu-
re, cum expenduntur inueniuntur esse pondo centum; Cum mali-
quo uase est confusus, si supra id lapidem centenarium pondus
imponatur natat in summo; Neque eum liquorem potest
oneris suo premere, nec elidere nec dissipare; Centenarius sub-
lato si binauri scripulum imponatur, non natabit, sed adimum
per se deprimetur; Ita non amplitudine ponderis, sed genere
singularum rerum grauitatem esse non negandum est; Id autem
multis rebus est ad usum expeditum, neque enim argentum neque
aes, sine eo potest recte maurari; Cumque in ueste in textu est
aurum, eaque uestis contrita propter uetustatem usum non ha-
beat honestum, panni in fictilibus uasis imposita supra ignem
comburuntur; Is cinis coicitur in aqua & additur eo ar-
gentum uiuum; Id autem omnis mica auri corripit in se & cogit
seu coire; Aqua diffusa cum id in pannu infunditur, & ibi
manibus premitur, argentum per pannum raritates propter li-
quorem extrahit, aurum compressione coactum in trapurum inuenit;

DE MINUTE PERATURA.

Revertar nunc ad minutam peraturam. Ipsam enim glebam cum sunt
aride contunduntur pilis ferreis. & lotionibus & cocturis cre-
bris relictis stercomibus efficiuntur ut adueniat color; Cum ergo
emissa esset ex minis argenti uiriditudo quas in se natura
les habuerat uirtutes. efficitur tenera natura & uiribus inbecil-
lis; Ita quod cum est in expolitionibus: conclauium tectis inductum
resonat & sine uirtute suo colore; Apertis uero id est per istilium
aut exhedris aut ceteris eiusdemmodi locis. quos sola Luna posse
splendores & radios mittere. cum ab his locis tangitur uirtutem
amissa uirtute coloris denigratur; Ita quod cum & alimulta-
tum & iam faberius scriba cum in aduentano uoluit se habere
domum eleganter expolitam per istilium parietes omnes induxit
minio. Qui post dies triginta factis inueniuit uarioque
colore; Ita quod primo locauit inducendos alios colores. at si qui
subtilior fuerit & uoluerit expolitionem miniam suam colore
retinere. cum paries expolitus & aridus est. sub creta in operibus
utuntur; Aliis locis ut inter magnesia & ephesi fines sunt
loca unde foditur parata. quam nec molere nec cernere opus
est. Sed sic est subtilius quam admodum si qua est manu con-
tusa & sub creta; Colores uero alii sunt. qui per secertis locis
procreantur & inde foduntur; Nonnulli ex aliis rebus trac-
tationibus aut mixtionibus temperaturis compositi proficiunt.
uti praestant eandem in operibus utilitatem; Primum autem

DE OCREA Primū autem exponemus quae p̄ senascentia fodiuntur.
 uti si quod grece ochras dicitur; Haec uero multis locis ut & iam in Ita-
 lia inuenitur; Sed quae fuerat optima attica. ideo nunc non habet.
 quod athenis argenti fodine cum habuerint familias. tunc specus
 sub terra fodiebantur ad argentū inueniendū; Cum ibi uena
 forte inueniretur. nihilominus uti argentū p̄ sequebantur.
 itaq; ante egregia copias silis ad politionē operū suū usū
 +
DE RUBRICA Item rubricae copiose multis locis eximuntur.
 sed optime paucis. Ut ponto sinope & aegypto; In hispania
 balearib; Non minus & iam lemno. cuius insule uetega-
 lia atheniensib; senatus populusq; romanus concessit fru-
 enda. **DE PARTHONIO** Parthonium uero ex ipsis
 locis unde foditur habet nomen. **DE MELINO** Eadem
 rationem melinū quod eius metalli insule cicladi melo dicitur.
 sed optima smirne; **DE CRETA VIRIDI** Hanc autem
 greci theothoteū uocant. quod theodotus nomine fuerat.
 cuius in fundo id genus cretae primum est inuentum;
DE AURI PIGMENTO Auripigmentum quod arsenicon grece
 dicitur. foditur ponto. **DE SANDARACA** Sandaracatem
 pluribus locis. sed optima ponto proxime fluuio hypanum.
 habet metallum. **DE RATIONE MINII** Ingrediar nunc
 minirationes explicare. Id autem agris ephesiorū clui-
 umis primum ēē memoratur inuentum. cuius & res & ratio
 satis magnas habet admirationes; Foditur enim glebaque chicit

Antequam tractationib: adminium pueniant. uena uti ferro
magis subrufo colore habens circa serubrum puluerē; Cum id
foditur ex plagis ferramentorū crebras emittit lacrimas argen
tium. quae a fossorib: statim colliguntur; Haec glebe cū collec
tesunt. in officina propter humoris plenitatē. coiciunt in for
nacem ut interarescat; fuerit ceram punicam igni lique
factā. paulo oleo temperatam saeta inducat; Deinde postea
carbonib: in ferreo uase compositis. eam cerā a primo cum parate
calefaciendo sudare cogat fiatq: ut pequetur; Deinde tunc can
dela cunctisq: plurib: subigat. uti signa marmorea nuda curan
tur; Haec autem gnosis grece dicitur. ita obtans cere pumi
ce loricā non patitur neclunq: splendore. nec solis radios la
bendo eripere ex his politionib: colorem; Quae autem in ephe
siorū metallis fuerunt officine. nunc traiecte sunt ideo roman.
quod id genus uenae postea est inuentū hispanie regionibus.
quib: metallis glebe portant & p publicanos romae curantur;
Haec autē officine sunt inter aedē flore & quirim; Utatur
minium admixta calce; Itaq: si qui uelit experiri id sine
uitio eē sic erit faciendū. Ferrealamina sumatur. eo mi
nium imponi ad ignem collocet donec lamina candescat;
Cū ecandore color mutatus fuerit eritq: ater; tollatur lami
na ab igne & sic refrigeratū. si restituitur in pristinū colorem
sine uitio eē probabitur; Si autē permanserit nigro colore
significabit se esse uitiatū; Quae succurrere potuerunt mihi

deminio dixi. DE CRISO COLLA. Chrisocolia adportatur
 a macedonia. foditur autem ex his locis qui sunt proximi aerariis
 metallis. DE INDICO. Minimum & indicum nominibus ipsis
 indicatur quibus in locis procreatur. DE ATRAMENTI CONFECTIOE.

Ingrediar nunc ad ea quae ex alius generibus tractationum tem-
 peraturis commutata recipiunt colorum proprietates. & primum
 exponam de atramento cuius usus in operibus magnas habet ne-
 cessitates. ut sint notae quemadmodum preparantur certis
 rationibus artificiorum ad id temperaturae; Namque aedificatur
 locus uti laconicum et ex politur marmores subtiliter & leuigat
 arte; id fit fornacula habens in laconicum nares. & ei praefurnium
 magna diligentia comprimitur. ne flamma extra dissipetur.
 In fornace resina collocatur. Hanc autem ignis potestas uren-
 do cogit emittere nares in tra laconicum fuliginem. quae circa
 parietem & cameram curuaturam adherescit; Inde collecta par-
 tem componitur ex gummi subactoad usum atramenti librari;
 reliquum tectores glutinum admiscentes. in parietibus utuntur;
 Si autem haec copiae non fuerint paratae. ita necessitatibus erit ad-
 ministrandum. ne expectatione morere retineatur; Sarmen-
 ta autem de scidis comburantur. cum erunt carbonis extingui-
 untur; deinde in mortario cum glutino terantur. ita erit atra-
 mentum tectoribus non inuenustum; Non minus si fex uini
 arefacta & cocta in fornace fuerit. & ea contrita cum glutino.
 in opere inducetur. superque atramenti suauitatis efficiet & coloris;

& quomagis ex meliore uino parabitur. non modo atramenta sed & a
indici colorem dabit imitari. **DE TEMPERATIONE CERULEI COLORIS**
Cerulitemperations alexandriae primum sunt inuenta. postea ite
uestozius puteolis instituit faciendum; Ratio autem eius equibus
est inuenta: satis habet admirationis; arena enim cum nitro
floze conteritur. adeo subtiliter ut efficiatur quemadmodum
farina. & aesciprum limis crassis ut scobis facta mixta conspur
gitur ut conglomeretur; Deinde pile manibus uersando effi
ciuntur. & ita conligantur ut nares cartaride componuntur
in urceo fictili urcei in fornace sit aut aes & ea arena ab ignis
uehementia conferuescendo cum coluerit. inter sedando &
accipiendo sudores. a proprietatib: discedunt. suisq: rebus pigris
uehementia confecta. ceruleo rediguntur colore. **DE VSTA**
Vstauero quae satis habet utilitatis in operibus tectoris. si tem
peratur. Gleba silicis bono coquitur ut sit igne candens. ea
autem acco extinguitur. & efficitur purpureo colore. **DE ERUCA**
Oecrusa erugineq: quam nri erucam uocitant. Non est alienum
quemadmodum comparatur dicere; rhodoeni doleis sarment
ta conlocantes. aceto suffuso: supra sarmenta conlocant plu
beas massas. deinde operculis ea obturant. ne spiramentum obtu
ratum emittatur; Post certum tempus aperientes. inueni
unt emassis plubeis cerusam; Eadem ratione lamellas aereas
conlocantes efficiunt eruginem quae eruca appellatur.
QUOMODO CERUSA FIAT SANDARACA

Cerusa uero cum in fornace quoque quatur mutato colore ad ignem in-
 cenditur efficitur sandaraca; Id autem in conchilio facto ex casu didicerunt
 homines & ea multo meliorem usum prestat quam quaedam metallis
 presenata foditur; **DE OSTRO** Incipiam nunc de ostro dicere.
 quod & carissimam & excellentissimam habet preter hos colores
 aspectus suauitatem; Id autem excipitur & conchilio marino
 equo purpura inficitur. cuius non minores sunt quam ceterarum
 nature considerationes. quod habet non in omnibus
 locis quibus nascitur unius generis colore. sed solis cursu natura
 liter temperatur; Itaque quod legitur ponto & gallia quod hęc
 regiones sunt proxime ad septentrionem est atrum; Progre-
 dientibus inter septentrionem & occidentem inuenitur liuidum.
 Quod autem legitur ad aequinoctialem orientem & occidentem
 inuenitur uiolacio colore; Quod uero meridiana regionibus
 excipitur rubra procreatur potestate; Et ideo hoc rhodo & in
 insula creatur. ceterisq; eiusmodi regionibus quae proxime sunt
 solis cursui; Ea conchilia cum sunt lecta ferramentis circa se
 se induntur. equibus plagis purpureasanes ut lacrima proflueps
 excursam in mortario terendo comparatur; Et quod ex concharum
 marinarum testis excimitur. ideo ostrum est uocitatum; Id autem
 propter saluginem cito fit sticulosum. nisi mel habeat circa
 fusum; Sunt & iam purpurei colores infecta creta rubra
 radice & excigno; Non minus & ex floribus alii colores
DE SIC LACTICO Itaque tectores cum uolunt si lacticum imitari.

uiolā aridam conicientes in uas. cum aqua confer uerō faciunt ad
ignem; deinde cum est temperatum coiciunt linteū. & in dema
nibus exprimentes. recipiunt in mortariū aquam ex uiolis co
loratam. & eo cretam infundentes. & eam terentes efficiunt
silactici colorē. DE VACCINIO Eadem ratione uaccinium
temperantes & lactem miscentes. purpuram faciunt elegantē.
DE VIRIDI COLORE Item qui non possunt chrisocolla propter
raritatem uti. herba quae linteū appellatur ceruleum inficiunt.
& utuntur uiridissimū colorē; Haec autem in actiua appella
tur; Item propter inopiam coloris indici cretam sinisiam
aut anulariam utroque quod greci in fallim appellant inficien
tes. imitationem faciunt indicicoloris.

DE SEPTEM SAPIENTIBUS THALES MILESIUS OMNIUM
rerum principium aquam est professus; Heraclitus ignē.
Magorū sacerdotes aquam & ignem; Curipides auditor anaxa
gore. quem philosophū athenienses scenicum appellauerunt
aera & terrā. Itaque & caelestium imbrium conceptionibus
inseminatam. foetus gentium & omnium animalium in mun
do procreauisse. & quae ex ea esse prognata cum dissolue
rentur temporū necessitate coactam eandem redire; quaeque
de aere nascentur item in caeli regiones reuertā. neque interi
tiones recipere & dissolutione mutata; Pythagoras uero
em pedocles epicharmos alique phisici & philosophi. haec

Principia quattuor proposuerunt aerem ignem terrā aquā;
 eorumque inter se coherentia naturali figuratiōe. egenerū discri-
 minibus efficere qualitates; animaduertimus uero non solū nascen-
 tia ex his esse procreata. sed & iam res omnes non aliter sine eorum
 potestate neque crescere neque ueri; Namque corpora sine spiritu
 redundantia non possunt habere uitam. nisi aer influens. cum
 incremento fecerit auctus & remissiones continenter;
 Caloris uero si non fuerit in corpore iusta comparatio. non erit spi-
 ritus animalis neque erectio firma. cibi que uires non poterunt ha-
 bere coctionis temperaturā; Item si non terrestri cibo membra
 corporis alantur deficient. Et ita a terreni principum mixtione
 erunt deserta; Animalia uero si fuerint sine humoris potestate.
 esse sanguinata & exsuccata a principiorum liquore interarescent;
 igitur diuina mens quae proprie necessaria essent gentibus. non
 constituit difficilia & cara. ut sunt margaritae aurum argentum
 ceteraque quae neque corpus neque natura desiderat. Sed sine quibus
 mortaliū uita non potest esse uita. fudit ad manū parata pōnē.
 mundū; Itaque ex his siquid forte desit in corpore spiritus ad-
 restitutum. aer ad signatus id praestat; Apparatus autē
 ad auxilia caloris. solis impetus & ignis inuentus. tutiorem ef-
 ficat uitam; Item terrenus fructus a searū prestans copus.
 super uacuis desiderationibus. alit & nutrit. animales pascendo con-
 tinenter; Aqua uero non solū potus sed infinitas usus p̄bendo
 necessitates. gratis quod est gratuita praestat utilitates;

Ex eo & iam qui sacerdoti agerunt moribus aegyptiorū ostendunt
omnes res diuinae potestate consistere; Itaque cum idria quam
ad templū eademque casta religione referunt. tunc in terra prociun-
bentes manibus ad caelum sublatis. in uentationibus gratias agunt
diuinae benignitati; Cum ergo & a phisicis & philosophis & ab sa-
cerdotibus iudicetur ex potestate aquae omnes res constare. putauit
quō in prioribus septem uoluminibus rationes aedificiorū sunt expo-
sita. in hoc oportere de uentationibus uirtutes quibusque rationibus
ducatur. & quem admodum inprobatur scribere; Est enim maxi-
me necessaria & ad uitam & ad delectationes & ad usum cotidi-
anum; Ea autem erit facilius fierunt fontes aperti & fluentes.
sin autem non profluent. quaerenda sub terra sunt capita
& colligenda;

Haec autem maxime in montibus septentrionalibus sunt
quaerenda. eo quod in his & suauiora & salubriora & copiosi-
ora inueniuntur; Auersi enim sunt solis cursui. Et in his
locis primū crebresunt arbores & siluosa. ipsique montes
suas habent umbras obstantes. & radius solis non directi
perueniunt ad terrā. nec possunt humores excurrere;
Interuallaque montium maxime recipiunt imbres. & propter
siluarū crebritatem. niues ab umbris arborū & montium
ibi diutius conseruantur; Deinde liquatae per terrā uenas
percolantur. & ita perueniunt ad infimas montium radices.
ex quibus profluentes fontium erumpunt ructus;

Campestribus autem locis. contrario non possunt habere copias.
Namque cumque sunt. non possunt habere salubritate quod solis.
uehemens impetus. propter nullam obstantiam umbrarum eripit ex
hauriendo feruens ex planitie camporum humorem. & si que sunt
aque apparantes ex his quod est leuissimum tenuissimumque & sub
tali salubritate. aera uocans dissipat in impetum celi queque gra
uissime dureque & insuaues sunt. partes eae in fontibus campe
stribus relinquuntur. Itaque que ex imbribus aqua colligitur.
salubriores habet uirtutes. quod eligitur ex omnibus fontibus.
Leuissimis subtilibusque tenuitatibus. liquecendo puenit ad
terra. & iamque non crebiter in campis confluant imbres. sed
in montibus. aut ad ipsos montes. ideo quod humores ex terra
matutino solis ortu moti. cum sunt egressi. in quamcumque par
tem celi sunt proclinati trudent aera. deinde cum sunt mo
ti propter uacuitatem loci. post se recipiunt aeris ruentes
undas. Aer autem qui ruat trudens quocumque humorem p
uim spiritus. impetus & undas crescentes facit uentorum. Auentis
autem quocumque feruntur humores conglobati. ex fontibus.
ex fluminibus & paludibus & pelago. cum tempore solis colli
gunt & ex hauriunt. & ita tollunt in altitudinem nubes. De
inde cum aeris unda nitentes. cum peruentum ad montes ab eorum.
offensa & procellis propter plenitudinem & grauitatem lique
cendo dispergunt. & ita diffunditur in terras. Uaporem au
tem & nebulas & humores ex terra nasci haec uidetur efficere.

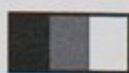
ratio. quod ea habet in se calores feruidos & spiritus inmanes refri-
gerationes que & aquarum magnam multitudinem. Ex eo cum
refrigeratum noctu sol oriens impetu tangit orbem terre &
uentorum flatus oriundus per tenebras ab humidis locis egre-
diuntur in altitudine nubis. Aer autem cum a sole per cale-
factus cum rationibus tollit ex terra humores. licet ex bali-
neis exemplū capere. Nulle enim camere que sunt caldari-
orum supra se possunt habere fontes. sed cælum quod est ubi
ex pre-furnis ab ignis uapore per calefactum corripit ex pau-
mentis aquam. & aufert secum in camera rarum curuaturas & sus-
tinet. Ideo quod semper pauor calidus in altitudine se trudit.
& primo non remittit propter breuitatem. Simul autem plus
humoris habet congestum. non potest sustinere propter gra-
uitatem. sed stillat supra lauantium capita. Idē eadem ra-
tione cælestis aer. cum a sole percipit calorem. ex omnibus lo-
cis hauriendo tollit humores & congregat ad nubes. Ita enim
terra feruore tacta. eicit humores. & iam corpus hominis ex calo-
re emit ut sudores emit ut sudore indices aut eius reuerti ex
quibus quia frigidissimis partibus ueniunt procreati septen-
trio. & a quibus & tenuatos siccitatibus in aere flatus spirans.
auster uero & reliqui quia solis cursu impetum faciunt. sunt
humidissimi & semper adportant imbres. quod per calefacti a
regionibus feruidis adueniunt. ex omnibus terris labentes eri-
piunt humores. & ita eos profundunt ad septentrionales

regiones: haec autem sic fieri testimonio possunt esse capita.
 fluminum. quae orbe terrarum chorographus picta. Itemque
 scripta plurima maximaque inueniuntur egressa ad septen-
 trionem; primumque in india ganges & in olus ab caucaso mon-
 te oriuntur. Siria tigris & eufrates. Asia idem ponto borris-
 nes. Hispania tanais. Colchris phasis. Gallia rhodanus. Celtica
 rhenus. Citra Alpes timauos & padus. Italia tiberis. Maurussia
 quam Mauretania appellat. Ex monte antlantidris.
 qui ortus ex septentrionali regione progreditur. occidentem ad
 locum eptagonum. & mutato nomine dicitur agger. Deinde
 ex lacu eptabolo sub montes desertos subterfluens. per meri-
 dianam loca manat. & influit in paludem quae appellatur. cir-
 cum cingit meroen quod est aethiopicorum meridianorum regnum.
 Ab hisque paludibus se circumagens per flumina astansoban &
 ad stoboam & alia plura peruenit per montes ad cataractam.
 Ab eoque se precipitans per septentrionalem peruenit inter
 elephantida & suenen thebaicosque in egyptum campos. &
 ibi nilus appellatur. Ex mauretania autem caput nili pro-
 fluere ex eo maxime cognoscitur. quod ex altera parte mon-
 tis antlantis. alia capita item profluentia ad occidentem.
 oceanum. ibique nascuntur ichneumones crocodilli aliis-
 similes bestiarum pisciumque nature praeter hippotamos. Er-
 go cum omnia flumina magnitudinibus in orbis terrarum de-
 scriptionibus a septentrione uideantur profluere. a frigue

de gange

de nilo

ichneumones

campi qui sunt in meridiana partibus subiecti solis cursui. Latenter penitus habent humores. nec fontes crebros amnosque raros relinquuntur. uti multo meliora inueniantur capita fontium. que ad septentrionem aut aquilonem spectant. nisi si incidit in sulphureosum locum aut aluminatosum seu bituminosum; tunc enim permutantur. aut calide aquae aut frigide. odore malo & sapore produnt fontes. Neque enim calide aquae est ulla proprietas. sed frigida aqua cum incidit percurrens in ardentem locum effervescat. & per calefacta egreditur per uenas extra terram. ideo diutius non potest permanere. sub breui spatio fit frigida. Namque si naturaliter esset non refrigeraretur calor eius. Sapor autem & odor & color eius non restituitur. quod intinctus & conmixtus est propter naturae raritatem. sunt autem & iam non nulli fontes calidi ex quibus profluit aqua sapore optimo. que in potione ita sua uis est. ut nec fontalis ab camenis. nec marcia saliens desideretur. haec autem ab natura perficiuntur his rationibus. cum imo per alumen aut bitumen seu sulphur ignis excitatur ardore. percandem facit terram que est supra se. autem feruidum emit in superiora loca uaporem. & ita si qui in his locis qui sunt supra fontes. dulces aquae nascuntur. offensi eo uapore effervescent inter uenas. & ita profluunt incorrupto sapore. Sunt & iam odore & sapore non bono frigidi fontes. qui ab inferioribus locis penitus orti. per loca

ardentia transeunt. & ab eo per longum spatium terre p.
currentes refrigerati perueniunt super terrā. sapore odo.
re coloreq: corrupto. uti in burtana uia flumen albula.
& in ardeatino fontes frigidi eodem odore qui sulphurati
dicuntur & reliquis locis similibus. Hi autem cum sunt fri.
gidi. ideo uidentur aspectu feruere. quod cum in arden tē.
locū alte penitus inciderunt. humore & igni inter se con.
gruentibus. offensa uehementi fragore. ualidos recipiunt
in se spiritus. ut ita inflati uiuenti coacti bullientes cre.
bre p fontes egrediuntur. Ex his autem qui non sunt apti.
sed aut saxis continentur p angustas uenas. uehementia spi.
ritus. extruduntur ad summos grumorum tumulos. Omnis.
autem aqua calida ideo quod ē medicamentosa. quod in
prauis rebus percocta. aliam uirtutem recipit ad usum.
Namque sulphurosi fontes. neruorū labores reficiunt p ca.
lefaciendo exurendoq: caloribus e corporibus humores.
uitiosos. Aluminosi autem. cum dissoluta membra corpo.
rum paralisi. aut aliqua ui morbi receperint. fouendo p.
patentes uenas. refrigeratione contraria calore sui refi.
ciunt. & hoc continenter. restituantur in antiquā mem.
brorum curationem. Bituminosi autē interioris corporis.
uitia potionibus purgando solent mederi. Est autem
aquæ frigide genus nitrosū. uti pinæ uestinæ cutilius
alisque locis similibus. que potionibus depurgat paluumq:

transeundo. & iam strumarum minuit tumores. Ubi uero.
aurum. argentum. ferrum. aes. plumbum. reliqueq; res earū
similes fodiuntur. fontes inueniuntur copiosi. sed hi maxime
sunt uitiosi; Habent enim uitia aque calide. sulphur. alumen
bitumen. hædenique per potiones cum in corpus in. it. & pue
nas permanando neruos attingit. & artus eos durat inflando.
Igitur nerui inflatione turgentes elongitudine contrahun
tur. & ita aut neruicos aut podagricos efficiunt homines.
ideo quod ex durissimis & spissionibus frigidissimisq; rebus.
intinctas habent uenarū raritates; A quæ autem species est.
quæ cum habeat non satis per lucidas. & ipsa ut flos natat in
summo. colore similis uitri purpurei. hæc maxime athenis
considerantur. Ibi enim ex huiusmodi locis & fontibus in asti.
& ad portum pureum ducta sunt salientes. equibus bibit nemo.
propterea causam. sed lauationibus & reliquis rebus utuntur.
Bibunt autem ex puteis & ita uitant eorum uitia; Troezeni
non potest id uitari. quod omnino aliud genus aque non rep
peritur. nisi quod ab deli habeant. Itaque in ea ciuitate aut
omnes aut maxima partes sunt pedibus uitiosi; Cilicia uero
ciuitas thirso. flumen est nomine crdnos. in quo podagrici cru
ra macerantes leuantur dolore; Sunt autem & alia multa
genera quæ habent suas proprietates. ut in sicilia flumen est
himeras. quod a fonte cum est. progressum diuiditur in duas
partes. quæ pars profluit contra & ruriam quod per terræ

dulcem su cum percurrit. est infinita dulcedine. que altera par
te peream terram currit unde sal foditur. salsum habet sapore.
Item paretonio & quod est iter ad am monem & casio ad egyptu.
lacus sunt palustres qui ita sunt salsi ut habeant in super se
salem congelatu. Sunt autem & alii pluribus locis & fontes
& flumina lacus qui per sali fodinas percurrentes. necessario
salsi perficiuntur. Alii autem per pingues terre uenas pro
fluentes. unctio leo fontes erumpunt. uti solis quod oppidu est
cilicæ. flumen nomine liparis. in quo natantes aut lauantes.
ab ipsa aqua unguuntur. Similiter æthiopiæ lacus est qui
unctos homines efficit qui in eo natauerint. & india que se
reno celo emittit olei magna multitudinem. Item cartagini
fons in quo natat in super oleum. odore uti scobe citreo. quo oleo
& iam pecora solent ungueri. Zachinto & circa dirrachium & a
polloniam fontes sunt. qui picis magnam multitudinem cum aqua
euomunt. Babilone lacus amplissima magnitudine qui limnea
spartacis appellatur. habet supra natans liquidum bitumen.
quo bitumine & latere testatio structu murum same ramis
circum dedit babilonem. Item tope in siria arabia que numi
darum lacus sunt in mani magnitudine. qui emittunt bitumi
nis maximas moles. quas diripiunt qui habitant circa id autem
non est mirandum. Nam crebre sunt ibi lapidicane bituminis
duri. Cum ergo per bituminosam terram uis erumpit aq. secum
extrahit. & cum sit egressa extra terram. fecernitur & ita reicit

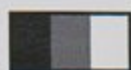
abse bitumen; & iamque ē incapodocia in itinere quod est in
termazaca & tuana lacus amplus. in quem lacum pars siue a
rundinis siue alii generis si dimissa fuerit. & postera die ex
empta. ea pars que fuerit exempta inuenietur lapidea. que
autem pars extra aquam manserit. permanet in sua propri
&ate. Ad eundem modū hierapoli frigie. efferunt aquæ ca
lide multitudo. equibus circum ortos & uineas fossis ductis
inmittitur. hæc autem efficitur post annum crusta lapidea.
Ita quot annis dextra ac sinistra margines ex terra faciundo
inducunt eam. & efficiunt in his crustis in agris septa. hoc
autem ita uidetur naturaliter fieri quia in his locis & ea
terra quibus is nascitur succus. sub e coaguli nature similis.
Deinde cum commixtus uis egreditur per fontes extra terram.
a solis & aeris calore cogitur congelari. ut & iam in arenis
salinarius uidetur. Item sunt ex amaro succo terre fontes
exeuntes uehementer amari. ut in ponto est flumen in panisa
capite profluit circiter milia xl. sapore dulcissimo. De
inde cum peruenit ad locū qui ē ab ostio ad milia clx. admis
cetur ei fonticulus oppido quam paruulus. is cum in eum influit.
tertiam tantam magnitudinem fluminis facit amarum.
Ideo quia per id genus terre & uenit unde sandaraca fodiu
tur. & aqua manando perficitur amara. hæc autem dissi
milibus saporibus a terre propriæate perficiuntur. ut
& iam in fructibus uidetur. Si enim radices arborum

aut uitium: aut reliquorum seminum. non ex terre pro
prietatibus succum capiendo ederent fructus. uno genere
essent in omnibus locis & regionibus omnium sapes.
Sed anim aduertimus in sulam les bon. uinum pro trrum.
maloniam. catace caumen. Item lidiam. moliton. sicili
am mamer tinum. campaniam falernum. inter racina
& fundisæ sibus. reliquis que locis pluribus innumera
bili multitudine genera uini. uirtutesque procreari.
quæ non aliter possunt fieri. nisi cum terrenus humor
suis proprietatis sapes. in radicibus sit infusus. Enu
trit materiam per quam egrediens ad cacumen pfundat.
proprium loci & generis sui fructus sapes. Quod si
terra generibus humorum non esset & dissimilis & dispa
rata. non tantum in siria & arabia in arundibus & ui
neis erbisque omnibus essent odores. neque arbores.
turifere neque piperis darent bacas. nec myrræ gle
bulæ. nec arenis inferulis laser nasceretur. Sed in omni
terra regionibus eodem genere omnia pcreantur. Has
autem uarietates regionibus & locis. inclinatio mundi.
& solis impetus propius aut longius cursum faciendo.
tales efficit terre humores. Quæ qualitates nec solū
in his rebus. sed & iam in pecoribus & armentis. hæc non
ita similiter efficerentur. nisi proprietates singularū
terrarum in regionibus ad solis potestatem pararent.

Sunt enim boetiae flumina zephisos & melas. lucanis aeraris.
troia xanthus. Inque agris chazomoemorum. & errinthreo
rum. & lao dicensium fontes flumina cum pecora suis tempo
ribus anni parantur ad conceptionem partus. p id tempus
adiguntur eo cotidie potant ex eo; quae quamuis sint alba.
pcreant aliis locis leucophea. aliis locis pulla. aliis coraci
no colore. Ita proprietates liquoris. cum in it in corpore p se
minat in tinctam sui cuiusque generis qualitatem. Igitur
quia in campis troianis p xime flumen armenta rufa &
pecora leucophea nascuntur. I deo id flumen ilienses.
xanthum appellauisse dicuntur. & iam que inueniuntur
aque genera mortifera q: p maleficum sucum terrae p cur
rentia recipiunt in se uim uenenatam. uti fuisse dicitur
terre cine fons. qui uocabatur neptunius. ex quo qui bi
berint imprudentes. uita priuabuntur. quia antiqui eum
obstruxisse dicuntur. & crobsithracia lacus. ex quo non
solum qui biberint moriuntur. sed & iam qui lauerint.
Item in tessalia fons est profluens ex quo fonte nec pecus
ullum gustat. nec bestiarum genus ullum propius accedit.
Ad quem fontem proxime e arbor florens purpureo colo
re. Non minus in macedonia quo loco sepultus est euripi
des. dextra ac sinistra monumenti. aduenientes duo rui
concurrunt in unum. equibus ad unum accumbentes
uiatores transitare solent. p ptae aquae bonitatem.

Adriuum autem quie ex altera parte monumenti nemo
accedit quia mortiferam aquam dicitur habere. Item
in arcadia non agris nominata terre regio que habet in mon-
tibus ex saxo stillantes frigidissimos humores. hæc autem
aqua triglos hrdor nominatur. quã neque argenteum
neque eneam. nec ferreum uas potest sustinere. sed dissilit
& dissipatur. Conseruare autem eã & continere nihil ali-
ud potest. nisi mulina ungula. que & iam memoratur ab
antipatro in prouincia ubi erat alexander piollam fili-
um platum esse. & ab eo ea aqua regem esse necatum.
Item alpibus in crobi regno aqua ex qua qui gustant statim
concidunt. Agro autem falisco in campana in campo cor-
neto. e lucus. in quo fons oritur. ibique auium & lacertarũ
reliquarumque serpentium ossa iacentia apparent. Item sunt
nonnullæ acide uenę fontium. uti lincesto. & in italia uienna cam-
pania theano. alijs que locis pluribus que hanc habent uirtutẽ.
ut calculos in uesicis quinafcuntur in corporibus hominũ. poti-
onibus discutiant. fieri autem hoc naturaliter ideo uidetur
quia acer & acidus succus subest in ea terra. p quam egredientes
uenę intinguntur acritudine. & ita cum in corpus inierint
dissipant. que ex aquarum subsidentia in corporibus & con-
crescentia offenderint. Quare autem discutiantur ex aci-
dis ee res. sic possumus anim aduertere. ouum in aceto
si diutius positum fuerit. cortex eius mollescet & dissoluetur.

Item plumbum quod est lentissimum & grauisimum. si
in uase collocatum fuerit. & in eo acetum suffusum. id autē
opertum & oblitum erit. efficietur uti plumbum dissolua-
tur & fiat cerussa. Eisdem rationibus aes quia & iam so-
lidiorē natura similiter curatum si fuerit. dissipabitur
& fiat erugo. Item margarita non minus saxa silicea
quae neque ferrum neque ignis potest per se dissoluere.
cum ab ignisunt per calefacta aceto sparsa dissiliunt &
dissoluuntur. Ergo cum has res ante oculos ita fieri uide-
amus. ratio in eisdem rationibus ex acidis propter
acritudinem succi. & iam calculosos enatura rerum simi-
liter posse curari. Sunt & iam fontes uti uino mixti. quē
admodum ē unus paphagoniae. ex quo eam aquā sine
uino potantes fiunt temulenti. Nequiculus autem
in italia. & in alpiibus natione medullorū ē genus aq̄e
quam quibibunt efficiuntur turgidis gutturibus.
Archadia uero ciuitas ē non ignota clitori. in cuius agris
est spelunca profluens aquae. qua quibiberint fiunt
abstemii. A deum autem fontem epigramma ē in lapi-
de inscriptum. haec sententiae uersibus grecis eā non ē
idonea ad lauandum. sed & iam inimicam uitibus. quod
apud eum fontem melampus sacrificus purgauit &
rabiem p̄ dei filiarum. restituit & que earum uirginū
mentes in pristinam sanitatem. Epigramma hoc ē id quod ē

subscriptum. Item est in insula chia: fons ex quo qui im-
prudentes biberint. fiunt insipientes. & ibi est epigrā-
ma in sculptum ea sententia a iocundam eam esse potio-
nē fontis eius. sed qui biberit saxeos habiturum sensus.
Sunt autem uersus hi; Susis autem in qua ciuitate ē regnū
persarum fonticulus est. ex quo qui biberint amittunt
dentes. Item in eo ē scriptū epigramma quod significat.
hanc sententiam egregiam esse aquam ad lauandū. sed
ea si bibatur excutere eradicibus dentes. & huius epigrā-
matorum sunt uersus grece. Sunt & iā non nullis locis fon-
tium proprietates. que pcreant quibus nascuntur egre-
gus uocibus ad cantandū. ut in tharso magnesiæ. Nuis
eiusmodi regionibus & iā que zama ē ciuitas afrorum.
cuius menia rex iuba duplici muro sepsit. ibique regiā
domum sibi constituit. A bea milia passus xx est oppi-
dum ismuc. cuius agrorum regionis incredibili finitū sunt.
terminatione. Cum esset enim africa parens & nutrix fera-
rum bestiarum. maxime serpentium. in eius agris apud nulla
nascitur. & si quando allata ibi ponatur statim moritur.
Neque id solum. sed & iam terra ex his locis si alio trans-
lata fuerit; & ibi id genus terre & iam balearibus dici-
tur esse. Sed aliam mirabiliorem uirtutem ea habet
terra quam ego sic accepi. Gaius iulius masinisse filius.
cuius erant totius oppidi agrorū possessiones cum patre

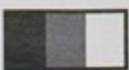
caesare militavit. is hospitio meo est usus. ita cotidiano con-
uictu necesse fuerat de philologia disputare; interim cum esset
internos de aequae potestate & eius uirtutibus sermo. expo-
suisse in ea terra eiusmodi fontes. ut quibus crearentur.
uoces ad cantandum egregias haberent. Ideoque sepe
transmarinos catulastros emere formosos. & puellas matu-
ras. eosque coniungere. ut qui nascerentur ex his. non so-
lum uoce egregia sed & iam forma essent non inuenista.
Cum haec tanta uarietas sit disparibus rebus natura dis-
tributa. quia humanum corpus est aliqua parte terrenum.
in eo autem multae sunt genera^{hu} humorum. uti sanguinis. lac-
tis. sudoris. urinae. lacrimorum. Ergo si in parua particu-
la terreni tanta discrepantia inuenitur saporum. non e-
mirandum sitam in magnitudine terrae. innumerabiles
suecorum repperientur uarietates. pro quarum uenas quae-
uis percurrens tincta peruenit ad fontium egressus. & ita
ex eo dispares uariq; proficiuntur. in propriis generibus
fontes. propter locorum discrepantiam & regionum qualitates.
terrarumque dissimiles proprietates. Ex his autem rebus
sunt nonnullae quae ego per me perspexi. cetera in libris
grecis scripta inueni. quorum scriptorum hi sunt auctores.
theophrastos. timeeus. posidonios. hegesias. herodotus. aris-
tides. metrodorus. qui magna uigilantia & infinito studio.
locorum proprietates. aquarum uirtutes. ab inclinatione

cæliquæ regionum qualitates. ita distributas esse scriptis dedi-
cauerunt. quorū secutus ingressus in hoc libro perscripsi. que
satis esse putavi de aque uarietatibus; quo facilius ex his præ-
scriptionibus eligant homines aque fontes. quibus ad usum
salientes possint ad ciuitates municipiaq. perducere. Nulla
enim ex omnibus rebus tantas habere uidetur ad usum neces-
sitates. quantas aqua; adeo quia omnium animalium natura si
frumenti fructu priuata fuerit. arbustino aut carne aut
piscatu. aut etiam qualibet ex his reliquis rebus escarum u-
tendo poterit tueri uitam. Sine aqua uero nec corpus ani-
malium nec ulla cibi uirtus potest nasci. nec tueri. nec parari.
quare. magna diligentia industriaque querendis sunt & eli-
gendi fontes ad humanę uite salubritatem. Ex pertiones
autem & probationes eorum sic sunt prouidende. si erunt pro-
fluentes & aperti antequam duci incipiantur. aspiciantur
animo que aduertantur. qua membratura sint. qui circa eos
fontes habitant homines. & si erunt corporibus ualentibus.
coloribus nitidis. cruribus non uitiosis. non lippis oculis. erunt
probatisissimi. Item si fons nouus fossus fuerit. & in uas corinthi-
um. siue alterius generis quia erit ex ære bono. ea aqua spar-
sa maculam non fecerit. optima est. Itemque in gena si ea aqua
deferuefacta & postea requieta & defusa fuerit. neque
in eius generi fundo arena aut limus inueniatur. ea aqua erit
item probata. Item si legumina in uas cum ea aqua coniecta

DE PERDU-
TIONIB;
AQUARUM

adignem posita celeriter per cocta fuerint. indicabunt
aquam esse bonam & salubrem. Non & iam minus ipsa
aqua que erit in fonte. si fuerit limpidam & per lucidam quo
que peruenerit. aut pfluxerit. muscus non nascetur. ne
que iuncum neque inquinatum a aliquo inquinamento is
locus fuerit. sed puram habuerit speciem. imbutis his signis
esse tenuis & in summa salubritate. Nunc de perductionibus
ad habitationes moeniaque. ut fieri oportet explicabo.
Ductus autem aque fiunt generibus tribus riuus. per canales
structiles. aut fistulis plumbeis. seu tubulis fictilibus.
habent autem tubulorum ductiones ea commoda primū in
opere. quia si quod uitiū factū fuerit quilibet id potest resi-
cere. & iamque multo salubrior est ex tubulis aqua. quā
per fistulas. quia per plumbum uidetur esse ideo uitiosum. quia
ex eo cerusa nascitur. haec autem dicitur esse nocens corpori-
bus humanis. itaque ex eo per creatur idē uitiosum. non est
dubium quin ipsum quoque non sit salubre. Exemplar autem
a artificibus plumbarius possumus accipere. quia palloribus
occupatos habent corporis colores. Namque cum fundendo
plumbum flatur. uapor ex eo insidens corporis artus. & in
die exurens. eripit ex membris eorum sanguinis uirtutes.
Itaque minime fistulis plumbeis aqua duci uidetur. si uolu-
mus eam habere salubrem. Saporemque meliorem ex tubu-
lis esse cotidianus potest indicare uictus. quia omnes ex

Structas cum habeant uasorum argenteorum mensas:
tamen propter saporis integritatem fictilibus utuntur.
Sinautem fontes unde deductiones aquarum faciam.
Necesse est puteos fodere. In puteorum autem fossioni-
bus non contemnenda ratio: sed acuminibus solerti-
aq: magna naturales rerum rationes considerande.
quia habet multa uariaque terra in se genera. Est enim
ut relique res ex quatuor principis composita. & pri-
mum est ipsa terrena. habetque ex humore aque fontes. Item
calores unde etiam sulphur alumen bitumen nascitur.
aerisque spiritus inmanes. Qui cum graues per interuena
fistulosa terre perueniunt ad fossionem puteorum. & ibi
homines offendunt fodientes. ut naturali uaporis obdu-
rante eorum naribus spiritus animales. ita qui non celeri-
us inde effugiunt ibi interimuntur. Hoc quibus autem
rationibus caueatur sic erit faciendum. Lucerna accensa
demittatur. que si permanserit ardens. sine periculo
descendetur. sinautem eripietur lumen aui uaporis.
tunc secundum puteum dextra ac sinistra defodiantur que
est uaria. ita quem admodum per nares spiritus ex estu
dissipabuntur. Cum haec sic explicata fuerint. & ad aquam
erit peruentum: tunc sepiatur structura nec obdurentur ue-
nas. sinautem loca dura erunt aut nimium uene penitus fu-
erint. tunc signis operibus ex testis a superioribus locis

excipiende sunt copiae. Insignis autem operibus haec sunt facienda. uti arena primum purissima asperrimaque paratur. cementum de silice frangatur. Ne grauius quam librarium calx quam uehementissima mortario mixta. ita ut v. partes arenae ad duas respondeant. eorum fossa ad libramentum altitudinis quod est futurum. calcetur uectibus ligneis ferratis. Parietibus calcatis in medio quoderit terrenum exinanatur ad libramentum infirmum parietum; hoc ex equato solum calcetur ad crassitudinem quae constituta fuerit. Ea autem si duplicia aut triplicia facta fuerint. uti per colationibus transmutari possint. multo salubriorem & suauiorem aquae usum efficient. Limus enim cum habuerit quo subsidat. limpidior fiet & sine odoribus conseruabit saporem. si non sale addi necesse erit & extenuari. Quae potui de aquae uirtute & uarietate. quasque habeat utilitates quibusque rationibus ducatur & probetur. in hoc uolumine posui. De gnomonicis uero rebus & horologiorum rationibus in sequenti perscribam.

Nobilibus athletis qui olim pithia isthmia nemea uicissent grecorum maiores. ita magnos honores constituerunt. uti non modo inconuentustantes. cum palma & corona fuerant laudes. sed & iam cum reuertantur in suas ciuitates. cum uictoria triumphantes. quadrigis

in moenia & in patrias inuehantur. reque publica perpetua
uita constitutis. uectigalibus fruantur. Cum ergo idani
aduertam. admiror quid ita non scriptoribus idem hono
res. & iamq; maiores sint tributi. qui infinitas utilitates æuo
per tuo omnibus gentibus prestant; Id enim magis erat in
statui dignum. quia athlete sua corpora exercitationibus
efficiunt fortiora. Scriptores non solum suos sensus. sed & iā
omnium libris addicendū. & animos exacuendos preparant
precepta. Quid enim milo crotoniates qd fuit inuictus pdest
hominibus. aut ceteri qui eo genere fuerunt uictores. nisi
quod dum uixerunt. ipsi inter suos ciues habuerunt nobi
litatem. Pythagore uero precepta. democriti platonis.
aristotelis. ceterorumque sapientium. cotidiana perpetu
is industriis culta. non solum suis ciuib. sed & iam omnibus.
gentibus recentes & floridos edunt fructus. Equibus.
quia teneris & atibus doctrinarum abundantia faciunt.
optimos habent sapientiae sensus. instituunt ciuitatibus
humanitatis mores. aequa iura leges quibus absentibus nul
la potest esse ciuitas incolumis. Cum ergo tanta munera
abscriptorum prudentia. priuatim publiceque fuerint
hominibus preparata. non solum arbitror palmas & coro
nas his tribui oportere. sed & iam decerni triumphos. & in
ter deorum sedes eos dedicandos iudicari. Eorum autem co
gitata utiliter hominibus ad uitam explicandā eplu

DE MENSURIS
ARIFARUM

ribus singula paucorum uti exempla ponam. Quere
cognoscentes necessario his tribui honores oportere. ho
mines confitebuntur. & primum platonis emultis
ratioinationibus utilissimis. unam quem admodum ab eo
explicata sit ponam. Locus aut ager paribus lateribus
sierit quadratus. eumque oportuerit duplicari. quod o
pus fuerit genere numeri quo multiplicationibus non
inuenitur. eo descriptionibus linearum emendatis rep
peritur. Est autem eius rei hanc demonstratio. Qua
dratus locus quierit longus & latus pedes denos. effi
cit aree pedes. c. si ergo opus fuerit eum duplicari pedum
cc. Item e paribus lateribus facere. quarendum erit
quam magnum latus eius quadrati fiat. ut ex eo. cc. pe
des duplicationibus aree respondeant. Id autem
numero nemo potest inuenire. Namque si xiiii consti
tuentur. erunt multiplicati pedes. cxcvi. si xv. pedes.
ccxxv. Ergo quod non explicatur numero in eo quadrata
longo & lato pedes. x. que fuerit linea ab angulo ad angu
lum diagonis perducatur ut diuidantur duo trigona
aequa magnitudine. singula aree pedum quinquagenum.
adeiusque lineae diagonalis longitudine locus quadratus.
paribus lateribus describatur. Ita quam magna duo tri
gona in minore quadrato. quinquagenum pedum linea dia
gonio fuerint designate. eadem magnitudine & eodem

pedum numero quattuor in maiore erunt effecta; Hac ratione duplicatio grammicis rationibus ab Platone uti scema subscriptum ē explicata ē in ima pagina; Item Pythagoras normam sine artificis fabricationibus inuentā ostendit. & quam magno labore fabri normam facientes uix aduerū pducere possunt. id rationibus & methodis emendatū ex eius preceptis explicatur; Namque si sumantur regule tres. equibus una sit pedes. iij. altera pedes. iiii. tertia pedes. v. he que regule inter se compositae. tangant alia aliam suis cacuminibus extremis scema habentes trigoni. deformabunt normam emendatam; Adeas autem regularū singularum longitudines. si singula quadrata paribus lateribus describantur; Cum erit trium. latus aree habebit pedes. viij. quod iij. xvi. quod v. erit xxv.; Ita quantum aree pedum numerū duo quadrata ex tribus pedibus longitudinis laterū & quattuor efficiunt. & que tantum numerū reddidit unum ex v. descriptum; Id Pythagoras cum inuenisset. non dubitans amisisse in ea inuentione monitum maximas gratias agens. hostias dicitur his immolauisse; Ea autem ratio quem admodū in multis rebus & mensuris est utilis. & in edificis scalarum edificationibus uti temperatas habeant graduum librationis est expedita; Si enim altitudo contignationis ab summa coaxitione ad unum libramentum diuisa fuerit in partes tres. erit earū v. in scalis scaporum iuxta longitudinem & unū libramentū

DE NORMIS
FABRICATIONUM

+

altitudinis partes .iiii. a perpendicularo recedant. & ibi conlo-
centur interiores calces scaporū; Ita sicerunt temperate. &
graduū ipsarū scala erunt collocationes. Item eius rei erit
subscripta forma. Archimedis uero cum multa miranda in-
uenta & uaria fuerint. ex omnibus & iā infinita sollertia idque
exponam uidetur esse expressū nimium est. Hiero enī siracussis
auctus regia potestate. rebus bene gestis. cū auream coronā uo-
tiuam diis immortalibus in quodam fano constituisset & ponendā
manum pretio locauit faciendā. & aurū & sacomā adpendit
redemptoris; ad tempus opus manufactū subtiliter regi adp-
bavit. & ad sacomā pondus coronę uisus ē prestitisse. Postea
quam indicium est factū. dempto auro. tantundem argenti
in id coronarium opus admixtū esse indignatus. Hierosē con-
tēptum esse. neque inueniens quā ratione id futurū rephende-
ret. rogauit archimeden. ut in se sumeret sibi de eo cogitationē;
Tunc is cū haberet eius rei curam. casu uenit in balneū. ibique
cum in solium descenderet. anī aduertit quantū in corporis sui
in eo insideret. tantū aq: extra solium effluere. Itaq: cū ei eius
rationem explanationis ostendisset. non est moratus. sed ex-
iit gaudio motus de solio. & nudus uadens domum. uerius
significabat clara uoce inuenisse qđ quereret. Nam currens.
identidem grece clamabat. ΕΥΡΗΚΑ ΕΥΡΗΚΑ; Tum
uero ex eo inuentionis ingressū. duas fecisse dicitur mas-
sas a quo pondere quo & iā fuerat corona. unam ex auro.

& alteram ex argento. Cum ita fecisset uas amplū ad summa
 labra impleuit aque in quo dimisit argenteam massam cuius
 quanta magnitudo in uasum depressa ē tantū aque fluxit.
 Ita exempta massa quanto minus factū fuerat refudit sextario
 mensus ē ut eodem modo quo prius fuerat ad labra equaretur.
 Ita ex eo inuenit quantū ad certū pondus argenti ad certam
 aque mensurā responderet. Cum id expertus esset tum aureā
 massā similiter pleno uaso dimisit. & ea exempta eadem rati
 one mensura addita inuenit ex aqua non tantū seminare quan
 to minus magno corpore eodem pondere aurī massā esse quā
 argenti. Postea uero repleto uaso in eadē aqua ipsa corona
 dimissa inuenit plus aque defluxisse in coronā quā in aureā
 eodem pondere massam. & ita ex eo quod fuerit plus aque in co
 rona quam in massa ratio cinatus. reprehendit argenti in auro
 mixtionem & manifestum furtum redemptoris. Transferatur
 mens ad architectarem tam. & aratos themis cirenei cogitata; hi
 enim multa & grata a mathematicis rebus hominibus inuenerunt.
 Itaque cum in ceteris inuentionibus fuerunt grati. in eius rei con
 citationibus maxime sunt suspecti. Alius enim alia ratione ex
 plicarentur. qđ de lo impetrauerat responsis apollo uti aree eius
 quantū haberent pedū quadratorum id duplicarentur. & ita fo
 rent hi quiescent in ea insula. Tunc religione liberarentur. Itaq;
 architas cōlindrorū descriptionibus eratos thenes organica
 eso labirratione idē explicauerunt. Cum hæc sint tam magnis

nr ur

doctrinarum iocunditatibus animaduersa & cogamur natura
liter inuentio nibus singularum rerum considerantes effectus
moueri multas res attendens admiror & iam democriti de
rerum natura uolumina & eius commentarium quod scribitur
Xei ποτομητον. in quo & iam utebatur anulo signatur & ura mol
cie est expertus. Ergo eorum uirorum cogitata non solum ad mo
res corrigendos. sed & iam ad omnium utilitatem perpetuo sunt
preparata. Athletarum autem nobilitates breui spatio cum
suis corporibus senescunt. Itaque neque cum maxime sunt flo
rentes. neque posteritati hi quem admodum sapientium cogita
ta hominum uite prodesse possunt. Cum uero neque moribus
neque institutis scriptorum prestantibus tribuantur hono
res. ipse autem per se mentes aeri saltiora prospicientes. memo
riarum gradibus ad celum elati. euo immortalis. non modo sen
tentias sed & iam figuras eorum posteris cogunt esse notas. Itaque
qui litterarum iocunditatibus instinctas habent mentes. non
possunt non in suis pectoribus dedicatas habere. Sicut de oru.
sic enni poete simulacrum. Acci autem carminibus qui stu
diosi delectantur. Non modo uerborum uirtutes. sed & iam
figuram eius uidentur secum habere presentem esse. Item plu
res post nostram memoriam nascentes. cum Lucretio uidebuntur
uelut coram. de rerum natura disputare. De arte uero re
thorica cum cicerone multi posteriorum cum uarrone con
ferent sermonem de lingua latina. Non minus & iam plures

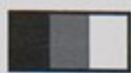
philologicum grecorū sapientibus multa deliberantes. secretos
 cum his uidebuntur habere sermones. & ad summam sapienti
 um scriptorum sententiæ corporibus absentibus uetustate flo
 rentes. cum insunt inter consilia & disputationes maiores
 habent quam presentū sunt auctoritates omnes. Itaque cæ
 sar his auctoribus fretus. sensibus eorum adhibitis & consiliis
 ea uolumina conscripsi. & prioribus vii de edificis. octauo
 de aquis. In hoc de gnomonicis rationibus. quem admodum de radi
 is solis in mundo sunt per umbras gnomonis inuenta quibusq;
 rationibus dilatentur. aut contrahantur explicabo. Ea autē
 sunt diuina mente comparata. habentq; admirationem mag
 nam considerantibus. quod umbra gnomonis æquinoctialis. ali
 a magnitudine est athenis. alia alexandrie. alia rome. non
 eadem placentiæ. ceterisque orbis terrarum locis. Itaque
 longe aliter distant descriptiones horologiorū. locorum mu
 tationibus. umbrarum enī æquinoctialium magnitudinib;
 designantur analemmatorū forme. & quibus perficiunt ad ra
 tionem longarum & umbræ gnomonū horarum descriptiones.
 ΛΝΛΗΜΜΛ. est ratio conquisita solis cursu. & umbre crescen
 tis. a brume obseruatione inuenta & quæ rationes architec
 tonicas circūque descriptiones est inuentus effectus in mundo.
 Mundus autem ē omnium naturæ rerum conceptio summa. cæ
 lumq; sideribus & stellarum cursibus conformatus. id uol
 uitur continenter circum terram atque mare. per axis

DERATIONUM
 GNOMICIS

cardines extremos. Namque in his locis naturalis potestas ita archi-
tectata est. conlocavitq: ordines tanquam centra unum a terra
inmani in summo mundo. ac post ipsas stellas septentrionum. Alte-
rum trans contra sub terra in meridiana partibus. ibiq: circū eos
cardines orbiculos circū centra uti in torno perfecit. qui gre-
ce pas denominatur. per quos peruolat sempiterno cælum.
Ita media terra cum mari centri loco naturaliter ē conlocata.
his natura dispositis. ita uti septentrionali parte a terra excelsi-
us habeat altitudine centrum. In meridiana autem parte in in-
ferioribus locis subiectum a terra obscuretur. Tunc & iā p me-
dium transversa & inclinata in meridiem circuli delata zona.
xii. signis ē conformata. que eorum species stellis dispositis. xii.
partibus p æquatis. exprimit depictam a natura figurationē.
Itaque lucentia cum mundo reliquisq: sideribus ornatum circū
terram mareq: peruolantia. cursus perficiunt a dæli rotun-
ditatem. Omnia autem uisitata & inuisitata temporum neces-
sitate sunt constituta. Ex quibus sex signa numero supra terram
cum cælo peruagantur. cetera sub terram subeunt ab eius umbra
obscurantur. Sex autem ex his semper supra terram nituntur.
Quanta pars enim nouissimi signi depressione coacta uersatione
subiens sub terram occultatur. tantum demenim contrarie
conuersationis necessitate suppressa notatione circū acta.
trans locis patentibus & obscuris egreditur ad lucem. Nam
q: uis una necessitas. utrimq: simul orientē & occidentē pficit.

Ea autem signa cum sint numero xii. partes duo decimas sin-
 gula possideant mundum. uersenturq; ab oriente ad occiden-
 tem continentem. Tunc p ea signa contrario cursu. luna stel-
 la mercuri. ueneris. ipse sol. itemque martis & iouis. & satur-
 ni. ut per graduum ascensionem percurrentes. alius alia circū-
 itionis magnitudine. ab occidente ad orientem in mundo p uagan-
 tur. Luna die octauo & uicesimo & amplius circiter horam. celi
 circuitiōnem pcurrentes. ex quo signo coeperit ire ad id signum re-
 uertendo perficit lunarem mensem. Sol autem signi spatium qd
 est duodecima pars mundi. mense uertente uadens transit. Ita
 xii. mensibus. xii. signorum interualla per uagando. cum redit
 ad id signum unde coepit. p ficit spatium uertentis anni. Ex eo
 quem circulum luna ter decies. in xii. mensibus percurrit. eum
 soleis dem mensibus semel per metatur. Mercuru autem &
 ueneris stelle. circa solis radios ut ipse centrum cum itinerib.
 coronantes. regressus retrorsus & retardationes faciunt.
 & iam stationibus propter eā circinationem morantur in
 spatii signorum. Id autem ita esse maxime cognoscitur ex
 ueneris stella. quia ea cum solem sequatur. post occasū eius
 apparens in cælo. clarissime que lucens uesperugo uocitatur.
 Aliis autem temporibus eum ante currens. & oriens ante lucē
 lucifer appellatur. Ex eo que nonnumquā plures dies in signo
 commorantur. alias celerius ingrediuntur in alterū signū.
 Itaque quod non q; peragunt numerum dierum in singulis

signis quantū sunt morate prius transiliendo celeriorib: ita
neribus perficiunt iustū cursum. Ita efficit utiq; demorentur
in nonnullis signis. nihilominus cū eripiant se ab necessitate
more celeriter consequantur iustam circuitionem. Item autē
in mundo mercurii stella ita peruolat. uti trecentesimo
& sexagesimo die p signorū spatia currens. pueniat ad id
signum ex quo priore circulatione coepit facere cursum.
& ita per æquatur eius iter. ut circiter tricenos dies in singu
lis signis habeat numeri rationem. Ueneris autem cum est
liberata ab impeditione radiorū solis. xxx. diebus pcurrit
signi spatium. qm̄ minus quadragenos dies in singulis signis pa
titur. Cum stationem fecerit. restituit eam summam nume
ri in uno signo morata. Ergo totam circuitionem in celo qua
dringentesimo & octogesimo & quinto die p mensa iterum
in id signū ex quo signo prius iter facere coepit. Martis uero
circiter sexcentesimo octogesimo tertio. siderū spatia per
uagando. puenit eo ex quo initium faciendo cursum fecerat
ante. & in quibus signis celerius percurrit. cum stationem
fecit. explet dierum numeri rationem. Iouis autem placidi
oribus gradibus scandens contra mundi uersationem. circit
cccxl. diebus in singula signa permetitur. & consistit post
annos xi & dies cccxxiiij. & redit in id signum in quo ante
xii annis fuerit. Saturni uero mensibus unde xxx. & am
plius paucis diebus p uadens p signi spatium. anno nono.

& uicesimo & circiter diebus. clx. in quo ante tricesimo fuerat an-
 no in id restituitur. Ex eo que quo minus ab extremo distat mun-
 do. tanto maiorem circinationē rotę percurrendo tardior uide-
 tur esse. Et autem qui supra solis iter circinationes pagunt.
 maxime cum in trigono fuerint quod si inierit tū non p̄gredi-
 untur. sed regressus facientes morantur. Denique cū idem
 sol de eo trigono in aliud signū transitionem fecerit. id autē
 nonnullis sic fieri placet. qđ autē solem cum longius absit ab
 stantia quadā non lucidis itineribus errantia p̄ sidera obscu-
 ritatis morationibus impediri. Nobis uero id non uidetur. So-
 lis enim splendor perspicabilis & patens sine ullis obscurati-
 onibus ē p̄ omnem mundum. ut & iam nobis appareant cū fa-
 cient hęc stelle regressus & morationes. Ergo sitantis int̄-
 uallis nra species potest id animaduertere. quid ita diuini-
 tatibus splendoribusq; astrorū iudicamus obscuritatis
 obici posse. Ergo potius earationibus constabit. qđ feruor
 quem admodū omnes res euocat & ad se ducit. ut & iā fructus
 ex terra surgentes in altitudinem per calorem uidemus. non
 minus aque uapores a fontibus ad nubes parcos excitari.
 eadem ratione solis impetus uehemens ad us trigoni forma
 porrectis. in sequentes stellas ad se perducit. tantę curren-
 tes ueluti refrenando retinendoq; non patitur p̄gredi. sed
 ad se regredi in alterius trigoni signum esse. Fortasse de-
 siderabitur quid ita sol quinto a se signo potius quā secundo

aut tertio quæ sunt propria facit in his feruoribus retentio-
nes; Ergo quem admodum id fieri uideatur exponam; Eius tra-
di immundo uti trigoni paribus lateribus forme limationib:
extenduntur; Id autem nec plus nec minus est ad quintam ab eo
signo; Igitur si radii per omnem mundum fusi circinationibus uaga-
rentur. neque extentionibus porrecti ad trigoni formam lima-
rentur propria flagrarent; Id etiam Euripides grecorum poeta
animaduertisse uidetur; At enim que longius a sole essent hæc
uehementius ardere; Propi ora uero eum temperata habere
itaque scribit in fabula phetonte sic; ΚΑΙ ΕΙΤΑΙ ΙΟΡΡΩΤΑΝΤΥΤ
ΝΑΙ ΕΙ ΕΥΧΡΑΤΑ ΕΧΕΙ; si ergo res & ratio & testimonium poetæ
ueteris id ostendit. non puto aliter oportere iudicari. ni-
si quem admodum de eare supra scriptum habemus; Iouis
autem in terra martis & saturni circinationem currens. maiorem
quam mars. minorem quam saturnus peruolat cursum; Item
reliques stelle quo maiore absunt spatio ab extremo celo proxi-
mamque habent terre circinationem celerius uidentur. quod
quecumque eorum minorem circinationem peragens sepius su-
biens preterit superiorem; Quem admodum si in rota qua figu-
li utuntur inposite fuerint septem formice. canalesque totidem
in rota facti sint. circum centrum in imo ac crescentes ad extre-
mum. in quibus hæc cogantur circinationem facere. uersetur
que rota in alteram partem. necesse erit eas contra rote uersa-
tionem nihilominus aduersus itinera perficere; Et que proxima

centrum habuerit celerius peruagari; quæq: extremum orbem rote
 pagat: & iam si æque celeriter ambulat: ppter magnitudinem circinaci
 onis multo tardius perficere cursum; Similiter astra nitentia con
 tramundi cursum. suis itineribus perficiunt circumitū: sed celi uer
 satione redundationibus referuntur cotidiana temporis circum
 latione; Esse autem alias stellas temperatas. alias feruentes.
 & iamq: frigidas; hæc esse causa uidetur quia omnis ignis in superi
 ora loca habet scandentem flammam; Ergo sol æthera quæ est su
 prase radius exurens efficit candentem. in quibus locis habet cursū;
 Martis stella itaque feruens a ardore solis efficitur; Saturni
 autem quia est proxima extremo mundo tangit congelatas celi re
 giones uehementer frigida; Ex eo iouis cum inter utriusq: circui
 tiones habet cursum. a refrigeratione caloremq: eorum medio con
 uenientes. temperatissimosq: habere uidetur effectus; De zona
 xii. signorum & septem astrarum contrario opere accursū qui
 bus rationibus & numeris transeunt esignis in signa & circuitū
 eorum uti a præceptoribus accepi exposui. **DECURSU LUNE.**
Nunc de crescenti lumine lune deminutioneq: uti traditum est
 nobis a maioribus dicam; Berossus qui ab caldeorum ciuitate siue
 natione. pgressus in asiam. & iam disciplinā caldeicam patefecit.
 ita est pfectus. pilam esse ex dimidia parte candentem. reliqua
 habere ceruleo colore; Cum autem cursum itineris sui pagens.
 subiret sub orbem solis. tunc eam radius & impetu caloris cor
 rumpi conuertiq: candentem ppter eius proprietatem luminis

ad lumen; Cum autem ea uocata ad solis orbis superiora spectent.
 tunc inferiorem partem eiusque candens non sit. propter aeris similitu-
 dinem obscuram uidere; cum ad perpendicularum esset ad eius ra-
 dios totum lumen ad superiorem speciem reuocare. & tunc ea
 uocari primam cum preteriens uadat ad orientis celi partes.
 relaxari ab impetu solis. extremamque eius partem candentia
 oppido quamquam tenui linea ad terram mittere splendorem. &
 ita ex eo anni secundam uocari. cotidiana autem uersationis
 remissione tertiam in dies quartam numerari. Septimo die
 sol sit ad occidentem. luna autem inter orientem & occidentem
 medias celi teneat regiones. quod diamidia parte celi spatio
 distat a sole. item dimidiam candentia conuersam habere
 ad terram; Inter solem uero & lunam cum distat totum mundi
 spatium. & lune orienti. sol transit ad occidentem. eam quo
 longius absit a radis remissam. xiiii. die plena rota totius
 orbis mittere splendorem; Reliquosque dies decrescentia
 octidiana ad perfectionem lunaris mensis uersationibus
 & cursu a sole reuocationibus subire sub rotam. radiosque
 eius & iam mensuras dierum efficere rationes; Uti autem
 aristarcus samius mathematicus. uigore magno rationes
 uarietatis disciplinis de eadem re aliquid exponam; Non
 enim latet lunam suum propriumque habere lumen. sed esse uti
 speculum & ab solis impetu recipere splendorem. Namque
 luna de septem astris. circulum proximum terre incursum

minimum per uagatur. ita quot mensibus sub rotam solis radi-
 osque unodie antequam prodierit latens obscuratur. Cum est
 cum sole noua uocatur. Postero autem die quonumeratur se-
 cunda p̄teriens a sole. uisitacionem facit tenuem extremero
 tundationis. Cum triduum recessit ab sole crescit & plus in lu-
 minatur. Cotidie uero discedens cum puenit ad diem septimum
 distans a sole occidente. circiter medias celi regiones dimidia lu-
 ce. & eius que ad solem pars spectat. ea est in luminata. Quarta
 autem decima die cum in diametro spatium totius mundi abest a so-
 le p̄ficatur plena & oritur cum sol sit ad occidentem. Ideoque to-
 tum spatium mundi distans. consistit contra & impetus solis to-
 tius orbis in se recipit splendorem. Septimo decimo die cum sol
 oriatur. ea pressa est ad occidentem. Vicesimo & altero die
 cum sol est exortus. lunatens & circiter celi medias regiones. &
 id quod spectat ad solem id habet lucidum. reliquus obscura.
 Item octidie cursum faciendo. circiter octauo & uicesimo die
 subit sub radios solis. & ita mensuras perficit rationes.

Nunc ut in singulis mensibus sol signa p̄uadens. aug & minuit dierum
 & horarum spatia dicam. Namque cum arietis signum in it & par-
 tem octauum p̄uagatur. p̄ficat equinoctium uernum. Cum pro-
 greditur ad caudam tauri sidusque uergiliarum equibus emi-
 na & dimidia pars prior tauri in maius spatium mundi quam dimi-
 dium p̄currit. p̄cedens ad septentrionalem partem. Et tauro
 cum ingreditur. in geminos. ex orientibus uergilus magis

DE PERUASIONE
 SOLIS IN SIGNA
 SINGULA

crescit supra terram & auge spatia dierum. Deinde geminis cum
init ad cancerum. qui breuissimum tenet celi spatium cum puenit
in partem octauam pficit solitiale tempus. & pagens pueniens
ad caput & pectus leonis. quia he partes canceri sunt at tribute.
Epectore autem leonis & finibus cancri solis exitus pcurrentis reli
quas partes leonis. inminuit diei magnitudinem & circionis. redit
q. in geminorum equalem cursum. Tunc uero a leone transiens in
uirginem. p grediens que ad sinum uestis eius contra te circione
& equat ad ea quam taurus habet cursus rationem. E uirgine
autem p grediens p sinum. qui sinus. libe partes habet primas.
in libe parte. viii. pficit equinoctium. autem tale cursum qui
equat eam circionem que fuerat in arietis signo. Scorpionem
autem cum sol ingressus fuerit. occidentibus uergit. minuit
p grediens meridianas partes. longitudines dierum. E scorpi
one cum pcurrente init in sagittarium. ad femina eius contracti
orem diurnum puolat cursum. Cum autem incipit a femibus
sagittari que pars est at tribute capri corno. ad partem octauam
breuissimum celi pcurrit spatium. & eoa breuitate diurna
bruma ac dies brumales appellantur. E capricorno autem
transiens in aquarium. ad auge ex equat sagittari longitudine diei
spatium. N in aquario cum ingressus est in pisces fauonio flante.
scorpionis comparat equalem cursum. Ita sol ea signa circum p
uagando. certis temporibus auge aut minuit dierum & hora
rum spatia. Nunc de ceteris sideribus que sunt dextra ac sinis

De reliquis signis

tra zonam signorum. meridiana septentrionaliq: partem mundi
 stellis disposita figurataq: dicam; Namq: septentrio quem
 greci nominant arctum. siue helicem. habet post se conlocatū
 custodem; ab eo non longe conformata est uirgo. cuius supra ume-
 rum dextrum lucidissima stella nititur. quam nri pudentiam
 maiores. greci pigeton uocant. Candens autem magis species
 eius e colorata; Item alia contra est stella mediagenorum custodis
 arcti qui arcturus dicitur. Est ibi delicatus eregione capitis sep-
 tentrionis transuersus ad pedes geminorum auriga stat in sum-
 mo cornu tauri. Itemq: in summo cornu leuo. & auri ^{ga pe}
 des una tenet & parte stellam & appellantur aurige ^{manus.}
 haec i capra leuo umero tauri quidem & arietis in sup per seius dex-
 terioribus subtercurrentes basem. uergilias sinisterioris caput
 arietis & manu dextra inmittens cassio pie simulacro leua supra
 aurigam tenent gorgoneum ad summum caput subiciensq: an-
 dromede pedibus; Item pisces supra andromedam & eius uentris
 & equi que sunt supra spinam equi cuius uentris lucidissima stel-
 la finit uentrem equi. & caput andromede; manus andromede
 dextra supra cassio pie simulacrum est constituta. leua aequi
 lonalem piscem. Item aquari supra equi capitis. equi ungule
 attingunt aquari genua; cassio pie media est dedicata capri
 cornu. supra in altitudinem aquila & delphinus. secundum
 eos e sagitta ab ea autem uolueris. cuius penna dextra zephei
 manum attingit & sceptrum; leua supra cassio pie innititur;

sub auis cauda pedes equi sunt sub tecti. Inde sagittarii. scorpioni
libre. insuper serpens. summo rostro coronam tangit.
ad eum medium ophiuchos in manibus tenet serpentem leuo
pede calcans. mediam frontem scorpionis partem ophiuchi capitis.
Non longe positum est caput eius quod dicitur nesus. in gemibus aut
eorum faciliores sunt capitum uertices ad cognoscendum. quod
non obscuris stellis sunt conformati per in gemculati ad id fulcitur
capitis tempus serpentis. cuius arcturum qui septem triones
dicuntur implicatus. parue peos flectitur. delphinus extra
uolueris rostrum est proposita lra inter humeros custodis
& gemmae nuclati coronata est ornata. In septentrionali
uero circulo duo positi sunt arctes scapularum dorsis inter se con
positae & pectoribus auersae. Equibus minor crinosura maior
helice a grecis appellatur. earumque capita inter se dispicientia
sunt constituta caudae capitibus earum aduersae contra disposi
tae figurantur. utrorumque enim superando eminent in summo
per caudas eorum esse dicitur. Item serpens est porrecta aequa
stella quae dicitur. post plus eluceat circum caput maioris septen
trionis. namque quae est proxima draconem circum caput eius in uol
uitur. Quae uero circum crinosura caput iniecta est fluxu porrec
taque proxime eius pedes. haec autem torta replicataque se ad tollens.
reflectitur a capite minoris ad maiorem circa rostrum & capitis
tempus dextrum. Item supra caudam minoris. pedes sunt cephei
ibique ad summum cacumen facientes. stellas sunt trigonum paribus.

Lateribus insuper arietis signum; Septentrionis autem minoris & cas
 siopie simulacri complures sunt stelle confuse. Quae sunt ad dextram
 orientis inter zonam signorum & septentrionem sidera in celo dis
 posita dixi esse. Nunc explicabo quae ad sinistram orientis meridi
 anisq; partibus a natura sunt distributa. Primum sub capricor
 no subiectus piscis austrinus caudam respiciens cephei ab eo ad sagitta
 rum locus est inanis turibulum sub scorpionis aculeo centauri pri
 ores partes proximae sunt librae & scorpionem. tene nt in manu
 bus simulacrum idq; bestiam astrorum peritino minauerunt.
 Ad uirginem & leonem & cancrum. anguis porrigens agmen stella
 rum intortus succingit regione cancri. erigens nrim ad le
 onem. medioq; corpore sustinens craterem. ad manumq; uirgi
 nis caudam subiciens. in qua inest coruus; quae sunt autem supra
 scapulas paequae sunt lugentia anguis interius uentris sub cau
 da subiectus est centaurus. Iuxta cratera & leonem nauis est
 quae nominatur argo. cuius pra obscuratur. sed malus & quae
 circa gubernacula eminentia uidentur; ipsaq; nauicula & pup
 pis. p summam caudam cani uingit. Geminos autem minusculos.
 canis sequitur contra anguis caput. maior item sequitur minore.
 Orion uero uersus est subiectus pressus ungula centauri. manule
 ua tenens clauam. altera ad geminos tollens. caput eius uero basim.
 Canis paruo interuallo insequens leporem; Arieti & piscibus coe
 tus est subiectus. ac uisus crista ordinate utrisq; piscibus disposita.
 est tenuis fusis stellarum quae grece uocantur hermae donae.

Magnoq: interuallo introrsus pressus nodus serpentium attingit
summa coeti cristam esse. fuit p speciem stellaru flumen pfluit. in
um fontis capiens a leuo pede orionis. Que uero ab aquario fundi me
moratur aqua pfluit inter piscis austrini caput & caudam coeti.
Que figurata conformataq: sunt siderum in mundo simula cra natura
diuinaq: mente designata. ut democrito frsico placuit exposui.
Sed tantum ea quorum ortus & occasus possumus anim aduertere
re & oculis contueri. Namq: uti septentriones circum
axis cardinem uersantur. non occidunt neque sub terram
subeunt. Sic circa meridianum cardinem. que e p p t inclina
tionem mundi subiectus terra. sidera uersa abunda la
tentiaq: non habent egressus orientis supra terram. Itaq: eo
rum figurationes propter obstantiam terre non sunt note.
huius autem rei index est stella canopi que his regionibus
est ignota. Renuntiant autem negotiatores qui ad extremas
aegypti regiones p ximasq: ultimis finibus terre terminationes
fuerunt. de mundi circateram puolitantia xii que signorum
ex septentrionali meridianaq: parte siderum dispositione ut
sit p spectus docui. Namq: ex ea mundi uersatione e contrario
solis p signa cursu. gnominumq: aequinoctialibus umbris annale
natorum inueniuntur descriptiones. cetera ex astralogia quos
effectus habeat signa xii. stelle v. sol luna ad humana uite ra
tionem. caldeorum ratiocinationibus est concedendum quia
propria e eorum gentili logie ratio. uti possint antefacta &

futura ex ratiocinationibus astrorum explicare. Eorum autē inuen-
 tiones reliquerunt inque sollertia ac umbribus que fuerunt magnis:
 qui ab ipsa natione caldeorum pfluxerunt. Primusq; berosus in
 insula & ciuitate coo consedit. ibiq; aperuit disciplinam. Postea.
 studens antipater. Iterumq; achinapolus qui & iam non enascen-
 tia sed ex conceptione gentili logie rationes explicatas reliquit;
 De naturalibus autē rebus thales. milesius. anaxagoras. glagome-
 us. prthagoras. samius zenophanes. colophonius. democritus. abde-
 rites. rationes quibus erebus natura rerum gubernarentur. quem
 admodum cumq; effectus habeat excogitatus reliquerunt. Quorū
 inuenta secuti siderum & occasus tempestatumq; significatos. eudox-
 us. euzemon. callistus. mello. philippus. hipparcus. aratus. cete-
 rique ex astrologia parapegnatorum disciplinas inuenerunt.
 & eas posteris explicatas reliquerunt. Quorum scientiæ sunt ho-
 minibus suspiciende. quia tanta cura fuerunt ut & iam uidean-
 tur diuina mente tempestatum significatos post futuros an-
 te p nuntiare. Quas ob res hec eorum curis studisq; sunt conce-
 denda. Nobis autem ab his separandæ sunt. **DE HOROLOGIIIS.**
 rationes & explicande menstruedierum breuitates. idemq; de
 palatationes. Namque sol æquinoctialitempore. ariete libraq;
 uersando quas ægnomone partes habent nouem. eas umbre facit
 viii. in declinatione celi que est romæ; Idemq; athenis que magnæ
 gnomonis partes. iiii. umbre sunt. iii. ad v. u. rhodo. x. ad taranti.
 undecim v. ad iur. terrisq; omnibus locis. Aliæ alio modo umbre

De horologio

gnomonum æquinoctiales a natura rerum inueniuntur disparate.
 Itaq; in quibus cumque locis horologia erunt describenda eolo
 ci sumenda est æquinoctialis umbra, & fierunt quem admodum romæ
 gnomonis partes. viii. umbre octogene describantur. in planitie
 & media p̄ orthas erigatur ut sit abrumales horarum breuitates. Luce. 6
 que sunt in horologiorū descriptionibus rationes & ad paratus. ut (J. 9)
 sint ad usum expeditiores quam aptissime potui p̄scripsi; Restat
 nunc de machinationibus & de earū principis ratiocinari. itaq;
 de his ut corpus emendatū architecturæ p̄ficiatur. in sequenti
 uolumine incipiam scribere.

Nobili grecorum & ampla ciuitate ephesi. lex uetusta dicitur
 a maioribus dura conditione. Sed iure esse non iniquo constitu
 ta. Nam architectus cum publicum opus curandum recipit. polli
 cetur quanto sumptui adsit futurum. Tradita estimatione
 magistratui. bona eius obligantur. donec opus sit p̄fectum;
 Absoluto autem cum ad dictū in pensa respondit. de cretis & hono
 ribus ornatur. Item si non amplius quam quarta in opere con
 sumitur. ad estimationem est adicienda. de publico prestat
 neque ulla poena tenetur. Cum uero amplius quā quarta
 in opere consumitur. utinā diu immortales fecissent e alexōiā
 p̄r non modo publicis. sed etiā priuatis edificiis esse constituta;
 Namq; non sine poena grassarentur imperiti. sed qui summa
 doctrinarū subtilitate essent prudentes. sine dubitatione

p fiterentur ad infinitas sumptuum pfusiones. & ut e bonis eicerent
 ipsi q; architecti poena timore coacti. diligentius modum impensarū
 ratiocinantes explicarent. ut patres familiarū ad id quod pparauis
 sent. seupālo amplius adicientes aedificia expedirent; Nam qui qua
 draginta ad opus pos sunt parare. si adicient centum habendo spem
 pfectionis delectationibus tenentur. Qui autem adiectione dimi
 dia aut ampliore sumptu onerantur. amissa spe & impensa abiec
 ta fractis rebus & animis desistere coguntur. Nec solum id uitium
 in edificis sed & iam in muneribus que a magistratibus foro gladi
 atorū scenisq; ludorum dantur. Quibus nec mora neque expecta
 tio conceditur. sed necessitas finito tempore pficere cogit. Idē se
 des spectaculorum uelorumq; inductiones. sunt & ea omnia que
 scenis moribus p machinationem ad spectationes populo compa
 rantur. In his uero opus ē prudentia diligens. & ingenui doctissimi co
 gitata. qd nihil eorum pficit sine machinatione studiorumq; uario
 ac sollerti uigore. Igitur qm hae ita sunt tradita & constituta non
 uidetur esse alienum uti caute summaq; diligentia antequā institu
 antur opera eorū expedi antur rationes. Ergo qm neque lex ne
 quemorum institutio id potest cogere. & quot annis & ptores &
 aediles ludorum causa machinationes pparare debent. uisum
 mihi ē imperator non ē alienū qm de edificis in prioribus uola
 minibus exposui. in hoc qui finitionem summam corporis habet
 constitutā. que sint principia machinarum ordinata pceptis ex
 plicare. Machina ē continens emateria conuinctio. maximas

adonerum motus habens uirtutes. ea mo u&ur ex arte circulari
rotundationibus. quam greci κρδιεν κινεσιν appellant. Est autē
unum genus σκανσον qd̄ grece αεροβaticον dicit̄. alterū spirabi
le quod apud eos πνευματικον appellatur. tertium tractorum
id autem grece βαρυσον uocant. **DE REDA.**

Transfertur nunc cogitatio scripture ad rationem non inutilem.
sed summa solertia a maioribus traditam. qua in uia reda sedentes
uel mari nauigantes scire possimus. quot milia numero itineris
fecerimus. hoc autem erit sic. Rote que erunt in reda sint lata p̄
medium diametrum pedum quaternum & sextante. ut cū finitū
locum habeat in serota ab eo que incipit p̄grediens in solo uix fa
cere uersationem p̄ueniendo ad eam finitionē a qua cepit uersa
ri certum modum spatii habeat porrectum pedes. xv. s; his ita p̄
paratis. tunc rote modiolus ad partem denticulum unum. insup autē
ad capsum rede loculamentū firmiter figatur. habens trimpa
num uersatilem in cultro conlocatum. & in axiculi p̄ficiuntur
æqualiter diuisi numero quadringenti conuenientes denticu
los trimpconi inferioris. Preterea superiori trimpcono ad latus
figatur alter denticulus. p̄minens extra dentes. sup autem planū
eadem ratione dentatum inclusum in altero loculamento conlo
catur. Conuenientibus dentibus denticulo qui in secundi timpa
ni latere fuerit fixus. in eo q; timpano foramina fiunt. quoniam di
uturni itineris miliariorum numero cum rede possit exire minus
plus uerem nihil impedit. In his foraminibus omnibus. calculi rotundi

conlocentur. Inque eius tympani theca siue idloca conentum
 fiat foramen unum habens conalliculū quia calculi quineo tympano
 no impositi fuerint cum ad eum locum uenerint in rede capsum
 & uas pneuū quod erit suppositum singula cadere possint. Ita
 cum rota p̄grediens secum agat tympanum unum & denticulū
 eius singulis uersationibus tympani superioris denticula in pul
 su cogat p̄terire efficiet. Cum ecce unum uersatum fuerit supe
 rius tympanum semel circumagitur & denticulus qui ē ad latus
 eius fixus unū denticulū tympani p̄lani p̄ducat. Cū ergo ecce
 uersationibus in tympano simul superius uersabitur p̄gressus ef
 ficiat spatia pedum milia quinque idē passus mille. ex eo quod
 calculi deciderit sonando singula milia exisse monebunt. Nume
 rus uero calculorū ex uno collectus summa diurni militiariorum
 numerum indicabit. Nauigationibus uero similiter paucis reb:
 commutatis eadē ratione efficiuntur. Nonq; traicitur plate
 tera paria & um axis habens extra nauem p̄minentia capita
 inque includuntur rote diametro pedum quaternū & sextante
 habentes circa frontes adfixas pinnas aequantē tangentes. Itē
 medius axis in media nauē tympanum cum uno denticulo ex
 tanti extra suam rotunditatem ad eū locū conlocatur. locu
 lamento habens inclusum in se tympanum p̄ aequatis dentib:
 ecce conuenientib: denticulo tympani quodē maxe inclusū p̄ter
 ea ad latus ad fixum extantē extra rotunditatem alterum
 dentem unum insup in altero loculamento cum eo confixo

de nauigatione
 machinatione

in clusum tympanum planum ad eundem modum dentatum; quibus
dentibus denticulus qui ē ad latus fixus tympano quod ē in cularo con-
locatum in eos dentes qui sunt plani tympani singulis uersatio-
nibus singulos dentes impellendo. in orbem plenum tympanum uersat;
In plano autem tympano foramina fiunt, in quibus foraminibus con-
locabuntur calculi rotundi in theca eius tympano siue logula con-
tinentur unum foramen excavetur. habens canaliculū quia calcu-
lus liberatus ab obstaculo cum ceciderit in uas aereum sonitum
significat. Ita nauis cum habuerit impetum aut remorū aut uen-
torum flatu pinne quae erunt in rotis tangentes aquā aduersā
uehementi retrorsus impulsu coactae uersabunt rotas; eae autem
in uoluendo se agent axem. axis uero tympanū cuius dens cir-
cum actus singulis uersationibus singulos secundi tympani
dentes impellendo modicas efficit circuitiones; Ita cum cccc. ab
in pinnis rotas fuerint uersatae semel tympanū circumPELLAT
dente qui ē ad latus fixus plani tympani dentem; Igitur cir-
cuius tympani plani quotiens cumq: ad foramen perducatur cal-
culo emittet per canaliculum. Ita & sonitus & numero indicabit
miliaria spatia nauigationis. Quae pacatis & sine metu
temporibus ad utilitatem & delectationem partanda quae
admodum debeant fieri pergesse futurum; De repugnato-
ris uero non ē scriptis explicandū non enim aduīta scripta hos-
tes comparant res oppugnatorias. sed machinationes eorum
ex tempore sollerti consiliorum celeritate. sine machinis

sepius evertuntur; quod & icon rhodiensibus memoratur usi uenis
se. Diogenes enim fuerat rhodius architectus & eide publico quotannis
certa merces pro dignitate tribuebatur ad honorem. Eotempore
quidam architectus ab arado nomine callias rhodum cum uenisset
acroas infecit. exemplaq; protulit muri & supra id machinam in carces
uersatam constituit. Quem lepidolim ad moenia accedentem corripuit
& transtulit intra murum; hoc exemplar rhodu cum uidissent
admirati ademerunt diogeni quod ferat quotannis & constitu-
tum eum honorem ad gallicam transtulerunt; Interea rex de-
metrius qui propterea pugnaciam pollor & esse appellatus. con-
tra rhodum bellum committendo epimachum athenissemobilem
architectum secum adduxit. Is autem committendo heliopolim super
tabulis in manibus industria laboreq; summo cuius altitudo fue-
rat. p. cxxv. latitudo. p. lx. Ita etiam cilicis & corus confirmavit
crudis ut possit per plagam lapidis ballista in missi. p. ccc. lx. ipsa
autem machina fuerat milia pedum ccc. lx. Cum autem gallicis rogaretur ab
rhodis contra eam heliopolim machinam parare & ut illam ut polli-
citus erat transiret intra murum negavit posse. Non enim omnia
eisdem rationibus agi possunt; sed sunt alia que exemplaribus
non magnis similiter magnificata habent effectus; Alii autem ex-
emplaria non possunt habere sed ipse constituuntur; Nonnul-
la uerosunt que in exemplaribus uidentur uerisimilia. cum aut
crescere ceperint dilabuntur. ut & iam possumus hic animum
aduertere; te rebatur terebra foramen semidigitale.

digitale sesquidigitale. si eadem ratione uoluerimus palma
re facere non habet explanationem; Semipedale autē maius
ne cogitandū quidem uidetur omnino; Sic item in nonnullis
exemplaribus uidentur: quem admodum in minimis fieri uiden
tur. atq; eodem modo in maioribus; Ideo dē modo hro diu eadem
ratione decepti in iuriam cū contumelia diognito fecerunt;
Itaq; post ea quā uiderunt hostem p̄tinaciter infestū. peri
culum seruitutis. machinationem ad capiendā urbem cōpa
ratam. uastitatem ciuitatis expectandā p̄cubuerunt diogne
tō rogantes ut auxiliaretur patria; eis primo negauit. sed
facturum postea quā coningens uirgines & ephebricū sac
cerdotibus uenerunt ad dep̄candū. tunc ē pollicitus his le
gibus ut si eam machinā cepisset sua esset; his ita constitu
tis. quā machina accessura erat. ea regione murū p̄tudit.
& iussit om̄s publice & priuatim. qd̄ quisq; habuisset aqua
stercoris. luti. p̄ ea fenestrā p̄ conales p̄gredientes effunde
re ante murū; cū ibi magna uis aque luti stercoris nocte p̄fu
sa fuisset. postero die heliopolis accedens. contequā p̄p̄inqua
rē admurū. in humido uoragine facta consedit. nec p̄gredi nec
egredi postea potuit. Itaq; demetrius cum uidisset sapientia
diognæi se deceptum eē. cū classe sua discessit; Tunc rhodu
diognæi sollertia liberati bello publice. gratias egerunt.
honoribusq; omnib; eū & ornamentis exornauerunt; Di
ognæus eam heliopolim reduxit in urbem. & in publico

collocavit. & inscripsit diognesus emanibus id populo dedit munus.
Ita in repugnatoris rebus non tantum machinæ. sed & iā maxime
consilia sunt cōparanda. Non minus cho. cū supra naues scabucarū
machinas hostes cōparauissent. noctu hī terrā harenā lapides.
p̄gesserunt in mare ante murum. ita illi postero die cū accedere
uoluissent. naues supra aggerationem quæ fuerant sub aqua se
derunt. nec ad murū accedere nec retro si se recipere potuerūt.
sed ibi malleonīs confixæ incendio sunt conflagratæ. Apollonia
quoq. cum circum sederetur. & specus hostes fodiendo cogitarent
sine suspitione intra moenia penetrare. id autem a speculatori
bus esse. apolloniatis: renuntiātū. p̄ turbata nuntii propter
timorem. consiliis indigentes animis deficiebant. qđ neq. tem̄p.
neque certū locū scire poterant. quo emersum facturi fuissent hos.
tes. Tunc uero tripho alexandrinus ibi fuerat architectus. in
tra murum plures species designauit. & fodiendo terrā p̄gredie
batur extra murū dum taxat extra sagitte emissionem. & in omni
bus uasa enea suspendit. Ex his in una fossura quæ contra hostiū
specus fuerat uasa pendentia ad plagas ferramentorū sonare.
coeperunt. Ita ex eo intellectuē quare regione aduersariis specus a
gentes. intra penetrare cogitabant. Sic diuinatione cognita tem
perauit enea aque feruentis & picis de superna contra capita
hostium & stercoreis humicou & harenæ coctæ candentis. de noctu
p̄tudit crebra foramina. & p̄ ea repente p̄fundendo. qui in eo opere
fuerunt hostes om̄s necauit. Itē masilia cū oppugnaretur. & numero

supra xxx. speculatu agerent. ma silitaⁿ suspicati tota conque fuerat
ante muru fossa altiore fossura depresserunt. Ita specus omis
exitus infossa habuerunt; quib: autē locis fossa non potuerat fieri
intramuru barathru aplissima longitudine & aplitudine ut pisci
na fecerunt. contra eu locu quas specus agebant. ea q; eputeis & portu
impleuerunt. Itaq; cu specus ead repentinari bus aptis. uehementis a
que uis inmissa supplantauit futuras. quiq; intra fuerunt & ab aq;e
multitudine. & a bruna specus omis se oppressi; Quia cu agger ad mu
ru contra eos co parat & arborib: excisis eo q; collocatis locus ope
ribus exaggeraretur ballistas uactes ferreos candentes in dimitten
do. tota munitione coegerunt conflagare. Testudo autē ari & ari
cu ad muru pulsandū accessisset. p miserunt laqueu & eo
aerie constricto p trampanu ergata circum agentes. sus pensio ca
pite eius non sunt passitongi muru. Demq; tota machina malleo
lis candentibus & ballistarū plagis dissipauerunt. Ita he uictorie
ciuitatu. non machinis sed contra machinaru ratione architecto
rum solertia sunt liberate. Quas potui de machinis expedire
rationes. pacis belliq; temporib: & utilissimas putau in hoc uolu
mine p feci; in prioribus uero noue de singulis generibus & partib:
co parau. ut totu corpus omia architecture membra in decem uo
lumibus habere & explicata.

UITRUCUI LIBER X. EXPLICIT FELICITER AMEN.

INCIPIUNT UERSUS DE NUPTIIS PHILOLOGIAE

Et amanteroso subtexere sidera peplo
 Coeperat amborū promens aurota pudorem;
 Cum creperum lux alma micat gemmat adraione;
 Cum nitida aurato & cum sit phosphoros astro
 Tunc cadens tenero glaciatur rore pruina
 Et matutina greges quattuor in pascua caulas
 Languida mordaces cum pulsant pectora cure
 Et fugit expulsus lœthea ad litora somnus

Ecce ante fores quidam dulci sonus, multifidis suauitatibus fertatur
 quem musarū conuentium chorus impendens, nuptialibus sacramentis
 modulationis docte tinnitibus concinebat, nam nectabiarū melas nec
 ex fidibus sonitus, nec hydrularū armonica deerat plenitudo, sed in
 blandum collata curam, ac modificato sine compactū, uoci uirginū
 complementa spatiorum fecere silentiū; actum ille omnis chorus
 canoris uocibus dulciq; modulatu pueritomis organicas suauitates
 & cum sacrenumeris cantalens haec dicta funduntur

SCANDE CAELI TEMPLA VIRGO · DIGNA TANTO FOEDERE · TE SOCER
 SUBIRE CELSA POSCIT ASTRA IUPPITER

Tunc curama cœteris paulum retacentibus coepit
 Sideres eos coctus & culmina sacra polorum
 Nil tam coniciens puminesis auide
 Olim disquirens, nexos quid torqueat orbis.
 Nunc presulcausas raptibus ipsa dabis

Quae circumtextura licet quid nexio claudit.
Ambiat & quantos orbita curuaglobos.
Sider eos cursus quid exeat quid ueretarda;
Quis lunam flammam uel minuat radios,
Quae caelum stellae fomes, & quantareuoluat.
Quaerit curadeis, uel modus aspiciet is;
SCANDE CAELI TEMPLA VIRGO DIGNA TANTO FOEDERE
TESOCER SUBIRE CELSA POSCIT ASTRA IUPITER Tunc Calliope
Semp complacitis unicumusis
Cui per mnesia poculum fluenta
Et fons gorgone tulit caballi
Vertex aonidum uirens corollis
Cui frondit uiolas parantecirra
Tuaatum mela dulcibus carnem
Et seispindaream caelin referre
Tediante fides sacrumq. plectrum
Mouit threicum sonare carmen
O lux nostra sacros pbare cantus
Suesce atq. organicis beare circis
Scande caeli templauirgo digna tanto foedere
tesocer subire poscit astra iuppiter Ac sic polimnia
Tandem laboris fructus aethram fulgida
Diuumq. sedes ac iouis consortia
Prouectacarpis inditoq. pumne

Crenatadudumque iugare rithmica
 Xedispere mixta sua & regula
 Mox quidiacente quidiugata linea
 Trigonus recurus & circulusq; torquet
 Melos probare actonos & crismata
 Arusq; cunctas solita quaeque caelitū
 Possunt parare mente ad acta culmina
 SCANDE CAELI TEMPLA VIRGO DIGNA TANTO FOEDERE
 TESOCER SUBIRE CELSA POSCIT ASTRA IUPPITER Tunc melphomene
 Sua & coturnatos scenis de promere cantus
 Soccumq; ferre comicum
 Et reboare tua tulimus quae carminum cura
 Melo fauente rithmico
 Nunc tibi uirgo cano spes atq; assertio nri
 Tenore uersa carminis
 Nā thalamū redimire iuuat tu fert apbato
 Tuis placere ritibus
 Digna maritali semper uidearis olimpho
 Decentiorq; caelitum
 SCANDE CAELI TEMPLA VIRGO DIGNA TANTO FOEDERE
 tesocer subire celsa poscit astra iuppit' Ac sicclio
 Tu quaer & chorico clangere firmate
 At quereum rabido absoluere pectore
 Quaeniunc sensaligans horrida nexibus

Solitas cumuli accessibus aggerans
Nunquid grammatica stringeret regula
Quid fandi ambiguus conterat ordinem
Docticanis sollers ludere censibus
Nunc stellat apoli conspicelumina
Et candores sacro aetheris uere
Quem uero prociū est poscerelumine
Scandecaeli templauirgo dignatantofoedere
tesocer subire celsa poscit astrauppit Mox erato
Caputaribus in ditauirgo
Cui panditur aulatonantis
Merito ubi subditus orbis
Rationibus anterepertus
Sacra fulgora currutalescat
Fragor in conca underesultans
Quid agat paperta madore
Modo nubibus rimbri ficatis
Quideuntab: agmine nimbri
Reuocantidissima uerna
Rotomniacirculus anni
Properantia clauderesaecla
Quid habent rationis opola topaca
Canimus tibi cognita soli
Scandecaeli templauirgo dignatantofoedere

tesocer subire celsa poscit astra uppit̄ . Actunc terpsicore .

Laetor honoris meritis astra uirgo conspicis .

Hoc ubi solers peperit ingenuū labosque .

Insta peritis tribuit cura uigillucernis .

Perdita pronoxq: sacris nāq: onerata charis .

Quidquid agentes tocasi praescia dant futuris .

Semp̄ anhelis docilis fomtabus tulisti .

Nam sabaeozū rapidis quiduapore dataris .

Fumida quid tui cremis aurapars & fauillis .

Omnia uel certa ferant uocibus auguratis .

Instrepidis nec dubitans facibus ante uortis .

Scandecaeli templauirgo dignatanto foedere .

tesocer subire celsa poscit astra uppit̄ . Dehince uerpe .

Uirgo peritae praeuia sortis .

Quaepotuiisti scandere caelū

Sacraque castis dogmata ferre

Noscere semē qui sua uere

Quique uidentes lumine claro

Numine fati & geniorum

Cernere uultus

Quaeque platonis pirtagoreque

Essededeisti frideramentes

Tuque caducis mortalibusq:

Nuberemota cernere iusti .

Numina caeli
Iure senatum scandentis
Quam decem unam mercuriali
Foedere iungi
Scandentem templi iungo dignatam foedere
Ite socer subire celsa posent astra iuppiter Dem detalia

Beata iungo tonantis

Qua desiderum choreis

Thalium capis iugale

Ac sic fauente mundo

Nurus adderis tonanti

Accius esse diui

Tibi contingit maritam

Eius meae prima

Qui solus astramundi

Præter uolans pectus

Rapidis uigil pcellis

Qui cum supnat anat

Fræa tartarum recurrit

Qui solus antecurru

Et candidos iugales

Ati potens parentis

Memore ciere iurgam

Qui fata succidentis

Separat libens osiris

Satiombus grauari

Gentilibus reperit

Quem scit pater deorū

Cui lacteam papillā

Gaudens dedit nouerca

Cuius iugente uirga

Dirum stupet uenenū

Cui uirus omne fana

Orbem facit gemellū

Et adocui ille diuum

Sed docet puella

Nunc nunc beatiur artes

Quas sic sacra sibambo

Ut dem meare celo

Referent caducis astra

Ac lucidā usq: ad & hrā

Pia subuolare uota

Per uos uigil decensq:

Per uos plura lingua

Vos disciplinas om̄s

Nus m̄tis imacōpl&

Fert gloriā sp̄ aeuum:

Ac nos sacra temusas

Peractam spatiorum circulorumq: breuiter ratione ceteraque
appellantur inerrantia percurramus; Dubio enim non est xxxv
signis^{ōne} splendescere caelum nisi forte uelit quisque eorum gestamina
sociare licet animalium uocabulis censeantur ut capraque equo co
superposita aut eos quae uis humeris sustinentur uel serpentem quē
ofiuca tenet aut pariteram quem centaurus gestat quae sidera uelut
partes habenda est; Potiorum haec igitur quinque & xxx si gnacircu
li interiacentis ambitus discernuntur. Nam alia sunt a. quilonia
alia austrina regione quippe zodiaci quae septentriones uersus depic
ta sunt aquilonia perhibentur. Isterius autem numerantur austrina;
ab aquilonis igitur habentē parte utraq: septentrio draco qui inter utraq:
flexuosus inlabitur arcturus quem alii bootem appellant corona aradnes
nixosq: quem alii engonas indigunt lira ciconus. ceseus caesepia perseus
deltoton eniocus andromeda pegasus ofiuca delfinus aquila sagitta.
Austrina autem haec sunt. ydrus crater coruus proquion orion ca
nicula lepus eridanus qui ab orionis pede diffluit. cōsus centaurus
mauis argo piscis austrinis caeli luminaria. Nam & aqua quae ex cra
tere aquarii fluit melius partem signi credimus & stellam quam
quidam canopon quidam ptolomeon appellant quae superiorib:
in conspicua in confinio alexandriae incipit apparere ut partem
eridani fluminis aestimabo; Haec discernit zodiacus qui quidem
aequales duodecim signorum integrat portiones sed undecim haec
habet signa scorpionis enim tam suum spatium corpore quā chelis

occupat. librae cuius superiore parte pedes uirginis occuparunt. ma-
 iorem uero scorpiorum denique chelas quam libra quidam dixerunt. Grauiorū
 ergo signorum uel nomina quae uulgo mota sunt praetermittito; Intelle-
 go ordinis hoc fuisse ut quo circulo spatium^{ue} quae signa sint demon-
 strarem. Sed & magnam partem astructionis exquirat contra pro-
 positum breuitatis & quod mediatenus tercia uel parte quaedam signa
 defixis diuersis circulis suam membram discrepant. Hanc obscuram ca-
 liginem derelinquo. quippe ut & aera transeamus. Manus interior
 arcturi in septentrionale circulum ponitur relicumque corpus
 parti alteri deputatur caesi corpus mediatenus toraca parato diuersis
 circulis attributo. Nixus uero sinistro pede septentrionalis draconis
 uerticem calcans. capite solstitiale circulum ascendit unum brachium
 lyrae alterum dans coronae & alia huiusmodi non minus in suaui quam
 morosa. Illud potius attendendum quibus surgentibus signis quae
 ortum faciunt occiduntque. Nam oriente cancro occidunt corona
 ariadnes & austrini piscis pars dimidia ofiucus a pedibus usque ueros
 serpensque: quae detinet & praeter fauces caputque totum bootis & iam me-
 dias. Oriuntur uero orion totus eridanique principium & in lin-
 gua caniculae lucida stella. Cum autem leo oritur coronae reliquis
 conteguntur. Austrinusque piscis & ofiucus serpens bootisque partes.
 Iteque aquila nixique pars dextra. Oriuntur uero hydri caput lepus
 & proquion caniculae quae pars prima. Oriente autem uirgine
 occidunt lyra delphinus & sagitta crenique pars potior eridanique
 parsultima & caput ceruix quae pegasi. Oriuntur autem hydri

pars prior usque ad craterem caniculaque tota & nauis arguus puppis;
Libra surgente occidunt pegasi & creni. Reliquae portiones androme
di & que caput cefei que umeric & flexus fluminis eridani.
Oriuntur coronae medice & iuxta dexter pes & bootes & iudri relicum
preter ultimam caudam: centauriq: pars quae in equi speciem figurat;
Scorpione autem ascendente occidunt andromede pars reliqua
Item cefei quae extra septentrionalem circulum posita & casse pie
& orionis pars eodem tempore oriuntur ariadnes corona tota &
caput emoci iuxtaq: corpus omne preter sinistram manum iudri
cauda ultima & centaurus totus preter priores pedes; Sagittario
nascentem erigitur orion & canicula & emoci pedes; Oriuntur uero
totus efucus & iuxta sinistram manus & lira & cefei caput umerique.
& centauri priores pedes; Capricorno oriente occidunt epio
cus totus & eius capra hediq: persei pars sinistra & argus & puppis.
& procyon inuicem oriuntur. Crenus & aquila & sagitta & alta
rium; Aquario oriente occidunt centauri pars sequina; iudri
caput ortur & equus pegasus; Piscibus ortis occidunt iudrus
totus & centauri pars reliqua & crater; Preterea oriuntur
andromede pars dextra & piscis austrinus; Arietis signo surgen
te occidunt pedes centauri & altarium. Oriuntur uero androme
de sinistram partem & persei caput usq: alium & delto ton; Signo tau
ri oriente occidunt bootis pedes ofucus & pedibus ad genua usq:;
Oriuntur autem celi pars reliqua & sinister orionis; per tempo
rum quoq: ipsorum quibus oriuntur aut occidunt habenda

distantia est; Namque transversa oriuntur & recta occidunt. celeres.
 ortus habent quam occasus; Contra autem quae recta oriuntur
 & transversa conduntur tardius oriuntur; Nam cancri signum
 recte oritur inclinatumque mersatur. licet hoc in capricorno parua in
 flexione curuatur; Oritur decima parte horae & hora occidit.
 ac deinceps minima in ista distantia; Leo autem oritur duabus horis
 & tertia parte horae. occidit uero hora semis & sexta parte; Virgo oritur
 horis duabus & dimidia & sexta parte horae. similiterque libra. Occi-
 duntque hora & tertia parte. At scorpium deminuit ortum & aug. & occasum.
 Oritur enim horis duabus & tertia parte. occidit hora semis & sexta
 parte horae. At sagittarius oritur oris duabus & duodecima parte
 horae. Occidit hora & deinceps horae adiuicem quae transversa oriun-
 tur & recta occidunt breuiore sortus occupant quam occasus.
 Denique ex his est signum capricorni quod oritur hora & deinceps; Aquarii
 uero proximum signum oritur hora & dimidia & sexta parte horae. occi-
 dit horis duabus & tertia parte horae; Sequens piscium signum
 oritur hora tertia parte horae. occidit duabus horis & dimidia & sex-
 ta parte; Eandem mensuram aries utriusque temporis seruat.
 At gemini oriuntur hora & deinceps. occidunt duabus horis & duo-
 decima parte; Haec est inequalitas quae diernum spatia nocturnaque
 discriminat;

INCIPIT EXCERPTUM DE ASTRONOMIA

Helix arcturus maior. habet autem in capite stellas obscuras vii.
in spatula .i. super pectus .i. in pede .i. in dorso .i. in tibia anteriore
ii. super caudam .iiij. Sunt omnes xvi.

Fenix qui & arcturus minor. & a quibusdam canis cauda uocatur;
Habet autem per unumquemque angulum in numero splendida stella .i.
in cauda .iiij. Sunt autem inter ambo arcturos stelle xxiiij. Super
autem sunt aliae stellae x. quae preceduntur ludentes. & minima
una quae uocatur polus. ubi dicunt totum mundum reuolui;

Draco qui continet utrosque arcturos. helix super uoluit caput.
fenix circum cingit caudam; Habet autem in capite stellas
splendidas .iiij. & per totum corpus xiiij. ab inuicem distantes.
Sunt omnes xv.

Ercules qui stans genu flexa. Hab& autem stellam in capite unam
 in utroq; umero 1. splendidam. In cubito sinistro 1. in dextra coxa 1.
 in genu dextro 1. in eadem tibia 1. in sinistro genu 1. in eadem tibia 1.
 in dextra manu 1. & in polo quem tenet in eadem manu 1. Sunt
 omnes xij.

Coronauero hab& stellas. viij. in circuitu positas. sed ex ipsis sunt
 tres splendidiore ad caput serpentis arcturi.

Serpentarius qui & asclepius uocatur. Stans uero supra scorpione
 tenet serpentem in manibus. Hab& autem in capite stellam splen
 didam 1. in sinistra manu iij. in dextra iij. In utroq; umero 1.
 splendidam. In utrisq; lumbis 1. in utroq; genu 1. in dextra tibia 1.
 in utroque pede 1. sunt omnes xvij. Serpens quem tenet in
 manibus hab& stellas in capite 11. per reliquum corpus iij.
 fiunt in simul xxij.

Scorpio hab& stellas in utrisq; labis ij. quarum priores sunt magne

secunde obscure. In fronte uero .iiij. media autem ex his splendidior
est ceteris. In spina splendidae tres. In uentre .ij. In cauda .v.
sup aculeum .ij. Sunt omnes .xviii.

Areas qui & bootis fertur esse custos plaustrum. Habet autem stellas
in dextra manu quae non occidunt .iiij. In capite splendidam .j.
In utroque uero .i. In utrisque mamillis .j. In dextro cubito .iiij.
In sinistro .j. In utroque genu .i. Sunt omnes .xvi.

Virgo quae & iustitia appellatur. habet stellam in capite obscu
ram ualde .j. In unaquaque ala duas. In singulis ueris sin
gulas. In unoquoque cubito .i. In singulis manibus singulas
In penula uestimenta sex. In unoquoque pede unam. Omnes
xviii.

Ex geminis prior qui excedit a cancro. habet stellam in capite
splendidam .j. In utroque uero splendidam .j. In utroque genu .j.

Sunt om̄s v. Alter uero habet in capite stellam splendidam unam.
 In uero sinistro .i. p̄ singula femora unam in dorso .iiij. Sunt om̄s
 vii. Inter utrosq; uero xii.

Cancer habet stellas splendidas in testo .iiij. In dextris pedibus per
 singulos .i. in sinistro primo .ij. & in sinistro tertio .i. in quarto .i.
 in ore .i. in dextro labio .iiij. in sinistro .ij. Sunt om̄s xviii.

Leo habet stellas in capite .iiij. in ceruice .ij. in pectore .i. in dorso .iiij.
 in summitate caudae splendida .i. sub pectore .ij. In anteriori pede
 splendida .i. sunt om̄s xiiij.

Agitator habet stellam in capite .i. in utroq; uero .i. sed ea est clarior
 quae in sinistro uero est. in utroq; cubito .i. in dextera manu .i.
 in summitate manus sinistrae .ij. & super ipso brachio edulos duos.
 & in utroq; edulo stellam .i. Sunt om̄s x.

Taurus habet stellas in utroque cornu .i. in fronte .ii. per singulos oculos .i. in nare .i. Hae autem stellae plades & argiliae pecnon & subucule dicuntur. in utroque genu .i. in palleario .ii. in collo .ii. in dorso .ii. ex quibus nouissima splendida est. in uentre .i. in pectore .i. Sunt omnes .xviii.

Cepheus habet in capite stellas splendidas .ii. & in dextra manu splendida .i. in utroque umero .i. in zona .ii. In dextro latere extranuerso superiliu .vii. in sinistro genu .ii. in summitate pedu .ii. Sunt omnes .xxi. Hic autem in septentrionis incisione constituitur inter medium septentrionalis circuli & aequali solsticio ;

Cassiopea habet in capite stellam splendida .i. in utroque umero splendida .i. in dextra parte pectoris splendida .i. in dextro cubito .i. in utraque^q manu summitate splendida .i. in umbilico splendida & magna .i. in sinistro femore .ii. in genu splendida .i. & per singulos angulos in summitate fellule .i. sunt omnes .xii.

Andromeda habet stellam splendidam in capite .1. in utroque umero .1.
 in cubito dextro .1. in sinistro .1. in summitate manus splendi-
 dam .1. in pedali summitate splendidae .11. in zona .111. super-
 zonam .1111. In unoquoque genu splendida .1. in dextro pede .11. in si-
 nistro .1. Sunt omnes .xxi.

Equus qui & belora fons dicitur habet stellas in rostro .11. ob-
 scuras; in capite splendida .1. in maxilla .1. in utrisque auribus
 splendida .1. in ceruice .111. in numero .1. in pectore .1. in spina .1.
 in umbilico .1. nitidam. in utroque genu .1. per singulas ungues
 anteriores .1. Sunt omnes .xviii.

Aries habet stellam in capite .1. in nare .11. in collo .11. in summi-
 tate anterioris pedis .1. in dorso .111. in cauda .1. in ventre .11.
 in lumbis .1. in summo pede .1. Sunt omnes .xvii.

Triangulus qui iacet supra caput arctis. habet stellas p̄ singulos angulos .1. nitidā. ex quibus una ē splendidior ceteris;

Piscis aquilonius habet stellas xij. australis xv. In te uero in quo continentur. habet stellas ad aquilonē ij. ad occasū ij. ad orientē ij. in conuexū ij. Sunt om̄s xxxviii.

Perseus qui fertur tenere caput gorgonis. habet stellas in utroq; uero splendidā .1. in summitate manus dextre .1. in eiusdem cubito .1. in summitate manus sinistrae .1. in uentre .1. in dextro lumbō nitidā .1. in dextro femore splendidam .1. in utroq; genu .1. in tibia ij. gorgonus autē dicitur habere in capite stellā .1. & in crinibus .ij. Sunt om̄s xvj.

Lira habet stellas in utroq; pectore .1. in singulos pedales .1. in modulo .1. in utroq; uero .1. in iugo .1.

In trimpiano splendida atq: candida .1. Sunt om̄s viii.

Cignus habet stellā in capite splendida .1. in collo splendida .1. in dextra ala v. unā nūdā quae est erga collū. In sinistra ala v. in corpore .1. In genitali suo magnā .1. Sunt om̄s xiiii.

Aquarius habet in capite stellas obscuras .17. In utroq: uero .1. In utroq: cubito splendida .1. in summis manibus .1. per singulas mamillas .1. subtus mamillis ex utraq: parte .1. in sinistro lumbo .1. in utroq: genu .1. in dextra tibia .1. in singulis pedibus .1. Sunt om̄s xviii. Effusio autē aquae fit dextra leuaq: in quoduaesplendidesup. cetera uero obscure.

Capricornus habet in utroq: cornu stellas 11. in naribus splendida .1. in capite 11. in collo splendida .1. in pectore 11. in anteriori pede .1. in summitate ipsius pedis .1.

indorso viij. inuentre v. incauda ij. Sunt om̄s xxviij.

Sagittarius habet stellas in capite ij. in costis ij. in dextro cubi-
to i. in scapula nitida i. indorso ij. incauda ij. in anteriori
genu i. in utroq; pede i. in arcu ij. & in iaculo. iij. una uero
in summo alia in medio obscura & duae in pennis iaculi ex
quibus una est clarior, sunt om̄s xxviii.

Aquila habet in pede stellam i. in medio corpore obscuram i.
in rostro superiori i. in subteriori i. Sunt om̄s. iij.

Delfinus non multum supercurrat capricorno habet in ore
stellam i. in uertice ij. in ala secus uentrem iij. supra dor-
sum i. incauda ij. Sunt om̄s viij.

Orion obliquus quidē tauro habet in capite stellas splendidas iij.
 ex quibus una est splendidior ceteris. In utroque umero splen-
 dida 1. in dextro cubito 1. obscura; in summitate manus 1.
 in zona iij. in mantile iij. obscuras. in utroque ^{genu} 1. in utrisque
 pedibus 1. Sunt omnes xvij.

Canicula quae ortus posterioris habet stellam splendidam in
 lingua 1. quam sirionem & canem uocant. Rutilantem multum
 & colores immutabilem. In utroque umero obscura 1. in pecto-
 re ij. in anteriori pede sinistro iij. in dextro 1. Super dorsum
 iij. in uentre ij. in sinistro labio 1. in posteriori pede sinistro 1.
 in summitate caudae 1. Sunt omnes xvij.

Lepus habet stellas in utrisque auribus 1. in corpore ij. in dor-
 so nitida 1. in posterioribus pedibus per singulos 1. Sunt omnes vij.

Jauis quae apud argiuos argo uocatur habet stellas

in anteriore parte nauis iij. & in puppi iij. In utroque timone
in uelo iij. In costis nauis v. Sunt omnes xxvi.

Coccus sub aride & piscibus gradiens. habet stellas in cauda duas
obscuras. a cauda usque ad gimbū vi. in uentre vi. Sunt omnes xiiii.

Eurus qui & erdanus. & a quibusdam nilus qui & giron. a meridi
anis partibus habens in tū ad orionis pedē tendens. subiacet
& stella quae uocatur canouos splendens. quae tangit timonē
nauis. spatium paruum parat. eo quod circat terram esse uideatur.
habet stellas in prima acie iij. in secunda iij. in tertia iij.
usque ad nouissimas vii. quas dicunt in ore nili fluminis esse.
Sunt omnes xvi.

Discus magnus qui & auster dicitur. a capricorno usque
ad pisces eius longitudo pertenditur. qui subiacet auario
& suscipit eius effusionē. habet stellas xii. Ex quibus una
fertur subtus pedes auari. & iij. in brachiis eius ipse aut.

clarioreseē ceteris noscuntur

Sacrarium quidē farum accipitur. hoc signum sequitur
caudā magni scorpū. circumdat septentrionē & quaedā pars
obtusior arcturi. quaedā autē cito sub vesperis deficit. ha
bēt autē stellas sup graticulā 11. inuasile 11. sunt om̄s 111.

Centaurus fertur habere bestia in manu. iuxta sacrariū
in quo uidetur offerre. habēt stellas in capite obscuras 11.
in utroq: umero splendida 1. in sinistro cubito. 1. in summa
manu. 1. in medio pectore. 1. in spina 11. in uentre splendida 11.
in lumbo splendida 1. in cauda 11. in utrisq: genibus retro
sis 11. in utroq: armo. 1. in utroq: pede anteriore. 1. Sunt
om̄s. xxiiij. Fertur tenere sicut superius significauim.
in sinistro manu arma & lepore. in dextera uero bestiam
& aquibusdā i dria macchi. quae habēt stellas in cauda 11.
in summo pede posteriore pitida 1. & in spina pitida 1.
& in anteriori pede splendida 1. & subtus ipso pede. 1. in
capite 11. Sunt om̄s viiiij. In totū uero xxxiiij.

xxx

Serpens super cuius caudā coruū sedere dicunt & in medio
urnā habere asserunt: fertur enim ut caput submittat
canero & caudam ad centaurū tendat qui habet 7 stellas 11.
in ceruice. 1. in pectore. 1. in ventre. 1. Coruus uero habet
stellas 11. in rostro 1. in ala 11. in genitali 1; urna autem
in medio labiorū. habet stellas obscuras 11. sunt omnes xj.

Arcticanis dicitur subius geminos bene parere. habet stel
las 11. quarū 1. splendidior est ceteris. & ideo arcticanis uo
catur eo quod contraria sit canis.

De quinque stellis quae dicuntur planae & pectus & errantiae. eo
quod proprium motum habeant. Saturnus & foeton minor
ceteris ab hominibus uidetur. propter nimiam longinquitatem
qui non ante cursū suū explet nisi per xxx annos. est ei color
candidus in pallore compositus;
Iouis autem est uicinior omnibus saturno. est uero magna
& clara per xij. annos cursū suū perstrat;
Mars uero tantae magnitudinis est sicut iouis. sed maior
apparet quā foeton. est ei color rubeus uel igneus. 14

duobus annis cursum suū complectur:

Mercurius qui & ritulus est maior supradictis omnibus
& clarior. Modo ante solem modo post solem apparere con-
suetus est ccc xxx viii diebus ambitū zodiaci pagens;

Venus quae & uespera necnon & lucifer dicitur. omnibus iam
dictis planētis maior est, candido colore & ualde splendens.
ccc xl diebus signiferū cursū suū complens;

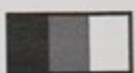

PRISCIANI EPITOME PHENOMEN.

Ad boreas partes arctoe uertuntur & anguis.
Post has arctophilax partiq; corona genuq;
Pro lapsus lira auis cepheus & cassiopea.
Auriga & perseus deloton & andromede astru.
Pegasus & delphin teluq; aquila angurtenensq;
Signifer inde subest bissex & sidera cōplent.
Hunc aries taurus gemini cancer leo uirgo
Libra scorpius arcitenens capricornus & urna.
Quintus & pisces post sunt in partibus austru.
Orion proci & lepus ardens sirius argo.
Vdris chiron turibulu quoq; pisces & ingens
Hinc sequitur pistrix simul eridaniq; fluenta.

RUFII FESTI AURENI VIRI CLARI ARATI PHENOMENA.

Arctoe anguis corona phrucus
Bos & uirgo gemini cancer leo
Auriga taurus cepheus cassiopeia
Andromedae equus aries deloton
Pisces perseus pleiades lira
Crignus aquarius capricornus
Sagittarius sagitta aquila delphis
Orion sirius lepus argo coelos
Flumen piscis maior ara centaurus
Vdrapro cron plan & circuli.
Solatelli uentibus aestas.

Pondera paeonis ueterum memorata libellis
Nosse uuat. pondus rebus naturalocauit
Corporeis elementa suum regit omnia pondus; ponderis
Pondere terram an & uacuum quoque ponderis aether
Indefessurapit uoluntas sideramundi;
Ordiaminimis posthaec maiora sequentur
Nammauis nihil est aliud quam multa minuta
Semioboli duplum est obolus quem pondereduplo
Gramma uocant. scrupulum nri dixerepriores
Semina secali siliquis lattantia curuis
Attribuunt scrupulo. leuis uergantur in octo
Aut totidem speltas numerant. tristes uel lupinos
Biduo. sed si par generatum his pondus inesse &
Seruarent eadem diuersa ponderagentes
Nunc uariant & enuncuncta pumc foedere certo
Naturae sed lege ualent hominumque reperiis
Scrupula tria dragmam quam ponderedoctis
Argenti facili signatur nummus aenis
Olcae quaedragma non re sed nomine differt;
Dragmam. si gemmes adertit quaedicieraudis
Sicilicus dragmę scrupulum si adiecero fiet
Sextula quaefertur nam sex his unciacostat
Sextulacumdupla est ueteres dixereduella
UnCIA fit dragmis bis quattuor undeputandu.

Grammatica quod haec uiginti quattuor in se
Uncia habet. Tot enim formis uox nra notatur
Horis quot mundus pagit nocte q: diem q:
Uncia quae in libra pars est quae mensis in annum;
Haec magnolatio librae est genti q: togate
Atticanam minor est ter quinq: hanc deniq: dragma
Et ter uigeni tradunt ex plerier unum
Accipe pretere a paruo quon nomine grai
Mnam uocant post rimam dixere priores
Centum hesunt dragmae quod si decerpseris illis
Quattuor efficies. hanc nra deniq: libram
Attica quae si si quartam dempseris emnam
Cecropum siue est post haec docuisset talentum
Sex minas seubis sex milia dragma
Quod summum doctis phibetur pondus aenis
Nam nihil his obolo peminus maus uetale tu
Nunc dicam solide quae sit diuisio librae
Seu assis nam sic legum dixere periti
Ex quo quod solis capimus phibemur habere
Dicimus aut partis domini pro partibus huius
Uncia si librae deest dixere de uncem
Ac si sextantem retrahas erit ille decuncis
Sed nullum reliquo nomen semuncia certu
Dempto dabit neq: inest huius sex canca triplex

Dodrantem reliquum uocitant quadranteretracto
 Cumq; triens desit besendixere priores
 Idē septuncea est dempto cincūq; uocatur
 Posthaec semissis solidi pars maxima fertur
 Nam quaedimidium superat pars eē negatur
 Ut docuit tenui scribens in puluere musa
 Cetera dicta prius quibus est semuncia maior
 Haec de ponderibus superest pars altera nobis
 Humida mēiri seu frugum semina maui
 Cuius principio nobis pandetur origo
 Per longospatio latoq; notetur
 Angulus & pars sit quē claudit lineatrimplex
 Quattuor & quadris mediū cingatur inane
 Amphora fit cuius hic quā neuolare licet
 Sacra uere ioui tarpeio in monte quiritis
 Huius dimidium fertur nam ut ipsa medimni
 Amphoraterq; capit modium sextarius istū
 Sedecies haurit qđ soluitur indigitos pes
 At cotilas quas si placeat dixisse licebit
 Eminas recipit geminas sextarius unus
 Qui quater assumptus fit graio nomine choenix
 Adde duos chrus fit uulgo quē est congrus idem
 Equo sextari nomen fecisse priores
 Crediderim quod eos capiat sex ē gius unus

At cotula ciatos bisternos una receptat
Sed decem nobis pondus sepe notatur
Bis quinque hunc faciunt dragmæ si appendere uelis
Oxabafu facient si quinque addantur adistas
Ad ministrum ciati quarta est a tertia ministri
Quam uocitas eramen capithæccocleari abina
Quod si mensuræ componere fas est
Sextario ciatus pars est quæ uncia librae
Nec non oxibasi similis sex cuncta fide
Sic caluq: tibi ministro simulare licebit
Coclear extremum est scripuli quæ imitabitur instar
At captere adiscenda est amphoranobis
Seu cadus hanc facies nræ si dieceris urna est
Et bis decies quem conficit amphoranra
Culle us hac nulla est maior mensuraliquoris
Est etiam terris quas ad uena pilus inundat
Artabacuis superat modum pars tertia post tres
Namque decem modus explebitur artabat triplex
Illud præterea conuere memento
Finitum pondus uarios seruare liquores
Nam librae ut memorant bessem sextarius addit
Seu pueros pendas latices seu donalier
Addit semissem librae labentis oliui
Sed libraque ferunt mellis super libri

Haec tamen a sensu facili sunt credita nobis
 Namque nec errantes undis labentibus amnes
 Necmersipate latices aut fonte penni
 Manantes par pondus habent pondemque uina
 Quaecumque aut colles pupue aut ante tulere
 Quod tibi mechanica promptum est deprenderemusa
 Ductur argentotenue ex aere cylindrus
 Quantum inter nodos fragilis producit arundo
 Cui cono interius modico pars ima grauat
 Ne totus sedeat totusue supnat & undis
 Lineaque a summo tenuis descendat ad ima
 Ducta in superficie totaque in frustra secatur
 Quot scripulis grauis est argenti aerisue cylindrus
 Hoc cuiusque potes pondus spectare liquoris
 Nam si tenuis erit maior submergitur unda
 Si grauior plures modulos super eum notabis
 Ac si tantum de laticis sumatur utrimque
 Pondere prestabit grauior si pondere secum
 Conueniunt tunc maior erit quae tenuior unda est
 Quod si ter humeros septem texisset cylindri
 Hos undas latices illos caepisset ter octo
 His dragma grauius fatearis pondus inesse
 Sed refert te quantum conferre liquoris
 Ut grauior super & dragma quantum expulit unde

Illius aut huius ter & is pars mensa cylindri
Haec de mensuris quarum sis signa requiris
Et xipfis uerberum poteris cognoscere castis
Nunc aliud partum ipigenio trademus eodem
Argentum fuluo si quis permisceat auro
Quantum id sit quo uel hoc possit deprendere pacto
Prima syracusimens prodidit alta magistri
Regem namque ferunt siculū quā uouerat olim
Caelicolū regi ex auro statuisse coronam
Compesto dehinc fusto nam parte rēnta
Tantumdem argenti opifex immiscuit auro
Orasse ipigenium cuius quimēte sagaci
Quis modus argenti fuluo latrarē in auro
Repperit. Illaeso quod dixerat a pte dicitū
Quod te qualesi & paucis adueste docebo
Lancibus aequatis quibus haec ppendere mos est
Argentū atque auri quod edax purgauerat ignis
Impones libras neutro ut pponderet hasque
Summitas in aquā quā pura ut ceperit unda
Protinus inclinat pars haec quaesitū & aurū
Densius hoc namque est simile crassius unda
Attūsis te iugū mediuque in cardine centri
Interualla nota quantum discer pserit illinc
Quotque notas distet suspensio pondere filum

Fac dragmis distare tribus cognouimus ergo
 Argenti atq; auri discrimina deniq; libram
 Libra tribus dragmis superat cum mergitur unda
 Sume hinc aurū cui pars argentea mixta est.
 Argentiq; meri par pondē itēq; sub unda
 Lancibus impositum expecta p̄pensionem auri
 Materies sub aquis fiet furtumq; docebit,
 Nam sitē senis superabitur altera dragmis
 Sex solas libras auri dicemus inesse,
 Argenta reliquum quia nil in pondere differt
 Argentum argento liquidis cum mergitur undis,
 Haec eadem puro de p̄ndere possumus auro.
 Si par corrupti pondē pars altera gestet
 Nam quotiens ter senis illibata grauarit
 Corruptā dragmis sub aquā mox esse notabis
 Argenta libras quas fraus promiscuit auro
 Pars & cum quaeuis librae si forte super sit
 Haec quoq; dragmurū similis tibi parte notetur
 Nec non & sine aquis ;

PRISCIA N̄ GRAMMATICUS SYMMACHO

Omnite symmache nobilitatis splendore celebratū ac cōnitate
 munere p̄stantē omniq; uirtutis luce p̄fulgentē, studiis & iū
 optimarū artū disciplinarūq; florentē. iustissimēq; p̄spera fortunē

meritas uite probante. *f*ama quidem ante nos absentē uenerabile
faciebat. nunc autē præsentiē ueritas supgressum laudes p̄dicatiōis
ostendit. Mediocritatis enim altissime. quia supbie calca sumores. & pie
tatis ponderib. grauis simis superas omnia. Itaq. gloriosū mihicredens
aliquid atanta auctoritate Interrogationis mereri. de figuris sicut iussisti
numerosū. breuit̄ collecta demonstrabo. & de numeris ut ponderib. pre
terea de rebus metricis nec non & de praeexercitantiis rh&horicis. que greci
p̄ gymnasmata uocant. Qm̄ diligentius ea sophiste iuniores quos sequimur
ap̄riorib. q. diuisionib. ad exercendos iuuenes ad omne rhethorice gen̄ expo
suisse creduntur. Scimus igitur sapientē eloquentiā uerā. hac enim
dignitate nihil in homine melius nouim̄ ut & nos huiusmodi frequen
tius questionibus. tam præsentes quam absentes cū facilitate exercetis.
& romanorum diligentia uerborum ad astes suorum alacriores reddatis auctor
quibus solis ceteras cum grauis gentes superasse poscunt. Quarū decus &
munimen. Industria uerū nititur culminis. **DE FIGURIS NUMERORUM**
QUAS ANTIQUISSIMI HABENT CODICES. Sciendum qd̄ cum ab uno ad mi
lies mille numeri notentur apud Latinos. Non plus XIII eos figuris inuenim̄
notari. Nam principales repetuntur quat̄ singuli tam ante quinaros qui
sunt in alio numero. quā post eos. Superius igitur principalium figure septē.
mediorū uero. sex. Quarū rationes diu exquisitas. ut poterō breuit̄ disserā.
Una p̄ scribit̄ antiquo more atticorū. qui solebant principale nominis
numeri litterā ponere. & significare numerū. Ita ergo p̄ M̄IX dicentes. I.
scribebant. & II. pente. & III. decā. Et sic IIII. pentēconta. penta. k̄. decā
significantes. & H. exaton; Uel uetustissimi enī q̄ greci p̄ aspiratione. H.

scribebant. quā habebat H. eaton in principio. Et sic Η ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΑ
 idē ΠΕΝΤΑΚΙΣΤΑΚΡΙΑ. Μ ΜΥΡΙΑ uel sic. X. qđ significat δεκάκις
 ΝΙΑ. Quidā autē & sic scribebant. ☒. Incongruū tamē uidet̄ & a uersus grecos
 apassime de his numeris compositos subicere. ΧΕΙΛΙΑ Χ ΠΕΛΕΤΑΙ ΚΑΙ ΠΕΙ
 ΜΕΣΟΝΗΤΑ ΦΟΡΟΝΤΟΣ Η ΜΙΣΙ ΤΟΝ Η ΦΑΜΗΝ Η ΚΑΤΟΝ. ΔΑΡΟΝ ΓΑΡ ΤΕ ΚΑΙ ΠΕΙ
 ΣΙ ΜΟΝΤΑΙ ΔΕΛΤΑΙ. ΕΤΗ ΜΗΝΟ ΜΗΝΟΙΟΝ. ΕΣΟΝ ΚΑΙ ΠΕΙ ΦΟΡΕΟΝ ΤΟΣ ΠΕΝΤΕ
 ΚΟΝΤΑ ΔΡΙ ΕΜΟΥΣ ΕΜΕΙΔΕ ΚΑΙ ΔΕΚ ΔΕΚΑ ΔΕΛΤΑ ΠΕΙ ΔΑΡΑ ΤΗ ΤΕ ΠΕΛΕΙ
 ΚΑ ΔΡΟΝ ΚΑΙ ΟΤΑ Η ΕΣΤΙΝ. Hos igitur latini quoq. in plerisq. imitati sunt
 Nam p. i. unū notant. illos scēnt. quinq. p. v. quia quinta ē uocalis. Λ ΕΙ ΟΥ.
 Decē p. x. quia decima ē consonans apud grecos. β. γ. δ. ε. θ. κ. λ. μ. ν. ζ.
 uel quod post u. apud latinos. x. sequit̄. Quinquaginta p. l. quia apud
 antiquos grecos. λ. p. n. quae nota ē quinquaginta ponebatur. teste & apol
 lonide. & lucio tarcheo. Unde latiniq. limpham dicunt p. nympham aquā uel
 fontē uolentes monstrare. Virgt. in 1. aeneid. Dant famulum manib. limphas ce
 reremq. canistris. Centū autē per principalem nominis litterā c. Quingenta p.
 sequentē litterā consonantē. h. a. post c. d. seqr̄. Mille scđm aticos. p. ω græcam
 sed ut sit differentia. ad. x. circūscriptis laterib. Quinq. milia p. i. & duas in
 dextera parte apostrophos. l???. Decē mil. p. sup̄dictā formā. additis in sinistra
 parte ceteris duab. notis quā s. apostrophi. ω l???. Et hoc ad imitationē grecorū
 qui ΜΥΡΙΑ. unius nota subdita linea. hunc qđ scribunt sic. X. Quinquagin
 ta mit. p. i. & in dextera parte tres apostrofos. l???. Centū mil. p. i. mediam.
 & tres in dextera parte apostrofos. & in sinistra totidē ceteras. ω ω l???.
 uel qđ ueri similis. decē mil. notant p. ω circūscriptā ex utroq. latere.
 quomodo ΧΙΛΙΑ p. x. circūscriptā ex utroq. latere sic ω; & hoc ad imi

tationē grecorū. quia $\lambda\mu\iota\alpha$ eā litterā habent principale sū inominis. sed differe-
rentie causa medialinea altior facta ē. quia milies q̄ mille p̄ ω circūscriptam
solet notari sic. ω ? Ergo quinq. mit cū sint dimidia pars decem milium. dimi-
dimidiā partē scripturę seruauer sic. λ ?? Quomodo quinquaginta mit. dimi-
diā pars centū milium. qui numerus p̄ eandē notā decem milium scribit̄. additā tam
ex utroq. latere singulis circūscriptiōib;. Quinquaginta mit. p̄ ρ . qd̄ ē. in ta-
ū nr̄is & apostrophe ρ ? Millesimilit̄ milia p̄ ω unde incipit nom̄ ex utraq.
parte circūscriptā. ut ω ?? uel ω ?? sic. ω ? **DE PONDIB. V. IN NUMERIS.**

De ponderib;. & iā necessariū eē putauimus addere. As. numerus ē.
libralis p̄ λ p̄ scriptā notatur. Dipondius numerus ē. bilibris. p̄ μ
p̄ scriptas. Sesterius numerus ē. duarū semissis librarū p̄ μ & ς . ex qua incipit
semis p̄ scriptas μ ς . unde sesterius dicit̄ semisterius. De quo Aruntius hec
ait. Sesterius olim dipondius & semis. quasi semis testius. Quo tempore denari-
us decussis ualebat. hoc ē. post duos sequens testio loco ē. semis. hoc q̄q̄ scdm̄
Atticos & Ionas. qui $\eta\mu\iota\kappa\upsilon\tau\rho\iota\tau\omicron\nu$. dicebant. p̄ $\lambda\iota\omicron\eta\mu\iota\kappa\upsilon$. Teste & iā
didimo qui hoc ponit. ostendens in omni parte orationis & constructionis. vna
logiā grecorū secutos eē romanos. Unde & herodotus 14. 1. historiarū pro
septimū semitalentū. dix̄ sex semitalenta. De paruis q̄q̄ decē librarū num-
mus. p̄ χ p̄ scriptā notat̄. Eorū pleraq;. in uertinis ciceronis licet inue-
niri. antiquissime scripturę emendatis codicib;. Obolus dicitur ut dardanus
docē scripulus eē. id ē. sex siliquę. Dragma siue argenteus. scripuli tres.
Uncia dragme octo. scripuli. xxiii. Uncia xii. libra. Libra t̄ mina attica
dragme lxxv. Libra t̄ mina graua dragme cv. Talentū atheniense parū.
mine lx. Magnū lxxxiii. & unē iiii. Libra ut as. unē xii. dodrans unē viii.

Bissis unċ viii. Septunx unċ vii. Semis unċ vi. Quincunx unċ v. Triens
 unċ iiii. Quadrans unċ iii. Sextans unċ ii. Sexcunx uel alii sexcunxia duę
 partes unċie. Semuncia semis unċie. Duę sextulae s̄. testapars unċie. id. ē
 scripuli octo. Sicilicus scripuli sex. Sextula scripuli iiii. Dimidia sextula
 scripuli ii. Rursus sextula & dimidiū sextule sicilicus appellat̄. Scri
 pulus silique sex. Siliqua: ut dicunt greci. ΚΕΡΑΤΟΝ. uel. ΑΠΤΟC.
 Necessariū tamen existimaui ad confirmanda supradicta diuersis
 auctorib. de his dicta subicere. Liius in xxxiiii. ab urbe condita. Mul
 titudinis eorū argumentum sit. quod polubius scribit centū talentis
 eā remacheis stetit. cū quingentos denarios pretiū h̄. capita qđ reddere
 t̄ dominis statuissent. mille enī ducentos & ratione achaa habuit capti
 uos italicos. Quā ratione ostendit̄ sex milia denariorū habere talentū.
 s̄. cum quingeni denarii pro mille ducentis captiuis dati colliguntur.
 sexcenta milia denariorū. centū ea ostendit fuisse talenta. Centesima
 aut̄ pars sexcentoz milium. sex milia inueniunt̄. Denarii aut̄ illo tēpre
 p̄m̄i argentei erant. uiginti quattuor siliquarū. qđ in eod̄ libro ostendit
 liuius lxxxiiii. milia fuere atticorū. Tetragma uocant̄ triū fere de
 nariorū. h̄. singulis argenti ē pond̄. Vide qđ quattuor dragme sint
 septuaginta duę silique. Dixim̄ enī superius qđ tres oboli. quoz̄ singuli
 sex siliquas habeant. dragmā faciunt. tres aut̄ denarii idē habeant. id est
 lxxii siliquas. Idem liuius in xxxvii. ab urbe condita ostendit magnū talen
 tū atticū habere lxxx libras. & paulo plus. Cū supradictorū cōputatio
 manifestet. lxxxiiii libras et iiii unċ habere talentū. qđ. sex milia denariorū;
 Liius. Talentū nemini pondo lxxx romanis ponderib. pendat. Idem.

Sic decreuit senat. ut si plus quā ternelibrę et quātrę uncie singulis desint
talentis. Et sciendū qđ scđm liuui cōputationē centū minę aticę quārū singu
le lxxv. dragmas habent. faciunt talentū magnū; p̄m̄in̄ lx habet scđm
dardanū; Qđ autē magnū & min. ostēdit terentius in formione. Siquis da
ret talentū magnū. Italica autē minę dragmas habet ut sup̄dictū ē. xcvi.
qđ libra xii. unciarū. id ē denar. lxxii. Hac igit cōputatione. lxxxiiii. librę
romanz. & iiii. uncie. qđ magnū talentū. centū minas aticas faciunt; Seneca
lvi. x. eptarū ad nouatū. XXiiii. sextaria. id ē. talentū parū aticū. XXiiii
enī sextaria. lx. libras habent; Varronis qđ auctoritate. sup̄dictorū plerq.
cōp̄bem. Varro de lingua latina libro. 2. Multa pecunie signate uocabula
s. cris et argenti; hęc. As. abere. Di pondus aduob. ponderib. qđ unū
pondus assis pondiū dicebat. Id ideo qđ as erat libra pond. Deinde ab nu
mero usq. ad centussis. ab trib. assib. tressis et supra p̄tionē usq. ad nonus
sis. In denario numero hoc mutat qđ primū ē. ad decē assib. decussis. Secun
dū ab duob. decussib. uigessis; Reliqua cōueniunt. ut trigessis p̄portionē usq.
ad centussis. qđ p̄sius ostēdit. & centū gracos uno centusse licet. Quo maius
aeris uocabulū n̄ ē. p̄priū; Nā ducenti & sic p̄positionē q̄ducunt. p̄magis
asses quā denarii. aliaq. res significant; Cris minima pars sextula. qđ sexta
pars uncie ē. Semuncia qđ ē. media pars uncie; Uncia ab uno dicta. Sex
tans ab eo qđ sexta pars assis ē. Quadrans. qđ quarta. & triens qđ tertia.
Semis. qđ semis. id ē. dimidiū assis ut sup̄radictū ē; Septunx. a septē & uncia
collisū. Reliqua obscuriora. qđ ab diminutione. & ex qđ diminuunt ita s.
ut extremas syllabas habeant. una dempta uncia de uix. Sextans dem
pto sextante. Dodrans. dempto quadrante. Bes ut olim. des. dempto

triente. In argento summi id absiculis denarii qd denos aeris ualebant. Qui
 narii qd quinos. Sextarius duob. semis. Dipondius eni et semis antiquus
 sextarius. et ueteris esuetudinis. ut retro gra dicerent. Ita ut semis quin
 t. semis quastus. semis testius nuntiarent. Absemis tertius sestestius dictus.
 summi denarii. ad decimalibella. Didim & ia ea confirmat. ΚΑΤΟΙΔΙΜΟC
 ΕΠΙ ΤΟ ΠΕΡΙ ΤΕC Υ ΠΑΡΑΦΟΝ. Necessarium ee existimauim & ia ipsa po
 mina numeroru. & que ab eis diriuant² ut coponunt² subiungere. Et sci
 endu eos declinari numeros. qui uariant genera. Qui uero una uoce tria
 genera continent. i. declinabiles ee tam apud graecos qua apud latinos
 unus una unu. duo & duae & duo. hi & haetres & hectria. hi & hae & haec
 quattuor. Similiter quinque sex septem octo nouem decem undeci
 duo decem tredecim quattuor decem quindecim sedecim. xvij.
 xvij. xvij. xx. unus una unum. Sic & deinceps omnib. car
 dinalibus numeris minores addunt² usq. ad nouem. Quamuis con
 trariu antedecem fiat usq. ad sedeci. Licet tamen & ppostere
 maxime conuictione & interposita haec pferre. decem & unu
 decem & duo. xxx. xl. lx. lxx. lxxx. xc. c. Ducenta ducentae
 ducenta. trecenta trecentae trecenta. quadringenta. quadrin
 genta quadringenta quingenta quingentae quingenta. sexcenta
 sexcentae sexcenta. septingenti septingentae septingenta. octan
 genti octingentae octingenta. Noningenti & nongenti. nongen
 tae nongenta. hi & hae & haec mille. Ex his nascuntur ordinalia
 nomina haec. Inequaliter quidem quantum ad uoce primus &
 secund. Nequaliter uero tertius quartus quintus sextus. septim²

octauus nonus decimus undecimus duo decimus ab undecim & duodeci.
Nam reliqui ex utraq; parte declinant contra consuetudinem grecorū
usq; ad nonum decimum ut tertius decimus quartus decimus quintus de
cimus sextus decimus septimus decimus octauus decimus nonus decimus
Vigesimus uigesimus primus Vigesimus secundus. Sic omnes sequentes
uelut in primitiuis ad imitationem grecorū a uigesimo & supra
maiori minorem addunt numero plerumq; undecim duodeci decem
& duo. Ante decem uero minorem ponunt quando composita accipi
untur & sub uino accentu pferuntur; Nam licet dissoluta compositio
ne diuersis accentibus ea pferentes mutare ordinem. Quomodo &
apud grecos & dicitur decimus & septimus p septimus decimus & tertius
usq; uigesimus p uigesimus tertius sic & similia. Trigesimus quadra
gesimus quinquagesimus sexagesimus septuagesimus octuagesimus nonage
simus centesimus ducentesimus t ducesimus trecentesimus t tacesimus quadringen
tesimus t quadragesimus quingentesimus t quingentesimus. Luuius ab urbe cōdita
XXXI. Anno quingentesimo. Sescentesimus t sescesimus. Septingentesimus
t septingentesimus. Octingentesimus t octingentesimus. Noningentesimus t nonagesimus
& pongentesimus & millesimus; Habent romani ex omnibus numeris
disputua que greci uocant. ΗΠΙΜΕΡΙΣ ΟΜΕΡΙΑ q̄ naturalit̄ semp pluralis.
quippe is multos distributa eiusdem numerū significat. ut singulos
oculos habebant cyclopes. qđ greci dicunt ΑΜΑΞΙ ΕΠΙΔΙΟΑΝΤΡΙΑ; sicutq;
ad mille habent latini. ut singuli bini que s̄ anomala quantū ad uoce
usius & duorum. Terni t trini. Sed terni ΑΠΑΤΡΕΙΣ; trini ΤΡΙΧΕΙΣ
magis significat t ΤΡΙΚΟΙ. Trini ludi. Quaterni. Quini. Seni. Septeni.

69.

Octoni. noueni. Desi. Vndeni. Duodeni. ternideni ex duob. integris.
quomodo testus decim. & deinde quaternideni. quinideni. senideni. Septeni
deni. Octonideni. nouenideni. Vigeni. Vigeni singuli. similiter cetera.
Trigeni. quadrageni. quinquageni. Sexageni. Septuageni. Octogeni. No
nageni. Centeni. Ducenteni. & p̄sincopā ducenti. Tricenteni & p̄sincopā
triceni. Quadringenteni. & p̄sincopā quadringeni. Quingenteni & quingeni
sescenteni & sescenteni. septingenteni & septingeni. octingente
ni & octingeni. nongenteni & nongeni. milleni. Auctores
tamen non p̄prie & iā singulari numero ea p̄tulisse inueniun
tur. Ut Lucanus. in septeno gurgite Nilus. p̄septenario. Virgilius in x.
It grauis aules testes. centenaq; arbore fluctum uerberat.
Haec tamen ipsa & iā in se p̄ pluralibus congemmatas ponuntur.
ut bina moenia terna arma; Cicero. in u. uerrinnarum. Inter
binos ludos. Quia ludi quando spectacula significant. Semp̄ plura
lit̄ dicunt̄. Liuius in xxxv. Ut bina equestria arma; Uniquoq; &
una & una pluralibus adiungunt̄ quae p̄ singularib; accipiuntur.
Ut salustius in catalinario. Hi postquam in una moenia conuenerunt. p̄
in unā urbē; Virgilius. in u. aeneid. Satis una sup̄q; uidimus excidia; p̄
unum excidiū; Et Lucanus. in iij. Totumq; in partibus. unus bellorū fece
re nefas; p̄ in unā parte; Donatus in arte prima. Atq; excepto amphir
brachi & epitrito. Quorum alterum tripla alterum epitrita diui
sione partamur. in uersorū pedū trina condicio reperit̄. Trina
dixit p̄ triperita; Primiarius. primae legionis. Secundarius. Secun
dae legionis. Similiter tertius. unde & tertiana febris. Quartus

unde & quartana. Quintanus unde & quintana porta castrorum.
Sextanus septimanus. Unde septimana dierū. Octanus. Nonanus.
Decimanus. Unde decimana porta castrorū; Decanus quoq; a decem
& decuria & decurio nomen & uerbū Decurio decurias; Unde cu-
riatus & decuriata comitia. Ut a centūcenturio nomen & uerbum.
& centuriatus ex quo centuriata comitia. Ex quo succenturiatus.
Tercentius in eunuchō. Igo in subsidus hic ero succenturiatus si
quid deficias. Est & alia forma ex omni numero derivata in ruis
desinens excepto uno & duo. Equibus singularis duclis dicimus. Ut
ternarius iambus quatuor habet pedes. Quaternarius. Quinarus
unde & semi quinarus. Senarius septenarius. Unde & semi septenari-
us. Octonarius. nouenarius. denarius. Unde denarius nummus. Duo
denarius. Terdenarius. similiter ceteri. Vigenarius. trigenarius
quadragenarius. quinquagenarius. sexagenarius. septuagenarius
octogenarius. nonagenarius. centenarius. Ducentenarius & duce-
narius. trecentenarius & trecentenarius. quadringentenarius & qua-
dringenarius. Quingentenarius & quingenarius. sescentenarius &
sescenarius. septingentenarius & septingenarius. Octingentenarius
& octingenarius. noningentenarius & nongenarius. Sed melius
p̄sincopam p̄feruntur. Millenarius; Ad uerba quoq; ex omni nume-
ro inueniuntur. Ab uno quidem & duo inaequalit̄. Semel bis; Acete-
ris uero equaliter. Ter. quater. Reliqua om̄a in es p̄ducta desinunt.
Quinques. sexies. septies. octies. nouies. decies. undecies. duo decies.
terdecies. quaterdecies. quinquies ^{sexies decies} decies. septies decies. Octies

decies. nouies decies. uigies. trigies. Quadragies. quinquagies. sexagies.
 septuagies. octogies. nonagies. centies. ducenties. tricenties. quadri
 genties. Quingenties. Sescenties. Septingenties. octingenties. noningen
 ties & nongenties. Milies. Infinitas tamen numerorū ad uerbis. & iā
 n. interponitur. Quotiens. Totiens similiter multotiens. Inueniunt
 & aliae deriuationes uel compositiones multe a nominib: numeroꝝ
 Ut unicus ullus unitas unio uniuersus. & uno uerbum unas unat. Ter
 nitas & trinitas. Septimana. Senio. psius. lures & emm id sumā quid
 dexter senio ferre & milia. Semiquinarius. Semiseptenarius. Nundi
 num & nundine. Trinū nundinum. Et sciendum quod postea deriua
 tius utuntur p̄ primitiuis & contra. Uel alius speciebus. palus. Ut uir
 gilus. in x. Tot lecti p̄ ceres. bis denis nauibus ibant. p̄ bis decem. Et luca
 nus. In septeno gurgite nilus. Pro septenario. Sunt preterea. Simplic.
 Duplum. Triplū. Quadruplum. & similia. Quae propriae ad pondus uel nu
 merū dicuntur. Simplex. Duplex. Triplex & similia quae ad omnē rem
 dicunt. Et uerba ex his. Duplico duplicas. Triplico triplicas. Multipli
 co multiplicas. Dipondius tripondius & similia. Illud quoque sciendū
 quod unde uiginti dicunt p̄ decem & nouē. idē unū deē uiginti. uel unde
 uiginti. Post quē uiginti numerus ē. Quod ē nouē & decē numerus.
 Post unum enī sequitur uiginti numerus. Horatius. in ii. sermonum.
 Unde octoginta annos natus cui stragula uestis. Unde octoginta dix.
 Id est lxxviii. annos habens aetatis. hoc ē octoginta unde unū. & iam
 duo de uiginti dicunt p̄ decem & octo. Quod attaci. ΔΥΟΙΝ ΔΕΟΝ
 ΤΩΝ dicunt. Idem inuenitur in ceteris cardinalibus numeris.

idest triginta quadraginta & reliquis. Duo detriginta pxxviii. & simit
 Uniformis biformis triformis & similia. Duo assis dussis di-pondius. tressis
 quadrassis decussis uigessis trigessis quadragessis quinquagessis sexages
 sis. septuagessis octagessis nonagessis centussis. Postquem numerū teste
 uarrone non componunt numeri cū asse. Deunx dextans dodrans besis.
 septunx quincunx triens. quadrans. sextans sex funx. Sextula. Libra Bilibris.
 trilibris. quadrilibris & similia. Anniculus uel annus. Biennus triennus qua
 driennus quinquennus & similia. Biennū. Triennū. quadriennū. quinquen
 num & similia. Bimus. trimus. quadrimus & similia. Biceps. triceps. Quad
 riceps. centiceps & similia. Bipes. tripes. quadripes. decimpes & decimpeda
 & simit. Biduū. triduū. quatrinduū & simit. Binocū. trinocū. quatrinoctū
 & simit. Bicorpor. tricorpor. & simit. Bisaria. trisaria. quatrifaria & similia.
 Bipatens. tripatens & simit. Bilinguis & similia. Biuiū. triuiū & similia. Bifidus
 trifidus. quadrifidus & simit. Bisulcus. trisulcus & simit. Geminus. Terge
 minus. centūgeminus & similia. Unimecus. Centamecus & simit. Duum
 uir. triumuir. Quinquuir. Septeuir. Decimuir. centumuir. & similia.
 Biuga. trigae. quadrigae & simit. Biugus. Unde uirgilius in quinto aenei
 dorū libro. Biugo certamine campum corripuere. Et biugata nūmi.
 Triugus. quadriugus & similia. Triangulū. Caesar in arato. Cur diuite
 lingua greca precurram potiusq. triangula dicam. Quadrangulum
 Quinquangulū. Sexangulum & similia.

PRISCIANI. G. PARTIÖNES. XII. VERS. AENEID. PRINCIPALIUM.

ARMAMURVMQ: CANO TROIE QUI PRIMVS ABORIS. Uersus genere unifor
 mis. Specie dactylicus. compositione simplex. nec similibi. pedibus.

depositione terminalis indisyllabum. Qui diuiditur in caesuras procola quidem
 in nouem procommata uero in duas. Semiquinaria & semiseptenaria pro pedes
 in quinque. Δ . Quid est genere uniformis. M . Quia generalia metra nouem sunt
 idem dactylicum anapesticum iambicum trochaicum choriambicum peonicum
 lonicum maiore lonicum minore antapasticum. Et sunt in quibusdam generibus di-
 uersae species uersuum. ut choriambicum asclepiadeum ex spondeo & duobus cho-
 riambis & pirrichio. coriambicum glyconicum ex spondeo choriambico & pir-
 richio. Similiter alia huius generis plura inueniuntur metra ut est illud ho-
 ratianum. V^i diadico poms. Quod habet choriambum & bachium. Dactylicum uero
 uniforme est. Δ . Quid est species dactylicus. M . Qui legitimos pedes dactylus acci-
 pit & spondeos qui dactylus resoluitur ratione temporum. Δ . Quid est compo-
 sitione simplex. M . Quia sunt uersus ex diuersis generibus metrorum com-
 positi. quales inuenies apud oratum & alios lyricos mixtos ex dactylis
 & iambis. ut est apud flaccum. Scribere uersiculos amore percussus graui.
 Est enim pentameter heroicus cum dimetro iambico. Heroicus uero sim-
 plex est compositione. id est a pedibus unius speciei componitur. Δ . Quid est
 nec similibus pedibus. M . Quia licet uel dactylus sit spondeos ponere. Δ . Quid est
 depositione terminalis indisyllabum. M . Catalecticos dicunt quibus de-
 est in fine aliquid. Acatalectos quibus nihil deest. Heroicus autem qui
 legitimos habet dactylus qui trisyllabi sunt ideo in disyllabum desinere
 uult & inuit in fine unam syllabam ne sit impedimento sequenti uersui
 qui celeriter incipiat. Preterea dicuntur catalecta quibus habundat
 una uel duae syllabae. ut nouenarium pindaricum. Quod cum sit dimetrum iam-
 bicum habet tamen unam syllabam plus in fine horatius. Siluestro laborantes

geli que Brachi catalecta dicuntur unambicis & similibus quib: de est
unat duae sillabę ut est senarium iambicum colophon. Ut oratus mea
renida & indomula curar. P cola diuisio separat integras partes oratio
nis. P pedes uero secundum metrationem & p commata similiter. Co
mata autem sunt. III. Tertia trochaica. Semiquinaria & semi septenaria
Quarta enim bo colica magis passio est. sicut hemiepes. & tertia trochai
ca & que ueniunt p singulos pedes. Cesura uero uersum & rhythmum leuio
rem solent facere & necesse e uel unat duas cesuras in uersu inueniri.
Nam tres rarissime possunt in eodem uersu esse. Nam si semiquinariam
habet trochaica habere raro potest. nisi quando nonosyllaba intersit
dictio. Ut munera clara dedit dat & idem debita patri. Et contrario
si tertia trochaica habet semiquinaria habere raro potest. p pedes
inquinę diuiditur hic uersus cesuras. Quia sex pedes quinque habent
interruptiones. A. Quot figurarum e heroum uersus. M. XXX. &
duo rü. A. Quomodo. M. Quia quinę dactilos & quinę spondeos
habentes unius sunt figure. Quattuor uero dactilos & unum sponde
um habentes quinque faciunt figuras. Et contrario ex quattuor
spondeis & uno dactilo quinque figurarum e. Unus enim inter quat
tuor mutans loca quinę facit figuras. Sic & duo spondei inter tres
dactilos & duo dactili inter tres spondeos mutantes loca denas fa
ciunt figuras. Habemus igitur tres modos. Et primus singulas figuras
habet ex quinque similibus. pone igitur duas figuras. Secundus qui ex
quattuor & uno. Quinas. pone & hic X. figuras. Tertius modus est
ex duob: & trib: diuersis comutatis. in quo denę inueniuntur figurę

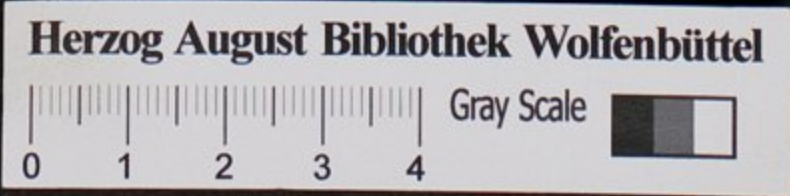
uideretur. sed ab eo qd̄ ē caueo. ab eorū tamen cōposita in vi. diuisas faciunt p̄teritū
 concino. concinui. Succino succinui. Occino occinui. Δ Dic participia actiua. M. canens
 canturus. Passiua cantus canendū. Δ fac ab eis nomina. M. cantus. NW DH. & cantio &
 cantor & cantrix. & cantalena. Et a frequentiuus. duo autem sunt cantio & cantico
 cantatio & cantatus. & cantator & cantatrix. Conci nus quoq; a canendo cōpositū ē.
 Δ Trois quae parisoratio n̄ est. M. nomen. Δ Quale. M. p̄priū. M. cuius speciei. Δ.
 Diriuatū ē. a troo enim rege nominata est troia. Δ Dic ab eo alia diriuata M.
 Troianus troicus; Tros quoq; quando p̄ appello idē gentili accipit; & sciendū qd̄
 pl̄eraq; gentium p̄pria solent ē ipsorū conditorū urbū siue gentiū. ut
 italus danaus latinus. tros. Δ. Cur troia cū apud grecos oediptongon in pri
 orē habeat sillabā non seruat̄. & iā apud nos. C. qui in disillabis in quib;
 aet. oe. diptongon antecedunt. sequente uocali dieresis solent facere
 latinū plerūq; & p̄ consonante duplici accipere. & eā a priorē subtrahere
 resillabā. & adiungere sequenti quāuis antiqui solent duas u. scribere.
 & alterā priorē subiungere. alterā p̄ponere sequenti. ut troia. maia. auax
 hanc tamen consuetudinem aeoles habuerunt imitantes. qui κοια οη p̄ diui
 sionē dicunt. κοια οη. & multa similiter diuidunt. Δ. Qui quae parisoratio
 n̄ est. C. A. quib; dā p̄nomen hoc esse putat̄ sed non recte. p̄priū enim
 p̄nomen ē qd̄ p̄nomen p̄prio ponit̄ & p̄sonā finitā habet. Ergo cū quis &
 qui. & qualis talis. & quantus tantus. & similia interrogatiua & relati
 ua nec finitas habeant p̄sonas. nec loco p̄priorū nominū accipiunt. n̄
 s̄ p̄nomina dicenda sed potius nomina. Nec mirū si quaedā ex ipsis decli
 nationē habeant p̄nominū cū p̄nomina quoq; multa de quib; non ē dubi
 tatio qd̄ p̄nomina s̄ nominū habeant declinationē. ut meus tuus noster

uest; Et sciendū qđ qui p̄quis ponit̄. quis autē p̄qui non; Et qđ om̄a huius c̄modi
nomina relatiua p̄ se accipiunt̄ in contextu orationis grauiant̄. idē p̄ acuto in fine
grauē accentū accipiunt̄; hoc tamen ipsū qui. p̄ ad uerbio sepe inuenit̄ quando
accipit̄ p̄ quomodo; Et etiā ablatiuus; Δ. fac ab eo compositū. &c. Quisquis.
quisq; aliquis taliqui. siquis nequis. quisquā. quicūq; quin. qđ significat qñ.
& cur non. & ut non. & nec non. at qui. & at qui; Δ. Primus que pars orationis ē.
M. nomen. Δ. cuius ē species. &c. Ordinalis & ē a greco. Δ. Cuius ē gradus. &c. suplatiuus.
Δ. Unde hoc certū ē. &c. Quia omnib; solē & numeris p̄poni. Et gen̄ & uo plurali
semp̄ coniungit̄ qđ suū ē suplatiuus ut primus illoz; ergo p̄ prius illoz ē nominū
suplatiuus. Quia numerū significat a trib; & ultra; Nā cō paratiuus ei idē p̄or
qui ad unū solē fieri. semp̄ inter duos ponit̄. Ergo p̄positiuus nomina habet
numeroz; Quod autē cō paratiuū ē. prius ostendit̄ etiā neutru qđ ab eo
nascit̄. Prius; nullū enī in oz nomen desinens commune in us. facit neutru.
nisi sit cō paratiuū ut hic & haec melior & hoc melius. hic & haec doctior &
hoc doctius. sic ergo hic & haec prius & hoc prius; Δ. fac ab eo ad uerbum.
&c. primē & primū. Δ. fac diriuatiuū nomen. primitia primitiuus. primi
tua primitiuū. Primarius. p̄ mulū p̄ mores. priscus. pristinus. primas.
primatis; Cur in fine circūflectit̄ primas. quia antiqui hic & haec p̄ mat̄
dicebant. penultimā circūflectentes; Igitur concisā mansit accentus in te
ger in eadem a. littera. quae extremē sillabae facta ē. quae erat in pleno pe
nultima; Ergo hoc idē in omnib; obseruandū ē similib; ut arpinas. siufenas.
capenas; & similib; alus cōposita a primo. p̄ mozdū principū. primipila
rius. primicerius. Decē primi. Quomodo decē uiri. p̄ mo genit̄. II p̄ o t o r o
koc; primotinus. II p̄ o c o c. Quomodo serotinus. o y & c o c. p̄ die princeps.

Δ. Abique pars orationis ē. ꝛc. prepositio. Δ. Quidē p̄positio. ꝛc. pars orati
 onis. quē p̄posita aliis partibus orationis. significatiōē earū aut cōpl&
 aut mutat. aut minuit; Cōpl& ut facio p̄ficio. mutat ut doctus indoctus.
 Minuit ut rideo subrideo. Δ. Cui casui coniungit̄ ab. p̄positio. ꝛc. ablatiuo.
 Δ. In appositione sola. an& iā in compositione. ꝛc. Aliis partib: orationis. p̄
 ponit̄ tā in cōpositione quā in appositione; sed in cōpositione cū nominatiuo
 & cū eius declinatione. t̄ illis dictionib: quae carent casib:; In appositione ū
 cū ablatiuo tantū casualiū. ut abduco abducens. abducentis; abigo. abigens.
 abigentis; Et sciendū qd̄ eandē significatiōem habent. a. ab. abs; Et a
 quidē t̄ abs. uocali sequente non ponimus; Ab uero non solū uocalib: sequen
 tib: sed& iā consonantibus quib: dā non male sonantib: antecedente. ab. ut
 abduco. abdo; abs. ū sequenteq; ut absquolib& t̄ c. ut abscondo. t̄ c. ut abtra
 ho. Δ. Quo accentu p̄nuntiat̄ ab: ꝛc. p̄ se acuto; In uersu ū graui sicut & alie p̄po
 sitiones om̄s. in suo loco positae idē p̄positiue; Nā ē quando mutato ordine post
 ponunt̄ & mutant accentū. ut tep̄t. eundē p̄t̄. hic penultimū accentum
 hab& acutū; qd̄ si p̄poner&ur sine dubio grauar&ur; Δ. Oris que pars orati
 onis est. ꝛc. nom̄. Δ. cuius numeri. ꝛc. pluralis. Δ. Dies singularē. ꝛc. ora; quan
 do hab& aspirationē hora quando tēpus significat; quando autē fines. sine aspi
 ratione ē; & quando plurale ē. neutri generis est. Δ singulari qd̄ ē oī; FINITUS
 EST VERSUS PRIMVS PRIMILIBRI VIRGILIANI. TRACTATUS APRISCIA
 NO GRAMMATICO

Conticuere om̄s intentiq; ora tenebant. Δ. Scandē uersū ꝛc. conticuere
 om̄s intentiq; ora tenebant. Δ. Diccesuras. ꝛc. Semiquinari. Δ. conticuere
 om̄s. Δ. quot hab& figuras. ꝛc. Decem. Δ. Quare. ꝛc. quia hab& duos dactilos

& tres spondeos; & tracta pedes 3c. Conticuere omni intenti q: ora tenebat;
Δ partes orationis quot habet 3c. Sex. Δ quot nomina 3c. Duo. Δ Quae 3c.
omni ora Δ. Quot uerba 3c. Duo. conticuere tenebant; Δ. Quid aliud habet;
3c. participium intenti & coniunctione. que; Δ. Conticuere quae per oratio
nis ē 3c. uerbum. Δ. Quale. 3c. perfectum. Δ. Quomodo. 3c. Dictum indicatiuum
coniugationis secundae. Δ. Cursus secundae. 3c. Quia in presenti tempore secun
da persona in es producta desinit. conticeo. contices. Quamuis a prima q: p: so
na hoc manifestum ē in hac coniugatione; Omnia enim uerba in eo. desinentia
secundae coniugationis. Exceptis paucis primae coniugationis. quae ferunt
haec. Beo beas. Meo meas. Nauseo nauseas. Laqueo laqueas. Calceo calce
as. Nucleo nucleas. Et quartae eo is. queo quis. & quae ex his componuntur;
Δ. cuius est significationis. 3c. actiuae. Δ. Dic passiuum. 3c. Conticeo;
Δ. Cuius ē numeri. 3c. pluralis. Δ. Cuius figure. 3c. compositae. Δ. Ex quibus
3c. ex integro & corruptio; Nam compositio ē integra. Quamuis separata in
appositione non potest inueniri. sed sēp in compositione; Ticuere autem
corruptum est. quia a qd̄ habuit integrum mutauit in ticuere p̄ tacuere;
Δ. Cuius ē personae. 3c. tertiae pluralis quae t̄ ante quam inrunt. in hoc tem
pore finit. Δ. Cuius ē temporis. p̄teriti perfecti. Dic primae eius personae in om
ni tempore per singulos modos; 3c. Indicatiuo conticeo conticebā conticu
conticuērā. conticebo. Δ. Imperatiuum totū dic. contice. conticeat. conticea
mus. conticete. conticeant. Conticeto tu conticeto ille. conticeto te
conticeam. & conticento; Optatiuo utinā conticerē. conticuisse. con
ticeā; Subiunctiuo cū conticeā conticerē. conticerim. conticuisse. con
ticuero; Infinita conticere conticuisse. conticitū ire. Impersonalia.

indicatui conticet^r conticebat^r conticitū ē^r fuit. tumerat^r fuerat. ce-
 bitur. Inperatuo conticeat^r. Optatuo utinā conticeretur. citū ēēt^r fu-
 issē. utinā conticeat^r. Subiunct^r cū conticeat^r conticeretur cū conticitū
 ēēt^r fuerit. citū ēēt^r fuissē. citū erit^r fuerit. In finitua inpersonalia
 similia sunt passiuus. conticeri conticitū ēēt^r fuissē conticitū iri. Δ. Quid
 ergo intē inter infinita inpersonalium & passiuorum. Quod in personalibus in fi-
 nitis necesse est & uerbū & p nomen siue nomen aduungere. ut taceri
 a me uolo. idē tacere uolo. Sin autē uerbū tantū addas dicendo. taceri
 uolo passiuum ostendit sine dubio. licet & tamen passiuo & iā aduungere
 ablatiuū casū. sed ut subiungat^r & accusatiuum. prima et secunda et tertiae
 psonae. ut legi uolo me ate. legi uolo te ame. legi uolo atō t ame. Ama-
 ri uult ame. ecce hic passiuū ē sine dubio. quia & nominatiuū & accusa-
 tiuū & ablatiuū aduungi. In finito. qd si esset & inpersonalē fieri nō possē.
 Ex illo quo q. facile ē dinoscere. qd inpersonalē significationē habet ac-
 tiuū & iā in infinito. Nā taceri a me uolo. dicim^r p tacere uolo. Ta-
 ceri autē illū uolo eā psonā pati ostendit. quā p tui p accusatiuū casū.
 In personalibus autē pati quidē neminē significam^r agere autē eā psonā
 ostendim^r. quā p ablatiuū casū pferimus. ut taceri a me uolo p tacere uolo.
 Taceri a te uolo p tacere. tē taceri ab illo p tacere illū. Δ. Cur. tacitū ire
 facit futurū. & c. Quia p formā participii p tertia tēporis neutri. & in fi-
 nitū iri t ire. tā actiuū quā passiuū pferē ut tacitū ire. & tacitū iri.
 t futurū actiuū participiū & ēēt^r fuissē. taciturū esset^r fuissē. taciturus ē
 enī participiū futuri. p tertiū tacitus tacita tacitū. Ergo in neutris
 uerbis quāuis non sint participia p tertiū ad similitudinē habentū

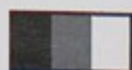

haec pferimus. ut statū ire sicut amātū ire & duo sopina tacitū tacitu. Statū sta
 tu ex quo staturus ut amātū amatu amaturus. si emc & eris quo q; Δ. Cur conti
 cui facit p̄teritū p̄fectū. c. Quia om̄a in ceo. desinentia mutant. in v. i. diui
 sas & faciunt supradictū temp̄. ut arceo arcui. laceo iacui. Excepto mulceo
 mulsi. Δ. Fac inchoatiuū ab eo qd̄ conticeo conticesco. c. Quidā tamen conti
 cisco p̄tuler. sed regula magis inchoatiuis. e. penultima flagitat. in his quae
 auerbis secunde coniuḡt diruunt. ut horreo horresco ferueo feruesco. caleo
 calesco. Inueniunt enī ab alus quoq; conjugationib; sed raro. ut amasco hisco.
 labasco. scisco. Δ. Declina passiuū. c. Indicatiuo conticeor bar. tussūt fui.
 erā fuerā. boz. Impr̄ conticere. amur. amin. ceant; c&oz. ceminor ceant
 tcentoz. Opt̄ cerer. citusse t fuisse ceaz. Subiunct̄ cūcticear. cerer. citussi
 t fueri. cituse em̄ t fuisse. cituserot fuero. In finita conticeri. conticitū eēt fu
 isse. conticitū iri. Δ. Dic participia. c. conticitus conticend. Δ. Cur solent
 romani p̄teritū p̄fectū in oz terminantiū uerboz. & om̄a tēpora regula
 quoz ap̄terito p̄fecto nascit̄ p̄ participia declinare. c. Quia apud grecos
 quoq; in plurimis uerbis. In quib; secunda & tertia p̄sona indicatiui deficit
 In p̄terito p̄ participiū eas declinant & optatiui quoq; & subiunctiui p̄terita
 VT ETYMMATEIY ΨAITE IY ITAY IETYMME ΘATE. IVMMENOI
 ECTETE. IVMMENOC EICIN. Sic & optatiua & subiunctiua qd̄ romani om
 nibus in oz terminantibus faciunt. Et sciendū qd̄ a participio ut supra dic
 tū ē. p̄terita temporis solent nasci infinita futuri. tā actiua quā passiuā
 ut conticitū ire. conticitū iri. & passiuā quoq; siue impersonalis p̄teritum.
 infinitū. ut conticitū esse t fuisse. Et sopina duo. conticitū conticitu. Et
 futuri participiū actiuū conticiturus. & haec quidē a participio p̄terita.

Participio uero presentis quod nascitur in prima quidem & secunda coniugatione &
 secunda persona cum extrema sillaba interponimus. H. ut amas. amans. doces.
 docens. In tertia uero & quarta a prima persona mutata o. in. ens. lego legens.
 facio faciens. uenio ueniens. Excepto eo & queo. & que ex his componuntur. haec
 enim ante e. i. habent in nominatiuis participiorum. Nam iens. & quiens. faciunt
 participia. In genetiuis uero per transmutationem. l. in. u. declinant. iens. euntis.
 quiens. queuntis. contra omnium participiorum morem; A presentis uero participio actiuo
 nascitur futurum passiuum. s. finali abiecta. & addita dus. ut amans amandus. docens
 docendus. legens legendus. faciens faciendus. audiens audiendus; Iens autem & quiens
 & ex his composita a genetiuis faciunt futurum. adiens. adeundus. adeuntis; Ceterum
 dia quoque tria a participio futuro nascuntur ex tribus eius casibus. Idem geneti-
 uo. datiuo. accusatiuo. amandus amando amandum. docendus do. dum. legendus
 do. dum. faciendus. do. dum. audiendus. do. dum. eundem do. dum; A. Dic nomen uerba-
 le ex eo quod est contaceo. & c. contactus. contactus. Quae quauis regula con-
 cedat dicere. tamen nisi in usu inueniamus auctorum non temere debemus
 proferre. ipsa res. contactum. ataceo simpliciter taciturnus & taciturnitas
 & taciturnus. & tacitus participium; A. Omnis que pars orationis est & c. nomen.
 A. Quale & c. appellatiuum. A. Cuius est species & c. numeralis. Omnia autem
 numerorum significatiua appellatiua sunt. Quauis sint quaedam cognomina pro-
 pria quae uocem quidem habent numeralium non tamen & iam significationem
 ut quintus catellus. decimus brutus. A. Potest habere comparationem hoc
 nomen. & c. non. A. Quare. & c. Quia nullum nomen numerum significans.
 comparationem potest habere. cum unus quisque numerus in se constat nec
 augeri aut minui in sua qualitate potest. Excepto prope quod de duobus

ordine significat. Cuius est generis hoc nomen & commune. A car & Qa
omnia inis desinentia si apud grecos & communia sint & mobilia quae illi
trigena uocant. apud nos sine dubio communia. ut $\pi\alpha\sigma\epsilon\iota\varsigma$ $\alpha\epsilon\alpha\tau\iota$. hic & haec
omnis & hoc omne. $\chi\rho\eta\varsigma\iota\varsigma$ $\epsilon\omicron\upsilon\omicron\omicron\varsigma$ $\chi\rho\eta\varsigma\iota\varsigma$ $\epsilon\omicron\upsilon\omicron\omicron\varsigma$ hic & haec utalis & hoc utale
 $\omicron\alpha\iota\kappa\omicron\lambda\omicron\varsigma$ $\eta\alpha\iota\kappa\omicron\lambda\omicron\varsigma$ $\tau\omicron\alpha\iota\kappa\omicron\lambda\omicron\varsigma$. hic & haec difficilis & hoc difficile. A cuius
est numerus & pluralis. & sciendum quod hoc nomen idem omnis eandem habet
significationem siue singulariter siue pluraliter dicat. Omnis enim homo si dica
& omnes homines idem significamus. Et omnia quae similem habent idem cunctis
cuncta & uniuersus uniuersi. A cuius est figura & simplicis & fac ab eo compositum
& uirgit in nono. Omnipotens deum monstrat omnipotens. omnipotens
omnigena omnifaria. A aduerbium fac inde & simplex omnino. A cuius
est casus & nominatiuus idem est & uocatiuus in omni plurali numero.
Accusatiuus uero huiusmodi nominum idem quem nominatiuum & genetiuum
similem habent plurales tantum. producta quae inis longa terminant. A. In ten
ti quae participii est & participium. A. Quid est participium & participatio
nis participans nominis & participii uerbi. A. Quot accidunt participio.
& c. Sex. A. Quae & c. Genus casus significatio tempus numerus figura. A.
Cuius est generis & c. masculini. A. Dic singularis & c. Intentus tantum. Et scien
dum quod omnia participia praeterita & futura temporis mobilia & masculino qui
dem & genere neutro secundum nomina secundae declinationis declinant.
In femino uero prima declinatione seruant. Presentis autem temporis
participia communia trium generum ut hic & haec & hoc amans & tertiae
declinationis. Sciendum tamen quod quaedam uerba quorum significatio ad solos
mares & ad solas feminas pertinet. Ad mares ut futuo cuius participium

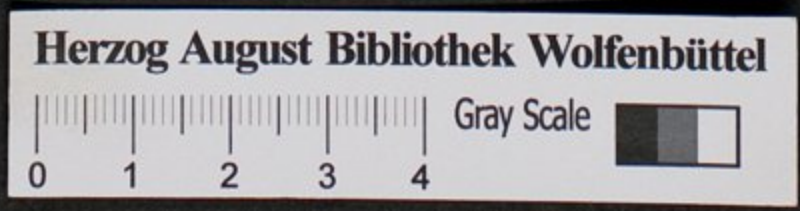
quoq: admare solof p̄tinē futuens. Nemo ergo dicit hec futuens nisi
 figurate in quo quāuis feminā p̄feram̄ tamen marē intellegimus; Sic
 & iā nubōiur: non dicit nisi si abnegat̄ sexū & quasi femina loquat̄; Ergo
 nubens quoq: p̄prie de femina dicit̄. nisi qd̄ possum̄ figurate masculinis
 quoq: generib: talia adiungere; si dicā magnus ē ignis. nubens mihi ignis.
 p̄ amata dicens. Δ. Cuius ē casus intenti. & c. Nominatiui Idē tamen ē & uo
 catiui. Δ. Cuius ē significationis. & c. hoc primū debes scire qd̄ signi
 ficatio participioꝝ tā a generib: uerboꝝ. quā a formis sumuntur;
 Ergo a quinque generib: idē actiuis neutris passiuis. cōmunib: deponen
 tib: tota dē nascunt̄ species participioꝝ. & a formis quattuor: idē
 p̄fecta meditatiua. Inchoatiua frequentatiua totidē forme participi
 orū. Δ. Dic ergo cuius ē species. & c. Passiuae ab intendoz uerbo passiuo. Δ.
 Cuius ē forme. Fuis. cuius ē uerbū ex quo nascit̄ idē p̄fectae. Δ. Potest aliā
 habere formā hoc uerbū. & c. Potest; frequentatiuā intentoz intentariis.
 ex quo participiū intentiui. Δ. Cuius ē temporis. & c. p̄teriti. D. Cuius figu
 re. M. Composite. D. Ex quib: M. Ex duob: integris; & sciendū qd̄ simplex
 eius in usu tā p̄tus. quā p̄sus. inuenit̄ tentus. & tensus; Lucanus in secundo.
 Quarta ignis tēso dedit aere formas; tēsus tēnonē & iā a tēneoz fit;
 Potest tēnonē & iā nomen ēē intentus; unde Intentioꝝ intentissimus;
 Tentozū quoque hinc diriuatur. & tēgo & tēnoz; Δ. Quē. quē pars oratio
 nis ē M. Coniunctio. Δ. Quālis. M. copulatiua. D. Cuius ordinis. M. Postposi
 tiui; D. Oraque pars orationis ē. M. Nomen appellatiuū neutrum plura
 le simplex. casus in hoc loco accusatiui; Idē tamen ē sēp̄ in neutris nomina
 tiuis & ac̄ & uoc̄. D. Dies singulare. M. osoris; Nā sic correptos dicat̄

aliud significat & ossis dicitur generatiuū; D. Fac diminutiuum. M. Oscillū osculū &
 ex hoc osculo oscularis; Ostiū quoq; inde diriuat̄ ex quo ostiarius & ostiati.
 Oroq; uerbū ab ore ē & ozaculū; D. Tenebant quae pars orationis ē M. Ver-
 bum actiuū p̄fectū indicatiuo modo dictū tēporis p̄teriti in p̄fecti num̄
 plur̄t̄ p̄sonae tertiae coniugat̄. ū; D. Declina. M. Teneo tenebā. D. Quā aliā
 formā facit hoc uerbū. M. frequentatiuā tento tentes; cōposita: attineo
 retineo contineo sustineo p̄tineo. continens continentia. retinacula; diri-
 uatiua: tenax tenacitas. FINITUR. VERSUS. SECUNDUS. LIBRI. NENEL-
 DOS. II. EXPOSITUS. A PRISCIANO. GRAMMATICO.

Postquā res asiae priamiq; euertere gentem. Δ. Scande uersū. & c. postquā
 res asiae priamiq; euertere gentē. Δ. Quas habet cer suras. & c. Semiquinariā &
 semiseptenariā. Δ. Quot figuras habet. & c. Decē. Δ. Diuide singulos pedes. & c. p̄ quā
 res asi epria miq; e. uertere gentē. Δ. Quot partes orationis habet hic uersus.
 & c. Septem. Δ. Quot nomina. & c. Quattuor. Δ. Quae. & c. res. asiae. priami gentem.
 Δ. quot uerba. & c. unū euertere. Δ. Quid aliud. & c. ad uerbū postquā & coniu-
 tionēque. Δ. postquā quae pars orationis ē. & c. ad uerbū. Δ. Quidē ad uerbū.
 & c. pars orationis. quae adiecta uerbo. significationē eius explanat atq; im-
 plē. Δ. Quot accidunt ad uerbū. & c. Significatio figura; comparatio enī non
 omnib; accidit ad uerbū. Accidentia ū debent generalia ēē & cōmuna o-
 nib; speciebus eius dictionis cui accidunt; Ergo meū ē p̄ cōparatione addere ac-
 cidentibus; ad uerbū specie. quaedā enī ad uerbū s̄. ΠΡΟΤΟΤΙΠΛ. Idē primi-
 tiua & primae positionis. Quaedā diriuatiua; p̄mitiua ut sepositis diri-
 uatiua ut sepius fatuus. Δ. postquā igit̄ cuius ē significationis. & c. tēporis.
 Δ. figure cuius. & c. cōpositae. Δ. ex quibus. & c. ex duob; integris. post & quā.

Δ. Quem habet accentū. &c. Si p̄ se p̄ferat t̄ p̄ postere acutū inuersū autē graue.
 Δ. Dic diriuatiuū a post. posterus rarū posteritas. huius comparatiuū poste-
 rior sup̄latiuus postrem⁹ & aliud posticus postica posticū & postea & post
 hec. & post modo. postes quoq; inde uident̄ dicte qđ post fore stant. Postu-
 mus & iā ab hoc ē cōpositū & postliminiū & pomeriū quasi post murū & p̄
 habeo. Δ. Res que pars ē orat̄ &c. nom. Δ. Quid ē nom. &c. pars orat̄ & ceter
 Δ. Quot accidunt nomini. &c. v. Δ. Que &c. Qualitas. genus. numerus. figura
 casus. Δ. Cuius speciei ē appellatiuoz. &c. Generalis quāuis quidā enī grā-
 matici incorporealia solent res dicere. Tamen ueritate omnia quae sunt
 siue corporalia siue incorporealia. res poss̄ nominari. Sicut hic res. asiae
 dixit p̄ popes. & res publica & res familiaris. & res uxoria; Ergo sicut supra
 diximus. significatiōne habet generalē & ē primitiuū. Δ. Facit̄ ^{ab} eo diruia-
 tiuū. &c. Recula quidā & reū inde dictū putant qđ alicui rei obnoxius est.
 Δ. Cuius ē generis. &c. feminini. Δ. cur. &c. Quia omnia nomina quinte declina-
 tionis femininas excepto dies. qđ in singulari numero tā masculinū quā
 femininū inuenit̄. in plurtū masculinū dū taxat; est & iā qđ ab eo cōponi-
 t̄ hoc ē meridies masculini. Δ. cur autē. v. declinationis ē. &c. In regulis quas
 de nomine scripsim̄ inuenies. Δ. Cuius ē numeri. &c. pluralis hic. Δ. Unde
 hoc possum̄ scire. &c. quia addit euertere; Verbi enī uerto acc̄to plurt̄
 t̄ singl̄ necesse ē adiungi; singularis autē accusatiuus rem. ē. Δ. Cuius est
 figure. &c. simplicis. Δ. Fac cōpositū ex eo qđ ē res. res publica. res uxoria.
 Δ. Cuius ē casus. &c. accusatiuus pluralis. omne autē nom. v. declinationis. no-
 minatiuū singularē & uocatiuū & nominatiuū plurt̄ m. & accusatiuū
 & uocatiuū similes habent; Δ. Dic regulā in es p̄ ductā terminatoz

Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

0 1 2 3 4 Gray Scale

nominiū. &c. Consonante antecedente omnia nomina in es producta terminantur
consonante antecedente tertiae declinationis. ut cedes cedis. uerres uerris.
ulyxes ulyxis. achilles lis. & omnia pares habent syllabas in nominatiuo & genetiuo
* exceptis locuples locupletis. merces mercedis. heres heredis. ceres cereris. pes
pedis. Et propterea v. declinationis res rei. spes spei. fides fidei. antiquū plebes
plebei. qđ nunc plebs plebis dicim. & famer famer qđ nunc famis. Δ. Asiae
quae pars orationis est &c. nomen. Δ. Quale. &c. propriū. Omnia enim nomina
punctuorū & urbū & montū fluiuorū hominū & deorū aliarū rerum
indiuuarū propria. Δ. Cuius est speciei. &c. primitiuae. Δ. Fac ab eo diri
uatiuū. &c. asia. asiis. asiū. Nec mirū in multis punctuorū nominib: inue
nis similia esse deriuatiua primitiuis & appellatiua propria. ut italus propriū ē
& gentile. Similit̄ danalus latinus hispanus. siculus & sicinus. Δ. Dic & a
liud deriuatiuū ab eo qđ est asia. &c. asiis asianus. & asiaticus. & inuicē su
pra dicta tria p possessiuis pferri possunt. Proprie autē asiis & asiati
cus possessiua sunt. Inueniunt autē haec eadē etiā propria ut scipio asiati
cus. possessiua s̄ asianus gentile asiaticus uictoris. Δ. Cuius declinationis
est asiae. &c. primae. Δ. Quare. &c. Quia omnia in a desinentia masculina
& feminina t̄ comunia p̄mes declinationis. Δ. cur. cū litterarū nulla
mutatio facta sit accentus mutet̄. &c. Quia a finalis apud grecos p
ducta apud nos correpta ē. Accentus quoq; apud nos mutatio facta ē.
hoc tamen scire debemus qđ si uet̄e posis siue litterarū facta in nomina
tuomutatio melius facimus si accentū ad latinitatē pferamus. Pa
tronomica p̄ om̄s casus magis grecorū sibi defendunt accentū. Quia
seruant grecū nominatiuū. ut priamides priamide. Licet tamen

& iā nullis accentū seruare latinū; quęcum sint greca non tam aliena
 uidentur formulis terminationū latinorū quęcū latine profertur licet
 ea in nominatiuo & iā circū flecta in penultima sillaba non tōm ē
 absurdū & si grecū accentū seruabimus in nominatiuo dū taxat. Δ.
 Priami quę pars orationis ē. & c. nomen. Δ. Quale. & c. p. priū. Δ. Cuius ē
 speciei. & c. diriuatiue. ΑΠΟΤΡΙΠΙΑΘΑΙ. Δ. facabeo diriuatiua
 possessiuū & c. priameus priameia p̄ameū. patronomicū priamides
 priamis Δ. Cuius est generis. & c. masculini numeri singularis figure
 simplicis casus genit̄ declinationis secundę. Quia om̄a cuius cūq; ge
 neris apud grecos. in oc. desinentia nominatiuū apud nos mutant. osinus
 & secundę declinationis. ut p̄amoc. p̄amus. priami. κίρος. cirus. ciri. κίτρος
 ciprus. apri. Πίλος. pilus. pili. Πελάγος. pelagus. pelagi. Nā genus genero
 magis latinū ē. Quomodo munus munero; Quib; enī huiusmodi adiacent
 uerba sine dubio latina s̄. Qu. e. quę pars orationis ē. Δ. conunctio. Δ. Cuius potes
 tatis ē. & c. copulatiuę. ordinis postpositiui figure simplicis. Δ. facabeo cōpo
 sitū. & c. atq; neq; itaq; quoq; Δ. Cuius ē accentus. & c. In declinā idē suū accentū
 inclināt. sillabā in extremā antepositę dictionis. hoc autem ad idē duę conunc
 tiones. ne. & ue. Δ. Euertere quę pars orationis ē. & c. uerbū Δ. Cuius modi. & c.
 Infinitiu formę p̄fectę conuagationis tertię correptę. Δ. Quare. & c. Quia ē.
 correptā habet penultimā. Δ. Cuius ē generis t̄significationis. & c. Actiue
 figure cōpositę. Δ. Ex quib; & c. Ex duob; integris ē p̄positione & uerto uer
 bo; temporis p̄sentis; numeros enī & p̄sonas infinita non habent. vnde &
 nom̄ acceper̄. a deflectione numeroꝝ & p̄sonarū. Δ. Declina. & c. & c. Euerto.
 tebā. euerta. euerterā. euertā. Impr̄ modo. euerte. euertito. Opt̄ utinā

euertere. tisse. tā. Subiunct cū euertā. rem. rim. tisse. ro. Infinit modo
Euertere. tisse. euersū ire. Inpersonalia: euertat. bat. sū et fuit. sū erat fu
erat. euertet. Imp̄r modo tat. titor. Opt utinā ter & ur. sū eet & fuisse. tat.
Subiunct m̄ cū euertat. ret. sū sit & fuerit. sū esset & fuisset & sū erit & fuerit.
Infinit euertā sū eet & fuisse sū iri. Gerundiat participialia euertendi. do.
dū. sū su. participia actiua euertens surus. Passiua euersus euertend. Δ.
Cur euerto euertā. Δ. Quia hoc solū ante. T. R. habuit in hac coniugatione
idē ter tū & mutauit. o. in. i. & p̄teritū fecit in participio tū p̄terito
p̄t. s. habuit; uersus & uersor uerbū. uersus facit participiū eius dē
tēporis. Δ. fac ab eo frequentatiuū. & c. euerto. taf. tat; Et sciendū qd̄ ple
rūq; solent frequentatiua a participiis p̄teriti tēporis fieri. ut scribo. scrip
tus. scripto. taf. tat. Curro cursus. curso. saf. sat. & cursito. taf. tat; Ergo
uerto uersus. uerso. saf. sat. hinc ē & uersutus & uertūnis & uertex & uer
tigo & uerticulū & uersura. Δ. Gentē. quae pars orationis ē. & c. nomen. Δ. Qua
le. & c. appellatiuū generis feminini. num̄ singl̄ fiḡ simpl̄ casus accusatiui.
Δ. Dicnominatiuū. M. Gens gentis. Δ. Quare. M. Quia om̄a. in. NS. & RS. & LS.
desinentia interpositione. TI. faciunt genitiuū. ut mons montis. ars. artis.
puls. pultis. Exceptis differentiae causa. frons & lens. quae cū faciunt p̄
tis. genitiuū. significat grece. ΤΟΜΗΤΟΠΟΝ. & lentis. ΤΕΝ ΦΛΚΕΝ; Cū autem
p̄dis faciunt genitiuū. significat frondis. ΤΕΝ ΦΥΛΛΑΔΑ. Lendis autē
ΤΟΚΟΝΙΑΔΙΟΝ; p̄terea libri pens. libri pendis; Δ. fac ab eo diriuatiuū. M.
hic & haec genialis & hoc gentile. Videtur enī genus agente diriuari.
Unde & genus & generalis & generos. & cōposita. Indigena. ingenuus de
gener. **VERSUS LIBRI TERTII EXPLICIT.**

AT REGINA GRAUI IAM DUDUM SAUCIA CURA. Δ. Scande uersum.
 M. At regina graui iam dudum saucia cura. Δ. Diccesuras. M. Semiquinaria
 at regina graui. Δ. Quot figurarū est. M. Decem. Habet enī tres spondeos &
 duos dactilos. Δ. Tracta partes orationis q̄t habet. M. Septē. Δ. Quot nomi
 na. M. Quattuor. Regina graui saucia cura. Δ. Et quid aliud. M. Unā conuinc
 tionē & duo aduerbia iam dudum. Δ. Atque pars orationis. M. conuinctio.
 Δ. Quidē conuinctio. M. pars orationis annect ordinansq; sententiā. Δ. Quot
 accidunt conuinctioni. M. liij. potestis. ordo. figura. Δ. Cuius ē potestatis. M.
 Copulatus est & iā tamen aduersatiuae quā greci ENANTICOXATICON
 uocant. sicut & iā hic. nā aenea quiescente regina turbabat. q̄tē contrariū;
 Δ. Cuius est ordinis. M. cōmunis. licet enī & iā postponere eā quomodo. et sed
 metri causa q̄t fere in omnib; potest inueniri p̄positiuis conuinctionibus.
 D. cuius figure. M. Simplicis. D. fac ab eo cōpositū. M. atq; at. que habet accen
 tū. M. Grauem inuersū quomodo om̄s p̄positiue conuinctiones. D. Regina
 quaepars ē orationis. M. nomen. D. quodē nomen. M. pars orationis & cetera.
 D. Quot accidunt nomini. M. Sex. qualitas species genus numerus figuracausus.
 D. Cuius ē species. M. Deriuatus. Δ. Dic p̄mitiuū. M. Rex. Δ. Hoc undenasctū. M.
 A rego uerbo unde gen & iuu inq̄s terminat; dicit autē hoc nec in totū fixū nec
 in totū mobile; & om̄a que cū masculinū tertiæ habeat declinat. feminū p̄
 me ut rex regina leo leena & lea & draco dracena hospes hospita sospes
 sospita leno lena strabo straba & si qua similia inueniunt; Est autē hoc nom̄
 idē rex & regina uerbale quia a uerbo nascit; Ex hoc tamen quoq; fit uerbū
 denominatiuū idē a nomine deriuatū. Regno regnas. Δ. Quicquid. M.
 Appellatiuū generis femini numeri singularis figure simplicis.

casus hic nominatiui deditur p̄me. Δ. Que nomina ex eo diriuant. M. a rege regius
regalis. Δ. Et quid inter e in regū & regalem. Regius possessiuū. Regalis uero ad
claritudinē p̄tinet. idē dignus rege. Δ. Diriuatiuū eius. M. Regulus & regillus. q̄e
& iā p̄pria inueniunt̄ in dep̄to & iā regulā dici quia mensura exequat̄ quasi
mensura regens. D. Dic compositū ex eo. inter rex regificus. Graui que pars
est orationis. M. nomen. Δ. Quale. M. adiectiuū. Δ. Cuius ē speciei. M. primitiue.
generis communis. om̄a enī adiectiua in is desinentia communia s̄. & in e.
faciunt neutra numeris singl figure simplicis cōs ablatiuū. Om̄a enī supra
dictę forme nomina in terminant ablatiuū. Δ. Fac ab eo diriuatiuum. M.
grauoz. grauis sim. grauitas & grauida. hinc & grandis & grando. & uerbū
grauo. Δ. Iā que pars orat̄ ē. M. ad uerbū. D. Quid ē ad uerbū. M. pars orat̄.
que adiecta uerbo significationē eius explanat atq; implēt. Δ. Quot accidit
ei. M. Triā. Δ. Cuius est significationis. M. Temporalis. figure simplicis. Δ.
Que habet accentū. M. Graue & om̄a fere monosyllaba p̄positiua nisi dif
ferentiaē causā p̄hibeat. ut ne quando. & h. significat grauat̄. Quando
ū. & o. h. r. circū flectitur; si quando similitudinis ē circū flectit̄. quando ui
randi grauat̄. ut sic tu agrinea. f. ex. t. Δ. Dudū que pars orat̄. M. ad uerbi
um est temporis. & sciendū qd utruq; hoc ē iā & dudū non solū de p̄terito
tempore. dicitur. sed & iā de futuro. Vt iā dudū sum te poenas. Quomodo
& iā quando & aliquando. olim. umquā. haec enim om̄a t̄ p̄teritū quā
futurū possunt significare; & putant quidā dudū quasi diu dū dici haec enī
syllaba idē dū solā & expletiua inueniri. ut quid age dū ades dū. Δ. Saucia q̄
pars orat̄. M. nomen. Δ. Quale. M. appellatiuū. Δ. Cuius speciei. M. diri
uatiuae seu participialis; nā a participio sauciatus nascitur. siue

saucus quomodo a lassatus lassus & alaceratus lacerus lacer. Sic enim Ovidius
 in sexto metamorphoseon. Δ. Cura quidem. M. nomen. Δ. Quale. M. Appellati
 uum ipsius rei. potest tamen & de aliqua intellegi. Scimus enim quod uirgilius
 apud inferos in terra habitantia in faucibus inferorum ponit & iacuras
 quasi deas aliquas & ultrices. posuere cubilia cure. Et queritur uerbum ex re
 an re ex uerbo. nascitur & potius antecedit uerbi actus. In hoc quod si neres
 esse potest, nec enim cursus intelligi potest sine corrente. nec cogitatio sine
 cogitante. sic ergo nec cura sine curante. Uidetur ergo esse deriuatiuum uerba
 le a uerbo. cui ro. ras rat. Δ. Dic nomina ex eo deriuatiua. & curiosus. cu
 ragulus. curator. curatio. curatura. curia. curialis. & composita securus.
 Scurra obscura. triscurrum. & quidam putant ab eo cura dici quod cor agitatur.

VERSUS QUARTI LIBRI FINITUS EST.

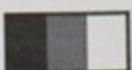
Interea mediu aeneas iam classe tenebat. Δ. Scande uersum. M. Intere. a medi
 u aeneas iam classe tenebat. Δ. Quot habet cesuras. M. una semiseptenaria
 ut interea mediu aeneas. Δ. Quot figurarum. M. decem. habet enim tres dac
 tilos & duos spondeos. Δ. Tracta pedes. M. Interea & caetera. Δ. Quot partes
 orationis habet hic uersus. M. VI. Δ. Quot nomina. & caetera. M. tria. Δ. Quae. M. mediu
 aeneas classe. Δ. Quot uerba. M. unum tenebat. Δ. Quid aliud. M. Duo aduer
 bia. Interea & iam. Δ. In Interea quae pars est orationis. M. Aduerbiu. Δ. Quid est aduer
 biu. M. pars est orationis & caetera. Δ. Aduerbio quot accidit. M. tria. Significatio
 species figura. Comparatio non est generale accidens omni aduerbio. Spe
 cie autem omnia habent aduerbia. Sunt enim primitiua & deriuatiua. Δ. Cuius
 significationis est hoc aduerbiu. & caetera. tempus. potest esse & loci. Δ. Cuius
 speciei. & caetera. Deriuatiuae. ab. in. deriuat. Int. ex quo hoc aduerbiu compositum.

Δ. Cuius ē figure. M. Cōposite. Δ. Ex quib: M. Ex integro & corrupto. inter & ea
 Ideo autē corruptū dicim̄ ea: quia cū sit neutrū pluralis corripit debuit. Sed
 quia factū aduerbiū ē p̄ ducit. a. In nom̄ in aduerbio. & finalis p̄ ducit
 exceptō ita; potest tam̄ & ablatiuus intelligi singl̄. qui in cōpositione solē
 huiusmodi inueniri. ut quā circa quā p̄ p̄. Δ. Mediū q̄ pars ē orat̄. M. No
 men. Δ. Quid ē nomen. M. Secundū donatū pars orat̄ cū casu corp̄ aut rem
 p̄ p̄ & communit̄ ue significans. Secundū apolloniū pars orat̄ quā singu
 larū corporaliū rerū in corporaliū sibi subiectarū qualitatem p̄ priat̄
 cōmuniē manifestat. Δ. Quot accidunt nomini. M. Sex. Qualitas species genus
 numerus figura casus. Nā comparatio generale accidens non ē. Δ. Quale ē
 hoc nomen. M. appellatiuū. Δ. Cuius species. M. adiectiuae. Est t̄cōm̄ & ali
 quid & mobile. & uideatur & iā diriuatiuū esse a modo hoc ē a mensura. unde
 ē & mediū & differentiae causa mediū mutat. o. in. e. t. agreco dictū. de
 hoc coc. mediū. Sciendū ē t̄cōm̄ qd̄ om̄a adiectiua appellatiuoy inus desi
 nentia & mobilia. excepto uetus ueteris. qd̄ antiquissimi ueter dicebant.
 Δ. Cuius ē generis. M. neutri. Δ. Dic masculinū. M. mediū ex quo fit media
 mediū. om̄a t̄cōm̄ inus quā iner̄ desinentia adiectiua si sint secunde declinat̄
 cū apud grecos t̄cōm̄ inueniant̄ t̄ mobilia apud nos sine dubio mobi
 lia. ut ο'ε' ty κηc. κα' ty τυχηc. hic fortunatus. h. ta. h. tum. ο'α' τ'α' τ'ο'c.
 Η' α' τ'α' θ'ε' τ'ο' α' τ'α' τ'ο' η' c. Bonus. η' α' τ'α' η' c. ο' ο' η' λ'ο' φ'ο' ρ'ο'c; ε' ο' η' λ'ο' φ'ο' ρ'ο'c; τ'ο' ο' η' λ'ο'
 φ'ο' ρ'ο' η' c. Armiger. armigera. rū. ο' i' e' ρ'ο'c; Η' e' ρ'α' τ'ο' i' e' ρ'ο' η' c. sacer. c' r' a' c' r' u'.
 Δ. Cuius ē numeri. M. Singularis. Δ. Cuius figure. M. Simplicis. Cuius casus.
 M. hic accusatiui; tenebat enī uerbū acc̄t̄m̄ exigit. Est t̄cōm̄ in om̄i bus
 neutris idē casus nominatiuus acc̄t̄ & uoc̄t̄. Δ. Cuius ē declinationis. M.

Secundę omnia enim inum desinentia sine dubio secundę. Δ. fac ab eo diriuatiuum
 medietas mediocris. mediatullus mediatinus quoque in de uideatur componi. quia me
 dias partes tenet balnei. hoc est in medio lauantiū stat. Δ. Dic aliud compositū. M.
 mediterraneus & medimna. a d uerbiū medie. Δ. Uerbiū ab eo compositū. M. Dimidio.
 as. at. unde dimediatus. Δ. Aeneas que pars est orationis. M. nom. Δ. Quale. M. p. p. u.
 Δ. Cuius speciei. M. Primitiue generis masculini numeri singuli figure simplici casus no
 minatiui. Δ. quod est declinat. M. p. me. Δ. cur. M. Quia omnia greca in as. desi
 nentia si apud illos pro y diptongon. efferunt generatiuum apud nos sine dubio
 primę. Δ. IN HIAC Δ. IN HIOC. aeneas aeneas. antiqua tamen huiusce modino
 mina absque s. solebant proferre quod terentius ubique facit. S. o sia birria ce
 rea g. a. ponens. ut in andria. aut tua hic birria. & iuuenalis ceu marsia
 uictus. Δ. fac diriuatiuum ab eo quod est aeneas. M. possessiuum. aeneus. ia. uim. &
 secundum apuleium. aeneameus. aeneamica. aeneamicum. Sic enim ponit in epitoni
 historiariū aeneamica gens. Patronomica aeneades. secundum analogiam. Na
 mas si faciunt. in y. generatiuum grecum. In ades faciunt patronomica. Itaque hoc ubique
 usus est poeta. aeneades in ferrum libertate uebant desessi aeneades. In uno
 tamen loco auctoritate poetica usus. aeneides dixit. sit satis aeneides telis +
 in punem humanum opprobriū tuus. quasi ab aeneus nominatiuo. si a peleus pelides.
 Unde etiam poematis uo aeneis inscripsit quod est femininum aeneides quod pro sinere
 sin. enide dixit. sicut pelides pelidis. ceterum secundum analogiam ab aeneas
 aeneades debebat dici. Δ. lam que pars est orationis. M. a d uerbiū. Δ. cuius sig
 nificationis. M. Temporalis. D. cuius speciei. M. primitiue figure simplicis.
 Δ. que accentum recipit. M. pro se acuit. in uersu autem grauatur nisi encliticum
 enei adiungatur. tunc enim acuit. Δ. classe que pars est orationis. M. Nomen. Δ.

Quale. M. appellatiuū. Δ. Cuius species. M. Secundū quosdā diriuatiuae
quidā diriuatiue ē. ΑΠΩ ΤΩΝ ΚΑΛΩ. putant. Ε autē. ΟΜΩΝΥΜΩΝ.
tū uocū plurā significat idē & nauū multitudinē & hominū collegia
quae greci ceras uocant. & equitū ordines. Δ. fac diriuatiuū. M. classicus
classica classicū. somitus quoq; tubicorū classica. in denominat quia
classes equitū ordines uocant ut dictū ē. qui maxime utunt tubis.
Δ. Tenebit que pars ē orat. M. uerbū. Δ. Verbū quidē M. Secundū do
natū pars orat cū tēpore & psona sine casu. Secundū alios pars orat
cū tēpore & modis sine casu actū t passionē significans. Non enī
om̄a uerba psonas habent ut infinit in psonat gerundia. Oportet
definitiones generales eē. Δ. Quot accidunt uerbo. M. Qualitas. con
iugatio genus. numerus figura tempus psona. Δ. Qualitas uerboꝝ
in quo ē. M. In modis & in formis. Δ. Cuius ē modi. M. Indicatiui forme
pfecte conuugat secunde teneo tenes. genr siue significationis ac
tūz. numr singl. figr simplicis. tēpous p̄teriti in pfecti p̄sonē
tertiaē. Δ. Declina. M. p̄. teneo. p̄t in p̄t tenebā. p̄t p̄t tenui. plus
quā p̄t tenuerā. fuit tenebo. In peratiui modi ad secundā & terciā
p̄sonā temp̄r p̄sentis tene teneat. tene & teneant. fuit teneo
tu teneo ille. teneto teneant t tenento. opt̄ modo tēp̄r p̄sentis
& p̄terito in p̄t utinā tenerē. p̄t p̄t & plus quā p̄t utinā tenuisse
fuit utinā teneat. Subiunct̄ modo temp̄r p̄sentis cū teneat p̄t in p̄
fecto cū tenerem. p̄t p̄t cū tenuerī. plus quā p̄t cū tenuisse. fuit
cū tenuero. Infinit̄ m̄ numr & p̄sonis temp̄r p̄s. tenere. p̄t p̄t
& plus quā p̄t tenuisse. fuit tenuire. Dicit̄ t̄com & atendo

tendis. tentū ire. Sed in illo & iā tensum ire possum dicere. In hoc tentū
 ire dū taxat & similit̄ in omnib: que p̄ huius cōmodi uoces participiales
 p̄ferunt. Sunt autē supinā duo & infinitū futurū. Nec n̄ & iā in passiuo
 & infinitū in p̄sonalū que similia s̄ passiuo. tentū eēt fuisse & tensū eē
 t̄ fuisse. tentū iri & tensū iri. Δ. Et que differentia ē inter infinita pas
 siui & in p̄sonalis. M. Quia passiuū uerbo eē & t̄ cōtū modo. ut amari
 uolo. ostendit enī pati me uelle aliquid ab alio. In p̄sonalis uero infinitū
 non solū uerbū utpote infinitū. sed & iā certa aliqua p̄sona siue p̄
 p̄nomen siue p̄nomen eē & utpote in p̄sonale & iā dicā. amari a me
 uolo p̄ amare accipit̄ qd̄ est actiuū. In p̄sonale enī s̄ p̄ actiuā uī habet.
 Gerundia tenendi. do. dū tentū tentu. Participia ueniunt a uerbo
 actiuo duo. p̄sentis tēporis & futuri p̄sentis tenens fūt tenturus. Δ.
 Declina & iā passiuū. M. Indicatiuo modo tēporis p̄sentis. teneor. p̄t in
 p̄f̄t tenebar. p̄t p̄f̄t tentussū t̄ fui. p̄t plusquā p̄f̄t tentus erā t̄ fuerā.
 fūt tenebor. Imp̄r̄ m̄. tenere teneat̄. teneamur. teneamini tenean
 t̄. fūt teneorū. teneorū ille. teneamur. teneamur. teneamur. opt̄
 utinā tenerer. p̄t p̄f̄t & plusquā p̄f̄t utinā tentus eēm. fūt utinā teneor.
 Subiunct̄ cū teneam. p̄t in p̄f̄t cū tenerer. p̄t p̄f̄t cū tentussim̄ t̄ fuerim
 p̄t plusquā p̄f̄t cū tentus eēm t̄ fuissem. fūt cū tentus ero t̄ fuero. In finit̄
 teneri. tentū eēt fuisse tentū iri. Participia ueniunt a uerbo passiuo
 duo. p̄t tentus. fūt. tenendus. Nomen uerbale teneor. tenetrix. ipsa
 res tentio. Δ. Cur. teneo. tenui. & teneor. tentussū. M. Quia om̄a in eodē si
 nentia sic faciunt p̄teritū. moneo. monui. & moneor. monitussū. Seneo
 tenui. exceptis. maneo. mansi. & maneor. mansussū. neo. neuui. neor. netussū.

VERSUS QUINTI LIBRI FINITUS EST.

Sic fatur lacrimans classisq: inmittat habenas. Δ. Scandeuersū. M. Sic
 fatur lacrimans clas. sisq: in. mittat ha. benas. Δ. Dicesuras. M. Semiquina
 riā & semiseptinaria. Sic fatur lacrimans classisq: Δ. Quot figura rū est
 hic uersus. M. Decem. Δ. Cur. M. Quia habet duos dactilos & tres spondeos.
 Δ. Tracta pedes singulos. M. Sic fat & ceter. Δ. Quot partes orat habet iste
 uersus. M. Septē. Δ. Quot nomina. M. Duo. Δ. Quae. M. Classis habenas. Δ. Quot
 uerba. M. fatur. inmittit. Δ. Quot participia. M. unū lacrimans. Δ. Quid
 aliud. M. Ad uerbiū sic & conuentionēq: Δ. Tracta singulas partes. Δ. Sic
 que pars ē orat. M. ad uerbiū. Δ. Quid ē ad uerbiū. M. pars orat que a dicta
 uerbo significationē eius explanat atq: implē. Δ. Quot accidit ad uerbio.
 M. tria. significatione species figura. Δ. Cuius significationis ē. M. Similitudi
 nis. species primitiue figure simplicis. Et sciendū qd omnia inc. desinentia
 pducunt excepto donec. nā nec inter conuentiones ponunt sic. Δ. Et
 que accentū habet. M. Cir cū flectitur nisi sit iurondi. tunc em̄ grauat.
 ut apud uirg in bucolico. sicutia gr̄ineas fugiant examina taxos.
 Et quando uirtuti subiungit̄ ei. ut sicut dixit. sicuti uisū. Δ. fatur que
 pars ē orat. M. uerbiū. Δ. Quid ē uerbiū. M. pars orat cū tēpore & mo
 dis sine casu. actū t passionē significans. Δ. Uerbo quot accidit. M.
 Septē. Qualitas coniugatio genus numerus figura tēpus psona. Δ.
 Qualitas uerborū in quo ē. M. In modis & in formis. Δ. Cuius est modi. M.
 Indicatiui forme pfecte. coniugationis prime. Δ. Cuius ē generis t signi
 ficationis. M. Deponentis. numr̄ singlr. figr̄ simplicis. tēp̄r p̄sentis
 psonae tertiae. Δ. Declina. M. For fabar. fatus sūt sui. fatus erāt fuerā.

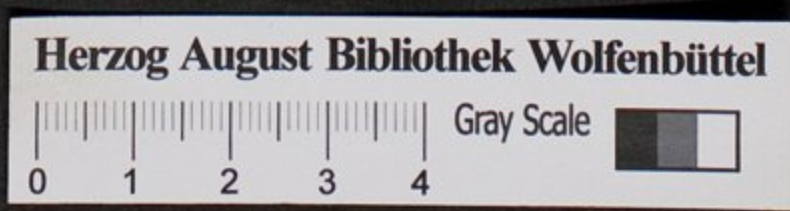
faboz. Impr farefetur femur famini fentur. Nā in prima coniugatione.
 imperatuo modo secunda psona penultima habet a. Tertia uero e. quā seruant
 prima & tertia pluralis psonae. nā secunda indicatiuū sequit suū in om
 ni coniugatione amare ametur amemur amamini ament. In secunda
 uero coniugatione secunda quidē psona pducta habet e. penultimam.
 Tertia autē a. post e. quā seruant prima & tertia plurt. ut docere doceā
 tur doceamur docemini doceant. In tertia coniugatione. e. correpta
 habet penultima secunda psona ut legere. Tertia uero a. quā seruant pma
 secunda & tertia pluralis. ut legere legit legimini legant. In quarta i p
 ducta habet penultima munire. Tertia uero a. post i. quā seruant prima & tertia
 plurales. ut muniat muniamur munimini muniant. Sed haec in regulis
 uerbilib. latius tractata inuenies; sūt fatortu. fatortille. famnoz. fentoz
 t famoz; opt utinā farer. ptpf & plusquā pf utinā fatuseem t fuisse
 fut utinā fer. Subiunct m cū fer. pt impf cū farer. ptpf cū fatussi t fueri
 pt plusquā pf cū fatusee t fuisse. fut cū fatuserot fuero. Infinitū fari.
 ptpf & plusquā pf fatū ee t fuisse. fut fatūri. Gerundi fandifando fan
 dū fatū fatū. Participia ueniunt a uerbo deponenti tria. p̄sens p̄teritū
 & futurū. p̄sens fanis. Unde & infans quilo qui non potest. p̄teritū
 factus. tatum. fut faturus rarū. It sciendū qd̄ in omni uerbo qd̄ habet
 participiū p̄teriti temporis ex hoc oppositionē. ru. facimus futurū. ut ama
 tus amaturus. doctus docturus. dictus dicturus. sic & factus faturus. Excep
 tis paucis. mortuus morturus. In quo secundū analogiā mortuus debuit ee
 participiū. Nullū enī participiū. geminat. u. Similit ozioz ortus. orturus.
 p orturus. Partus pariturus. Erutus eruiturus. casus casturus. Sed haec

quoque in regulis uerborum latius tractauimus. Δ. Cur impersonale non
habet hoc uerbum. M. Quia nullum in r. desinens generat impersonale esse.
nec passiuum nec commune nec deponens. Excepto uno misereor quod misereor
et impersonale facit. E. contrario illorum que exactius et neutris nas
cuntur. Nam pleraque illorum et magis omnia exceptis paucis passiuam habent
declinationem tertiarum personarum ut statuitur amatur. quiescit. itur.
Excepta uis. attingo. contingit. placeo placeo. euenio. euenit. & uacuo.
uacat. uiuo uiuat. In quibus tertie similis actiue personae et neutrale
impersonalia. Nam peniteo. pigeo. tedeo. pudeo. liceo. libeo. positiuas. Quia
uis libeo & liceo dicat. Sed alterius significationis. Libeo enim. ΤΟΠΗ
ΛΥΔΝΟΥΛΛΑΙ. liceo. ticeo. ΗΠΥΘΟΞΑΤΥΖΟ significat. Antiquissimi
mitamen. & peniteo & pudeo & pigeo & misereor dicebant. Nomen
uerbale et participiale. fandi. dudu. pleraque enim uerba & iam si parti
cipia futura passiuam non habent. nominata tamen forme huiuscemodo
di pleraque habere inueniunt. preteriti quoque participia pleraque. In
tus desinunt & mutant ut inoz. & faciunt nomen uerbale ut ama
tus amatoz. Doctus doctoz. lectus lectoz. Sic ergo fatus fatoz.
possumus dicere. Antiqui tamen & iam passiuam prefererant. fa
tus predictus dicentes. unde fatum predictum & uisum. De eodem dicit
plato. fatum uoluntatem & uisionem dei. Δ. Fac ab eo quod est for compositum
affoz. affaris affatur. ut apud uirg. affat quod deos & sem sit adorat.
Et sciendum quod rarissime simplicis prima persona inuenit in usu. for
quomodo. & doc. ipsa res fatus factio fatum. Inde putant quidam & iam
fas & nefas dictum esse quod iustum est dicit taceri. ex quo fasti & nefasti dies.

ΥΠΕΡΘΕΛΑΤΙΩ

& fasti. ΤΑΝΧΕΧΡΟΔΟΠΑ. Δ. Cur participiū p̄tēpous. a hab&. antetuf.
 M. Quia om̄a que maiu faciunt p̄m inactiuis & om̄a cōmunia t̄depo
 nentia prime coniugationis inatus. a penultima p̄ducta p̄ti parti
 cipiū faciunt. ut amo amau amatus. osculoz osculatus. criminoz
 criminatus. Δ. Lacrimans que pars ē orāt. M. participiū. Δ. Quid est
 participiū. M. pars orāt partem capiens n̄ominis partēq; uerbi. Δ.
 Quot accidunt participio. M. Septē. Δ. Que. M. Genus numerus figura
 casus tempus significatio forma. Δ. Cuius ē generis. M. Cōmunis trium
 generū. om̄a enī participia p̄sentia triū generū & in duas desinunt
 consonantes. N. & S. Nā & si naturalit̄ quedā uerba ad solos p̄tinent
 mares. ut futuo t̄ de uirgino. Possum̄ autē haec in alterū sexū transfer
 re. t̄ figurat̄ t̄ p̄ r̄sionē t̄ sup̄ ep̄ia conna. ut si dica bona anima ē
 que istā uirginē de uirginauit t̄ bonus animus ē qui illi marito nupsit.
 Beneigit̄ dicit̄ qd̄ om̄a uerba & participia aptas ut ad omne possint
 genus dici. Δ. Cuius ē casus hic. M. Nominatiui. potest autē eē & uoca
 tiui. Om̄a se uo nomina siue participia nominatiuū & uocatiuū simi
 le habent exceptis grecis. & in us. desinentib; secunde declinatio
 nis. Quozū p̄priū si ante. us. i. habuerint abiecta. us. faciunt uocati
 uū. ut uirgt̄ uergili. terentius terenti. Alia uero om̄a us. in e. con
 uertentia faciunt uocatiuū ut myrtus mirte. Uirgt̄ in bucolico. Et
 uos olauri carpā & t̄ p̄xima mirte. Turnus. turne. socius. socie. Est
 tamen & iā in huius cemo di inuenire sepe t̄ euphonię. t̄ m̄ & r̄i causa
 nominatiuū p̄ uocatiuo positū. ut lucanus. degenerō populus uix sae
 cula longa deozū. populus. p̄ popule. Et uirgt̄. corniger hesperidū

Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

0 1 2 3 4 Gray Scale

fluuius regnator aquarū fluuius pfluue. Δ. cuius ē temporis. M. p̄sentis.
nulla enī participia in duas consonantes desinentia temporis p̄t̄ fūt
inueniunt̄. Sciendū autē qđ quomodo participia p̄t̄ tēporis conuincta
cū uerbis temporis p̄sentis p̄t̄m tempus significant ut lectussū es. est. Sic
participia p̄sentis si conuincant̄ cū uerbis p̄t̄ temporis loco p̄t̄ tēporis
accipiunt̄ ut amans feci. studens legi. Δ. cuius ē significationis. M. Acti
ue. nascit̄ enī a uerbo lacrimo. mas. mat. cuius acti uū. uī passiuā. passi
uū. uim actiuā uidet̄ habere. nā patitur dolore qui lacrimat & facit qui
lacrimat̄. Multa tamen similia inueniunt̄ ut lugeo & lugeor. & ploro
& ploroꝝ. formas suorum uerborū t̄ species habent participia. ut lectu
rio lecturiens. feruesco feruescens. curso cursans. cursito cursitans.
Δ. Cuius ē numeri. M. Singularis. figr̄ simplicis. Δ. cui casu adiungitur.
M. Accusatiuo lacrimans illū. necesse ē enī om̄a participia his casib.
subiungi quib. & uerba ex quib. nascunt̄. ut lacrimo illā. in uideo tibi
inuidens tibi. misereor tibi miseratus tui. a ut p̄d̄t̄ & iā uī participi
& ad nomina transferunt̄ ut sic dicā amans illū participiū ē. quia &
amo illū dicim̄. Si autē amans illius nom̄ ē qđ significat. o epax o ecch
k̄ noꝝ. Unde & comparatiuū accipit amantior amantissim̄. Similit̄
timens illū. timens illius. fugiens illū & fugiens illius. Ut terentius
in phormione fugiens litium. Sēpt̄ conen ex participio p̄sentis tēpo
ris. & tria gerundia t̄ participia solent nasci ablata s. & addita. di
dadū. ut amans. amandi. amando. amandū. Lacrimans. lacrimandi
do. dū. & participiū futi passiuū. lacrimandus. a lacrimor. Et iam
& iā nomen. oλa k̄p̄y ooc. Δ. Quotē ē declinationis lacrimans. M.

Tertiae. Omnia enim participia presentis temporis tertiae declinationis utpote in
 duas desinentia consonantes. primum participia temporis & futuri cum sint
 mobilia masculinum & neutrum secunde habent declinationis. femininum uero
 primum. ut hic & haec & hoc lacrimans. lacrimatus. ta tu. lacrimanda da du.
 Classi de hoc superius sufficienter tractauimus. Δ. Quae. quae pars orationis est
 M. conuinctio. Δ. Quid est conuinctio. M. pars orationis adnectens ordinansq; senten
 tia. Δ. Quot accidunt conuinctioni. M. tria. potestas ordo figura. Δ. cuius
 est potestatis. M. copulatiue ordinis postpositiui. Est autem encliticum & alie
 due conuinctiones. ue. ne; Ne autem sol & &ia abiecta e. enclitica uim possidere.
 ut phirrin. tanton. Δ. Quae enclitica. M. q; ue. ne. ppositionib; antepositis
 non erigunt extreme sillabe fastigium. ut ppter q; illu. inter ue homines. Δ. cuius
 est figure. M. simplicis composita. quae postponit ut atq; quoq; iaq; Silla
 bice quoq; addit in fine. & u conuinctionis emittit & enclitice ut undiq;
 demq; itaq; Quando antepenultimo acuto pferit idem quando conuinctio
 est rationalis. Vtraq; pleraq; querunt cum sint una pars orationis. neque
 diuisa t conuinctione accipit. cur non tertium ab ultima acutum habuerit
 in quo possumus dicere qd accentus masculinorum & neutrorum quia penul
 timus est acutus. acutus &ia femina in sua lege coincidentia. Nec mirum
 euphoniae causa hoc in eis euenisse cum in aliis quoq; quibusdam compositis.
 hoc idem inuenit ut calefacis. tepe facis. sua uerubens. quae omnia debent
 secundum analogiam habere acutum antepenultimum. penultimum tamen
 habuerit. Δ. Inmittit quae pars orationis. M. uerbum. Δ. Cuiusmodi. M. In
 dicatiui formae perfectae coniugationis tertiae correptae generis acti
 ui numerus singul figure compositae. Δ. ex quibus. M. Ex integro & corruptio

Nā in p̄positio mutaui. N. in m. quia sequens uerbu. ab. m. in capit. Sol & enī
pt m. t. B. sequen. N. in. M. conuerti. ut cōpono impono. cōmitto inmitto cō
buro imbuo. Δ. Cuius temporis. M. p̄sentis p̄sonę tertię. Δ. Declina. M. Indi
catiuo modo. Immitto. p̄tō in p̄f immitteba p̄tō p̄f immisi. p̄t p̄t quā p̄f
immiserā. fut immittā. Impr. immitte. immittant. immittamus. immit
tite immittant. fut immitto tu. immitto ille. Immittatore immittat
t immittunto. Opt modo & p̄t in p̄f utinā immitterem. p̄t p̄f & p̄t quā p̄f
immissem. fut utinā immittam. Coniunctiuo modo cū immittā. p̄t in p̄f
cū immitterem. p̄t in p̄f cū immiserim. p̄tō plusquā p̄f cum immissem
fut cū immisero. Infinita immittere immisisse immissū ire. In p̄sonalia im
mittit. batur. immissū ē t immissū fut immissū erat t immissū fuerat.
imittatur. Impr. imittat. Opt utinā immitterē. Immissū ē t fuisse &
utinā immittat. Coniunctiuo cū immittat. cū immitterē sū erit t fue
rit. sū ē t fuisse. sū erit t fuerit. Infinita immitasum ē t fuisse. sū
iri. Gerundia immittendi. do. dū. immissū. su. p̄ticipia actiua im
mittens. immisurus. passiuū immittoz. immittebar. immisus sū t
fui. immisū erat t fuerat. immittoz. Impr. immittat. immittere
immittamur immittamini. immittant. fut immittator tu immit
tator ille. immittaminoz. immittant. t tator. Opt utinā immitte
rer. sus essem t fuissem. immittar. Subiunctiuo cū immittar. rer. im
missus sim t fueri. immisus essem t fuissem. sus erot fuero. Infinit im
mitti. sū ē t fuisse. sū iri. Participia passiuā immisus. dus. Nomen
uerbale immisoz. ipsares immisio. Δ. cur immitto. immisi. M. In
toquidē desinentia uerba. c. antecedente. tres s̄t quozū unū in x̄i.

facit p̄m̄ p̄f̄m̄ flecto flexi. Duo autē in xvi. necto nexui. pecto pexui.
 Sic asper de uerbo charisius uero pexi p̄talit. Et breue antecedente. In
 eadē to. sillaba terminantia duo inueniunt quozū alterū. in. vi.
 sillabā alterū in. u. i. faciunt p̄m̄ p̄f̄ct̄. p̄o. p̄o. u. m̄o. m̄o. messui. M.
 Cato in secundo originū in eā p̄taburta ubi or deū demessuit. Casius
 hemina in tertio annalū ubi or deū demessuer̄. R. antecedente. duo
 uerto uerta. Sterto sterti. T. antecedente. mitto misi. Sisto steti. qd̄
 & iā asto steti fit. Cū igit̄ in si faciunt p̄m̄ p̄f̄t̄ supina in sū t̄ in sū faciunt
 ut lesi. lusi. risi. arsi. lesū. lusiū. arsiū. risiū. lesu. lusu. risu. arsu. Unde &
 lesus. lusus. risus. arsus. lesurus. lusurus. risurus. arsurus. Δ. Fac alia
 a uerbo mitto cōposita. M. Amitto. demitto. sūmitto. cōmitto. admitto.
 P. p. p̄. E. o. Di. ab amitto amissarius. ab emitto emissarius. nascit̄. Et a sim
 plici missus. hic & haec missilis & hoc missile. possumus hic & haec missi
 bilis & hoc missibile dicere. quomodo pen & ralis & pen & rabilis. Δ.
 Habenas que pars ē orat̄. M. Nomen. Δ. Quale. M. appellatiuū. Δ. cuius
 speciei M. Diriuatiue. Δ. Unde diriuat̄. M. a uerbo habeo inde & iā as
 pirationē habet & p. b. mutā scribit̄. Nā auena que. ΤΟΝ ΒΡΟΜΟΝ. signi
 ficat & sine aspiratione ē. & p. u. scribit̄. Est igit̄ habena cū aspiratio
 ne nomen uerbale. Δ. Cuius generis. M. feminini num̄r plus t̄ figur̄ si pli
 cis cas̄ accus̄t̄ declinat̄ prime. Om̄a enī in ad es inentia declinat̄ p̄ mes̄.
 Exceptis neutris que grecas & apud grecos in toc. faciunt gent̄m. apud
 nos autem. toc. in tis conuertentia tertie s̄ declinationis. ΤΟ ΠΕΥΜΑ
 ΤΟ ΠΗΥΜΑ ΤΟC. toreuma. toreumatis. ΕΧΗΜΑ ΕΧΗΜΑΤΙC. schema sche
 matis. Litterarū uero nomina. tāma. quā in quas cūq; litteras desinentia

& apud nos & apud grecos in declinabilibus ut alfa b & a gamma non recte
enī digamū donat̄ posuit. ab habeo fit habito habitudo habitaculū habilis.
cōposita in hibeo. co. p. p. ex. INCIPIT VERSUS SEPTIMI LIBRI.

TU QUOQUE LITTOREBUS NOSTRIS. ENELI NUTRIX. Δ. Scinde uersū. M. Tu quoque litto-
rebus nostris aeneia nutrix. Δ. Quot cesuras habet. M. duas semiquinaria & semi-
septencoria. Tu quoque litorebus nostris. Δ. Quot figurarū ē. M. Decem. habet enī tres
dactilos & duos spondeos. Δ. Tracta singulos pedes. tu quoque & cetera. Δ. Quot habet
partes orat̄. M. Sex. Δ. Quot nomina. M. tria. litorebus aeneia nutrix. Δ. Quot
nomina. M. Duo. tu nostris. Δ. Quid aliud. M. conuentionē q̄. Δ. Tracta singu-
las partes. M. Tu nomen ē. Δ. P nomen quidē. M. pars orat̄ quae p nomine posita
tantundē pene significat psonāq; recipit. Ideo autē pene quia substantiā tan-
tū significat non tamen & iā qualitātē quomodo nomen. Bene igit̄ uidet̄ fecis-
se quia carentia finitis psonis separant ap nomina. P nomen p p eē qd p nomine
pprio ponit̄. Itaq; quia ppria nomina plus alius omnib; nominib; finita sunt
certā enī rem aliquā significant. P nomen q̄ qd loco pprii nominis accipit̄
debet finitas habere psonas. Sunt igit̄ p nomina de quib; nulla dubitatio ē
pmitiua quidē psonae primae ego & obliqui casus eius dē p nominis. Se-
cundae. tu. Tertiae uero sex sui. ille. iste. hic. is. ipse. Deriuatiua ē p me pso-
nae. meus. nosse nostras. Secundae tuus. ueste uras. Tertiae. suus. Haec tamen
apud nos quā apud grecos p nomina ab omnib; accipiunt̄. Cetera uero quae sunt
infinita interrogatiua & relatiua & substantiae & qualitatis & quantitatis
& numeri substantiae. Infinitū interrogatiuū. ut quis. Relatiuū. ut qui.
Qualitatis interrogatiuū. infinitū & relatiuū. Qualis. significat enī. ποιος.
penultimo acuto qd ē infinitū. & ος. qd ē relatiuū. Redditiuū. tantus.

+ & ποιος ultimo acuto & ος ος redditiuū. talis. Quantitatis interrogatiuū infinitū & rela-
tiuū. quantus. Significat enim ποτιος penultimo acuto

Numeri interrogatiuū & infinitū & relatiuū. Quot significat enī. ΠΟCΩ. pe
 nulamo acuto qd̄ ē infinitū & οἷοCΩ. qd̄ ē relatiuū. reddituū. tot. diuian
 t̄ ab eo qd̄ ē quis cuius cūa cuiū & cuias & ab eo qd̄ ē quot quotus & quotenus quib. dā
 ab eo qd̄ ē tot uidē ē totus sed alia uidē ē significatio. haec tamen om̄a pre
 dicta latine pleriq. artiss scriptorū p̄ nomina eē infinita dixer̄. Nec mirū
 cū didimus quoq. & multialu u&ustis simi grecorū inter articulos haec nu
 merauerunt romani uero cū articulos non habent inter p̄ nomina haec po
 suer̄ tanta autē uidē esse cognatio articulorū & p̄ nomina qd̄ stoici in
 una parte orat̄ utrūq. eē putant articulos finitos dicentes p̄ nomina
 queū gr̄amatici grecorū articulos ponunt illi finitos dicebant esse arti
 culos; nec non & iā supradictiones quas apollo mus & herodianus & di
 onisius inter nomina rationabili t̄ posuit. haec autē latius in libro qui
 ē de p̄ nomine tractauimus; sed ut breuē dicā loco p̄ priorū nominū n̄ poss̄
 accipere que generalia & iā appellatiuorū. Nā dicentes quis interrogamus
 de omni substantia t̄ qualis de omni qualitate t̄ quot de omni numero. Pronomen
 autē definite alicuius p̄sonę uult eē & rem certā significare. Δ. Quot accidet
 p̄ nomini. M. sex species generis numerus figura p̄sona casus. Δ. cuius ē speciei
 tu. M. primitiue. Δ. fac ex eo diuatiuū. M. tuus tua tuū. & aduerbiū tuat̄
 & perepectasin. t̄ate. e. correptū otite tute tati tibi tanta tiranne tulisti.
 Δ. cuius generis. M. Communis triū generū quomodo enī apud grecos. & ωἱ et ω. coy
 col ei. triū generū s̄ cōmunia sic & apud nos ego tu mei tuus sui. num̄r singl̄
 figr̄ simplicis p̄sonę secunde casus nominatiui & uocatiui. hic autē magis
 nominatiuus ē cū quoq. modo coniuictū qd̄ alios nominatiuas relatiue
 idē ut misenus ut palinurus tu quoq. Δ. quoq. que pars ē orationis. M.

Coniunctio accipit enī .p. & tu. Et tamen & iā loco aduerbi inuenire hanc dictio-
nem positā ut multa quoq; & bello passus. D. C. y. hic enī p̄similit̄ necesse ē id acci-
pi cū sequit̄ & Δ. Quidē coniunctio .M. pars orat̄ adnectens ordinansq; sententiā
Δ. Quot accidunt coniunctioni .M. tria potestas ordo figura Δ. cuius ē potesta-
tis quoq; .M. Copulatiue ordinis postpositiui uelustissimis solebant & iā p̄ponere
eā figure cōpositę ex corrupto & integro quo enī m̄ corripit̄ qd̄ si p̄ducere
ē & integra pars. Δ. Quē accentū habet penultima .M. acutū om̄s fere coniuicti-
ones postpositę generale seruant accentū regulā Δ. Litoub: que pars orat̄.
M. Nomen Δ. Quale .M. appellatiuū generis neutri numeri plur̄ figure
simplicis casus datiuī declinat̄ tertię Δ. cur .M. quia om̄a inus desinen-
tia neutra tertię & inris faciunt genetiū. Exapit̄ pus in declinabile
& uirus qd̄ lucretius secunde posuit declinat̄ diriprimoz dia uiri pelagus
ū grecū ē hoc pelagus pelagi & uulgi uulgi tā masculinū quā neutrum.
Δ. Quot differentias habet penultima sillaba genetiū inris terminantiā su-
pradictorū neutrorū .M. Si uerbis adiaceant que ē correpta penultima ha-
buerint seruant ē anteris genetiū ut munero munus muneris. uulnero
uulnus uulneris. sidero sidus sideris. ex quo cōponit̄ considero & desidero
latero latus lateris operoz opus operis. Si uero monosyllabas & p̄ducunt̄
in nominatiuo seruant .ū. anteris genetiū q̄ p̄ductā. ut uis uiris tus
turis. rursuris. plus pluris. Si uero sint comparatiua masculinorū eorū
dēq; fem̄inorū secunt̄ genetiū idē openultima seruant anteris. ut
minus minoris maius maioris. quā minor minoris maior maioris. aliaū
om̄a o. correpta habent anteris ut corpus corporis pectus pectoris.
litus litoris. pignus pignoris & pignoris. foenus foenoris & foeneris.

quamuis & uerba eorum magis habent penultima pignero & foenero. D. fac
 ab eo qd̄ ē litus diriuatiuū. M. litoreus & litoralis quidā autē litus. ΑΓΩ
 ΙΩΝΑΙΟΥ. Uolunt ēē qui affiscentes & reuertentes solent ibi uota
 concipere. D. Nris que parsoat. M. p̄ nomen. D. Quale. M. Diriuatiuū pos
 sessiuū. Ex quo casu solent diruari. M. Ex genere uo ut nos nostrū nri
 noster idq; sine dubio ex singulari numero ostendit ego mei meus tui
 tuus. sui suus. unde & penultime corripunt. A. cuius ē generis hic. M.
 neutri. Sciendū tamen qd̄ om̄s dat̄s & ablat̄s plur̄t̄ in nominib; mobilib;
 quā in p̄nominib; & participiis cōmunis ē & triū gen̄r̄. A. cuius ē numeri. M.
 plur̄t̄ figur̄ simpl̄s casus hic datiu. Om̄s autē dat̄s & ablat̄s plur̄t̄ similes s̄t
 ut dictū ē. A. & unde possumus scire differentiā. M. A iunctura & ordinati
 one. Idē. ΑΓΟΤΗC. CΥΝΤΑΞΕC. qd̄ facile potest sciri ex singulari iunctura
 que non habent similes dat̄m & ablat̄m ut in omnib; primę declinationis
 nominib; & tertię in terminantib; ablatiuū & quartę & quintę. in his
 enī manifesto ostendit casus differentiā. Cū igit̄ uerbū dedisti sine dubio
 dat̄m exigit si quis supra dictorum declinationū nomen ordinē necesse
 ē dat̄m adiungere dedisti pot̄t̄ homini t̄ senatui t̄ rei. non licet enim
 nisi dat̄m huic uerbo adiungere. Et nota qd̄ quattuor habent declinatio
 nū differentias p̄ nomina. Sunt enī quę tā gen̄r̄ uū quā dat̄m in termi
 nant quę t̄ria & communia triū gen̄r̄ ut ego mei mihi. tui tibi. sui
 sibi. Sunt quę gen̄r̄ uū inuis dat̄m ū in ip̄s̄ quę cōm̄n̄ triū gen̄r̄
 ut ille illi. ipse ipsius ipsi. iste istius isti. hic huius huic. is eius. ei. Scilia
 quę secunt̄ secunde declinat̄s mobiliū regulā qualias possessiua haec. meus
 tuus. suus. nost̄. uest̄. Sunt alia tertię decl̄s nominū declinationē seruantia

ut nraſ uraſ nraſ uraſ. Δ Aeneia que parſozati. M. Nomen. Δ Quale. M. ap-
pellatiuū. Quāuis enī poſſeſſorū p̄ priū nomen ſignificet tam̄ omniſ poſſeſſio eiū
cōmune hoc nom̄ poteſt habere. ut aeneia mater. aeneia menſa. aeneia facieſ
aeneia manuſ. aeneia nutrix. aeneiuſ ager. aeneiuſ enſiſ. aeneiuſ filiūſ. aenei
ū lumen aeneiū munuſ aeneiū regnū. Generiſ feminini num̄ ſingl̄ ſiḡ
ſimpt̄ declinat̄ prime. Δ Ex quo nomine diriuat̄. M. Ab aenea de quo in ſuperi-
ozib: latiuſ tractauimus. Δ Nutrix que parſozati. M. Nom. Δ Quale. M. ap-
pellatiuū t̄ diriuatiuū. Δ Cuiuſ ſpeciei diriuatiuozū. M. uerbaſiſ. Δ Ex quo uer-
bo maſculinū naſcit̄. M. Anutrio ſolent̄ autē in tōz uerbaſia in trix facere
femina mutata or̄ in trix ut lector lectrix. amator amatrix. accuſator
accuſatrix. in ſupra dicto uerbo euphonię cauſat̄ alternitatis idē. ΠΑΡΑΝ
ΛΟΤΗΤΟC. Triſ ſyllaba ſubtracta ē contra regulā cū nutrio enī ſit maſculi-
nū debuit femininū nutrix ee ſed abſurditas ſoni minuit ſyllabā. Δ A quo
uerbo deriuat̄. M. Anutrio nutriſ nutrit. Δ Declina uerbū. M. Nutrio uerbū
actiuū in dicatuo modo dictū temporis p̄ ſi num̄ ſingl̄ ſiḡ ſimpt̄ coniugationiſ
quarte p̄ ſone p̄ me qd̄ declinabit̄ ſic. Nutrio nutriſ nutrit. nutrimuſ nutri-
tiſ nutriunt. nutriebā nutriebaſ nutriebat. nutriebamuſ. tiſ. bant. p̄ p̄
nutriui nutriuiſti nutriuit. nutriuim̄ nutriuuiſtiſ nutriuuer̄ t̄ nutriuere.
nutriuera nutriueraſ nutriuerat. nutriueraim̄ nutriueraſiſ nutriueraſt̄.
fūt nutriā nutrieſ nutriet̄. nutriemuſ nutriet̄iſ nutrient̄. Im̄ p̄ nutri-
nutriet̄. nutriam̄ nutrite nutriant. fūt nutrito tu. nutrito ille. nutri-
to te nutriant t̄ nutrianto. Op̄t̄ utinā nutrire nutrieſ nutriet̄. nu-
triremuſ nutriet̄iſ nutrirent̄. utinā nutriuuiſſe nutriuuiſſeſ nutriuuiſ-
ſet̄. nutriuuiſſemuſ nutriuuiſſeſ nutriuuiſſent̄. fūt nutriā nutrieſ nutriat̄.

nutriamus nutriatis nutriant. Subiunct modo cū nutriā nutriās nutriat nutri
 amus nutriatis nutriant. cū nutrire nutrires nutriret. cū nutriremus nutri
 ris nutrirent. Cū nutriueri nutriueris nutriuerit. nutriuerimus nutriue
 ritas nutriuerint. nutriuisse. nutriuisse. nutriuisse. nutriuissemus. nutri
 uissemus. nutriuisissent. fut nutriuerō nutriueris nutriuerit. nutriuerimus
 nutriueritis nutriuerint. Infinit nutrire nutriuisse nutritū ire. t nutritu
 rū eē. In personali nutritē nutriebat nutritū ē t fuit nutritū erat t fuerat nu
 triē. nutriat nutriant nutriantoz. utinā nutrire t nutritū esse t fuisse
 nutritū erit t fuerit nutrirī. nutritū esse t fuisse nutritū iri. Gerundia t par
 ticipialia nutriendi nutriendo nutriendū nutritū nutritu. Participia ue
 niunt a uerbo actiuo duo p̄sens nutriens fut nutriturus nutritura nutritu
 rū. Eius passiuū nutrior nutriebar nutritussū t fui nutritus erā t fuerā
 nutriar. Imp̄r nutrire nutriat nutriam̄ nutrimini nutriant fut nutri
 tozu nutritoz ille. nutriminoz nutriant t nutriantoz. Opt̄ nutrirer
 nutritus eem nutriar. Subiunct cū nutriar nutrirer nutritus si t fue
 rim. nutritus eem t fuisse. nutritus erot fuero. Infinit nutrirī nutritū
 eē t fuisse nutritū iri. Participia ueniunt a uerbo passiuo. duo p̄tm nu
 tritus nutrita nutritū fut nutriend nutrienda nutriendū. Nom̄ uerbi
 ale nutritoz nutrix. ipsa res nutritio. facabeo diriuatiuū nutricula. qd
 ē diminitiuū uti uenalis galliat potius nutricula causi d̄ozū.
 CIERSUS SEPTIMI LIBRI FINIT PRISCIANI GRAMMATICI.
Atque ea diuersa penitus dū parte gerunt. Δ. Scande uersū. M. atq: eadi
 uersa penitus dū parte gerunt. Δ. Quot cesuras habet iste uersus. M. duas
 semiquinaria & semi septenaria. Δ. Quot figurarū ē iste uersus. M. Decem. Δ.

Quare. M. Quia constat ex trib: dactylis & duob: spondeis. Δ tracta singulos pe-
des. M. Atq: ea diuersa penitus dū parte gerunt. Δ Quot partes orationis habet
iste uersus. M. Septem. Δ. Atq: ea dū p̄ d̄ p̄ c̄. Δ. Quot habet nomina. M. Duo. Δ.
Quae. M. Diuersa & parte. Δ. Quot uerba. M. unū gerunt. Δ. Quot p̄ nomina. M.
unū ea. Δ. Quot aduerbia. M. Duo. penitus & dū. Δ. Quot conuentiones. M. unā atq: Δ.
Atq: que pars orationis. M. Conuinctio. Δ. Cuius potestatis. M. copulatiue ordinis co-
munis tā p̄positiui quā postpositiui inuenit. sed raro postponit quomodo & iā.
Δ. & quid intere interq: & ac & atq: M. quia que sēp postpositiua ē & enclitica
& significat non modo & sed & iā. T. H. grecā quando repleta ē. ac autē sēp p̄po-
sitiua ē & accipit & iā p̄ aduerbio similitudinis quomodo atq: ut haud secus
acussifaciunt. & autē tā p̄positiua quā postpositiua posita copulatio-
nem solā significat. Δ. Cuius ē figure atq: M. cōpositę. Δ. Ex quib: M. aduob:
integrif at & que. Δ. Quē habet accentū. M. p̄positiua omis conuinctio &
p̄positio graua ē postpositiua autē generalē accentū seruat dictionū.
Δ. Ea que pars orationis ē. M. p̄ nom. Δ. quale. M. Subiuictiui & relatiui
Δ. primitiui ē anderiuatiui. M. primitiui. Δ. Quot p̄ nomina indubita-
bilia. M. primitiua quidē octo. prime p̄sonę unū ego. secunde unū. tu
tertię. sex. ille ipse iste hic is sui. Δ. Et quare primap̄sona & secunda sin-
gula habent uoces. tertia autē tot & tā diuersas. M. qui ap̄ primap̄sona
& secundap̄sona p̄sentes sēp & iuxta se collocunt & demonstratiui s̄
tertia autē modo iuxta colloquit modo longe modo p̄sens. modo absens
modo demonstratiua. modo relatiua. modo discretiua. Δ. Quid intere
inter hic & iste & is. M. quia hic p̄positiui ē & demonstratiui. & decli-
natione nominū a gramaticis p̄ articulo accipit. iste uero demonstratiui

ē. Is subiunctiuū & relatiuū. Ille potest & in loco aliquo longe posito ēē
 demonstratiuū & relatiuū tam idē ēē & cū significantia aliqua pferri
 ut sic uipit ille monebat. Ipse autē & relatiuū & discr&uiū ē. Relatiuū ē
 ut ipse modo aeneas nr̄s itanta cupido ē. Discr&uiū ut ego ipse tu ipse ille
 ipse. Quaeq; ipse miserima uidi. Ideo autē discr&uiū dicit̄ quia discernit
 psonā cui coniungit̄ ostendens p̄ se facere & non p̄ aliū. ut quaeq; ipse miser
 rimam uidi. hoc ē ipse p̄ me non p̄ aliū. Δ. Dic diriuatiua p̄ nomina quot̄. M.
 Septē. meus tuus suus noster uest̄ nr̄as ur̄as. Δ. Quot̄ declinationes p̄
 nominū. M. Quattuor. una illorū quae in. faciunt gen̄m & dat̄m. ut
 mei mihi tui tibi sui sibi. Alteraeorū quae inuis habent gen̄m. ut illius
 huius. Tertia quae secundū mobilia declinat̄ nomina meus tuus suus.
 Quarta quae tertiā declinationē nominū sequit̄ nr̄as ur̄as. Δ. Quae s̄
 dubia. M. Quae stoici quidē antiquissimi inter articulos cū p̄ positionib;
 ponebant. Romani autē in p̄ nomina infinitat̄ interrogatiua t̄ red
 ditiua. Dionysius uero & apollonius & herodianus rationabiliter in
 ternomina. S̄ autē substantiae & qualitatis & quantitatis & numeri
 infinita substantiae ut quis. qd̄ tā interrogatiuū ē quā infinitū. cuiū
 relatiuū qui qd̄ p̄ se quidē acuit̄. in lectione ū grauat̄. Inuenit̄ ta
 men & iā p̄ quis atq; tunc circū flectit̄. Obliquius autē cas̄ quando
 relationē significant grauant̄. Qualitatis qualis qd̄ penult̄ circū
 flectit̄ quando interrogatiuū ē. Quando ū infinitū ē & relatiuū
 acuit̄ ultima quae tamen in lectione sopit̄. eius redditiuū talis.
 Δ. Dic quantitatis. M. Quantus qd̄ similiter tria significat. interro
 gationē quando penultimā acuit quando ū ultimā infinitum.

uel relatiuum est quod similiter in lectione sopit. Eius reddituum
tantus. Numeri quot. Qd similiter tria significat. In interrogacione. In fini
tionē relationē. Sed quando In interrogatiuum acuit t In finitiuum. Quando
autē relatiuum. In lectione grauat. Eius reddituum tot. Δ Dic diriuatiuum ab
eo qd: quis. M. Cuius cuius. que s possessiuā infinita q̄ græci s̄ habent.
Præter hic & hec cuius & hoc cuius huius cuius. que s̄ genalia infinita. Et
sciendū qd hæc declinationē p̄nominū habent. quis t̄ qui. cuius. & eā tam
In equalē cū acc̄s. que. facit. & abt̄ a quo t̄ a qui. & d̄is pl̄r quib. t̄ quis. Δ
Que s̄ alia nomina q̄ declinationē p̄nominū habent. M. In. us. quidē desi
nentiā sex. Un. ullus. nullus. solus. totus. alius. In. er. uero duo. ut & alt. & ex
his cōposita. excepto neut̄ neutri. Δ Dic nominatiuum ab eo qd: id. M. Mascu
linū eius. is. femin. ex. Notandū hoc pronom̄ qd̄ nominatim pl̄r mascu
lini ei facit quā in. & d̄at̄ & abt̄ tā in eis quā in. is. & quāuis. i. duplicē ut
p̄na accipit̄ syllaba In metricis. quomodo di & dis. pro dei & deis. Δ. fac ab eo
qd̄. ē. is. cōpositū. M. Idem eiusdem. Δ. Et quid in. ē. In. neut̄ & masculinū.
M. Quod masculinū p̄ducit̄. neutri uerbo cortipit̄. Δ. Diuersa que pars orati
onis. M. Nom. Δ. Quale. M. Appellatiuum. Δ. Cuius speciei. M. Diriuatius.
Δ. Vp̄ de diriuat̄. M. Nuestor uerbo participiū uersus. & a participio factū ē.
Nom̄ cōpositū. diuersus diuersa diuersū. genr̄ fem̄ sum̄ singl̄. quando
feminini ē. Quando uerō neutri. pt̄. Et notandū qd̄ omnia mobilia In x̄ faci
entiā fem̄. & nomina & p̄nom̄a & participia. similit̄ habent fem̄ singularē
& neut̄ pluralē. ut prim̄ prima primū. pulcher pulchra pulchrū. armi
ger. armigera armigerū. satur saturæ saturū. ille illa illud. iste ista istud.
is ea id. hic hec hoc. hæc & singulare ē feminini. & pluralē neutri. Nec n̄

& iam quisque quod que tam singulare fem quā plurale sicut Participia
 q̄q̄ amaturus amatura amaturū amat. ta. tū. Δ. Cuius ē numeri. M. Sin
 gularis. quia fem. ē. 1. hoc uersu. Δ. figuræ. . Composite. Δ. Ex quib. M
 Ex duob. Integris. idē dīppositione q̄ separata n̄ inuenit̄ p̄ se. & uersa. Sicut inse
 parabiles p̄positiones he. que p̄ se separate p̄ uquā poss̄ inueniri. Di. dis. re. se. am
 cop. Quas tam p̄positiones ideo dicim̄. qd̄ in p̄tatio q̄q̄ earū apud grecos. p̄positio
 nes eas ostendit. & p̄positiuū locū sibi semp̄ in cōpositione defendunt. Δ. Fac diriuatiuū
 ab eo qd̄ ē diuersus. M. Apud latinos frequent̄ p̄ solū p̄uarius. sed & iā p̄ separat̄ acci
 pit̄ et discret̄. ex quo & iā diriuatiuū diuersitas. Δ. Penitus q̄ p̄torationis. M. Aduerbiū.
 Δ. Cuius significationis. M. Hic localis. Alias qualitatis. Significat enī p̄sus. t̄ inta
 mā parte. ut et causas penit̄ temptare latentes. Et hic tam̄ simit̄ habet̄ significationem
 penit̄. Idē. In penitissimā parte. hoc ē intima talis. Ap̄ta qui enī & penitior & penitiss
 sim̄. ab eo solebant dicere. uelut ulterior ultim̄. Δ. Cuius ē speciei. M. Primitiue. Ex eo
 enī p̄om̄ penitior & penitissim̄ nascit̄. & aduerbiū cōparatiuū penitius. sup̄latiuū
 penitissime. Δ. Cui ē figuræ. M. Simplicis. Δ. Dum. que p̄torationis ē. M. Aduerbiū
 tēporale. quomodo hic. Est aut̄ & iā conuinctio causalis. quando p̄ in xaā gr̄cica uinc
 tione accipit̄. ut multa q̄q̄ & bello passus dum conderet̄ urbem. Et sciendū dum. qd̄
 aduerbiū indicatiuo cōiungit̄. conuinctio uers̄ subiunctiuo. Est tam̄ & iā p̄ conuincti
 one repletua. ut sōsia ades dum paucis teuolo. & nedū illi corruptas morib. uicto
 rie tēperare. Ex eo diriuat̄ dudū. Post nec q̄q̄. t̄ n̄. t̄ haud. posita aduerbiū. est
 tēporale. ut p̄ dum. Δ. Parte que p̄torationis. M. Nōm̄. Δ. Quale. M. Appella
 tiuū. Δ. Cuius speciei. M. Primitiue. gen̄r fem̄. p̄um̄ singl̄. fiḡ simpl̄. casus ablt̄
 Δ. Cur pars partis facit. M. Quia om̄ia 1. r. t̄ l. t̄ n̄s desinentia In p̄posita
 faciunt gen̄m̄. ut pars partis puls pulis. mons montis. Excepta a corde cō

positus quia d. habet p. t. ut uecors uecordis. concors concordis. discors discordis.
 Seruant enim primitiui consonantem generatiui. & differentie causa. frons dicitur fron
 dis. ΗΦΥΛΛΑC. & lens lendis. ΤΟΚΟΝΙΑΩΝ. Preteglans glandis. & libri
 pens libripendis. quae uerbo pendo componitur. Δ. fac ab eo quod est pars diminutiuum.
 M. particula. uerbum uero passio & partior quod in eadem inuenitur significatione. & ex
 eo composita dispartio & dispartior. & impatio & impartior. Similiter dic ab eo participium compo
 situm. & participio uerbum participas pat. Similiter componuntur ab eo expertis expectis
 & particeps & proptio. & bipartit & tripartit & similia. Δ. Geruntur que pars oratio
 nis. M. uerbum. Δ. Quale. M. profectum. Δ. Quomodo dicitur. M. Imperatium. Δ.
 Cui coniugationis. M. Testis. significationis passiuus. Numquam potest. figure simpl. tempus pre
 sentis. personae testis. Δ. Geritur & cet. Δ. Quare primum gessi facit. M. Quia pro desi
 nentia tuae coniugatur. Imperium uel faciunt primum profectum. quero quesiui. terotriui. excepto uero ussi
 gero gessi. curro cucurri. ex quo composita licet ut duplicentur imperium pro profectum. cuius non
 decurro decucurri et decurri. percurro perucurri & percurri. Δ. Quare gessi gessit facit
 participium. quomodo & ussiustus. quesiui quae questus ο ποροC. differentie causa facit
 nam quesiustus. ΖΟΗΤΗΘEIC. Δ. fac frequentatiuum. M. Gesto. tas. A participis
 enim praeterita plerumque fiunt frequentatiua. & gesto. gestio gestis. Idem motu corporis
 significo gaudium. Δ. Dic ab eo alia diminutiuum. M. Gerulus unde componitur nug
 gerulus. Idem dicitur gestaculo gestacularis. t gestaculare. & ipsa res. gestaculatio.
UERS OCTAUI LIBRI FIN PRISC GRAMMATICI INCP NONI
Ut belli signum laurenti turnus ab arte. Δ. Scande uersum. M. Ut belli signum
 laurenti. turnus ab arte. Δ. Quot cesuras habet. M. Semiquinariam.
 Δ. Quomodo. M. Ut belli signum. Δ. Quot figurarum. M. Quinq. Δ. Quare.
 M. Quia constat ex quattuor spondeis. & unodahtilo. Δ. Tracta singulos pedes.

M. Ut bel. spondeus. ex duab. longis. & ceter. Δ. Q̄e partes orationis habet
 M. Septē ut bellisignū laurentiurnā ab arce. Δ. Q̄e nomina. M. Quinque
 Bellisignū laurentiurnus arce. Δ. Quid aliud. M. Aduerbiū. ut. & p̄positi
 onē. ab. Δ. Ut que pars orationis. M. Hic aduerbiū tēporale. alias autē similitu
 dinis potest ēē. & adiectatam. l. eandē significationē habet ut cui adiect. & p̄
 fit aduerbiū optandi. ut inam. Simit cōpositū cum uel ut. & ueluti aduerbiū si
 militudinis ē. Quando autē inam ueluti grecū significat. p̄iunctione causali ac
 cipit. Istō dīa quando optatiuū ē. ut terentius in phormione. ut illud. di de q̄ om̄s.
 pdunt. Δ. Belli que pars orat. M. Nom. Δ. Quale. M. Appellatiuū. Δ. Cui species. M.
 Deriuatiue. Δ. Vnde deriuat. M. Ab eo qd̄ ē bonū bellū diminutiū ē. Paraphrasin igit̄
 hoc ē. p̄ contradictionē p̄ malo bellū dicit. id ē. qd̄ malo hominū est inuentū. Abono
 ergo masculin̄ bonū bellus. & bona bella. & anent̄ qd̄ bonū bellū facit. Om̄ia enī
 ipsius desinentia masculina geminant. l. in diminutiuis. ut gemin̄ gemellus. & gemi
 nagemella. & geminū gemellū. Et sciendū qd̄ inueniunt̄ dīa ipsorū diminutiua
 cōparatiua t̄ sup̄latiua. quomodo cōparatiuorū diminutiua. que apud grecos non
 inueniunt. Vnde & terentius in adelphis. Atq̄ unū quicq̄ qd̄ quidem erit bellissimū car
 p̄ ex bello. quod bonū significat. Belli uadunt. ΤΑΤΡΑΓΜΑΤΑ. Dicabo qd̄ ē
 bellū qd̄ pugna significat. deriuatiuū aliud. M. Bellicus bellica bellicū. & ex h̄ belli
 cosus. Bellien̄ q̄ p̄priū. abello ē deriuatū. bello bellas uerbū. ex quo bellatrix. qd̄ ē
 triū generū. bellator enī bellatrix facit. Ab eo ē dīa bellona. de abello. Duellū
 antiqui dicebant p̄ bellū. ex quo p̄ duellio. Abello cōpositū. Bellipotens. & belliger
 & imbellis & rebellis & rebello uerbū. De bello q̄ cōpositū uerbū. & inde dīa de
 bellatū ē. Bellienī postea quāuis due sint partes. p̄ uno tam̄ nomine p̄prio acci
 piunt. qd̄ significat fores templi iani. Δ. Signū que pars orat. M. Nomen.

Δ. Quale. M. Appellatiuū. Δ. Cuius speciei. M. Primitiue. Δ. facabeo diriuatiuū
 diminutiū. M. Sigillū. uerbū. signo signat. signat. sic & signo signis. & ex eo
 positū in signo in signis. unde in signis. Preterea significo caesat. signifer & amesigna
 n' h'ēppugnator signoz. & designo unde designat. & resigno. ut in iiii. & luminamoste
 resignat. Est autē uniuocū. id ē. ομονιμοι. Significat enī. ΤΗΝ ΦΡΑΓΙΛΑΚΑΙ ΤΟ
 ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΧΗΜΕΙΟΝ ΤΟ ΕΝ ΤΕΚΟΝ ΤΩ ΚΑΙ ΤΟ ΚΙΝΘΕΜΑ. Ut in eodem libro. Et bel
 lo tessera signū. ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΑΡΤΙΚΤΑ. Ut lucan. signaculum. Δ. Laurentia. q̄ pars
 orationis. M. Nom. Δ. Quale. M. Appellatiuū. Δ. Cuius speciei. M. Diriuatiuorū.
 possessiuū. ē tamē & iam patrie. Si ē ablatiuus ab eo qd ē hic & hęc & hoc laurens huius
 laurentis. potest tamē & propriū ipsius ciuitatis eē. si genetiuis accipit. hoc laurentiū
 huius laurenti. ut sit ab arte laurenti. hoc ē ab arte urbis laurenti. Sed si ē ab eo qd ē
 hic & hęc & hoc laurens. ab hoc & ab hac laurenti & laurentina posuit. Unde lucan. Lau
 rentinosq̄ penates. Laurentiū nomē ē. alairol in uentā arte teste ipso pōdā. Composi
 tū ab eo qd ē laurus lauriger. unde laurigeros currus. alaiuro & iā laureat & laureatā &
 laureatū. Cicero. fascēs laureatos. hoc ē uictorie laurū habentes. ex eo propriū laurentis
 laurentia. cōprehensiuū. qd̄ graci. ΠΕΡΙΕΚΤΙΚΟΝ. uocant. lauretū. ueluti mistetūrosēu
 Δ. Dic possessiuū. M. Laureus quomodo misteus corneus. Δ. Dic & aliud diriuatiuū. M.
 Laurentius propriū et laurentia. Δ. Quotē ē declinationis laurus. M. Inuenit & scde &
 quatē declinat. ē enī exceptū. Omnia enī arborū nomina huius desinentia & sem s' & scde
 dect. ut cypissus cypissi. mistus misti. ulmus ulmi. omni omni pirus piri. Exceptis quinque
 que tās secunde quā quatē inueniunt. Quere laurus pin sic corni. laurenti q̄ plaiuro accipit.
 Δ. Turnus que pars orā. M. Nom. Δ. Quale. M. Propriū. Δ. Cui speciei. M. Uniuoce potest
 enī & iā appellatiuū intellegi. piscis nomē & fluiuis. Δ. facabeo possessiuū. M. Turnus
 turnia turnū. sicut & a saturno. saturnus saturnia saturnū. Patronomi eū potest

scdm analogiā dicitur nides. sed parolis latinis hominib. solent eiusmodi forme
 patronomice fieri. Quāuis ποδα sciadae figurauerit a sciptione. Sed & ipsum
 ΑΠΟΤΟΙΚΙΠΙΟΝΟC. qđ græcū ee uideatur. Δ. Ab que parsonat. M. Spositio.
 Δ. Cui casui seruit. M. Ablatio. Δ. Quid int̄ ē. Int̄ ab. & a. & abs. M. Qđ cōso
 nante sequente. & scribendū plerūq. ē. uocali uero omnimodo ab. Inuenit̄
 ab & iā consonantib. sequentib. sed q. n. aspere p. b. sonant. & uero uocali sequen
 te. Nil locos it̄ consonantis. id ē. t. u. nunquā inuenit̄. ut a ioue. a uenere. Abs aut̄
 q. t. t. c. sequentib. paucis anteponit̄. tām appositione. quā in cōpositione. In
 appositione. ut abs te pate. & cōpositione abstuli. abscondo. absq. ullomalo
 p sine ullomalo. Δ. Arte q̄ parsonat. M. Nom. Δ. Quale. M. Appellatiuum.
 Δ. Cui species. M. Deriuatiue. Δ. Unde deriuat̄. M. Ab arceo uerbo arx. que arces faci
 le munimto suo hostes. In de & iā sumitates montū. ex quib. facile poss̄ depelli
 hostes arces dicunt̄. & arces qđ longe arceat similit̄ hostes. Δ. Declina uerbum. M.
 Arceo. ces. c&'. Δ. Quotē ē coniugat̄. M. Sedē. generis t̄ significationis ad uer
 Arceo uerbū In dicti uo modo dictū. tēpr̄ p̄sentis. arceo. p̄t̄m̄ Imp̄fectū arcebam.
 p̄t̄m̄ p̄f̄c̄ arceui. plusq. p̄f̄ arceuerā. fut̄ arcebo. Imp̄ modo arce arceat. arceat
 arceant. fut̄ arceito tu. arceito ille. arceite arceant. tarcento. Opt̄ modo tēpr̄
 p̄sentis. & p̄t̄m̄ Imp̄f̄ ut arcerē. p̄f̄ & plusq. p̄f̄ arcuissē. fut̄ arceuerā. In finē. tēpr̄ p̄sen
 ti arcere. p̄t̄ arcuissē. fut̄ arceiturē. tarceiturū ēē. Gerundia t̄ participialia. arcen
 di arcendo. dum. arceitū arceitū. Participia ueniunt a uerbis adiuo duo. tēpr̄ p̄sentis
 & fut̄. p̄s arceus. fut̄ arceiturus. Passiua arceor arceris. tarcere. arceat̄. arcebar
 arceit̄. t̄ fut̄. scdm analogiā quāuis in usu deficit cōpositū tām ei. coerceor. coer
 cebat. coerceit̄. es. In frequenti ē usu. plusq. p̄f̄ arceit̄. t̄ fut̄. fut̄ arcebor
 Imp̄ tēpr̄ p̄s arcere arceat̄. arceamini arceant̄. fut̄ arceitor tu. arceitor ille.

arce minor arceant. tarcentor. Opt. m. t. p. p. & p. t. imp. ut arcerer arcereris.
 p. f. & p. t. p. f. ut arceat eem t. fuisse. fut. ut arceat. Subiunct. cu arceat cu arcerer
 cu arceat sim t. fueri cu arceat eem t. fuisse. cu arceat erit fuerit. Infinit. p. arceri. p. t.
 arceat eem t. fuisse. fut. arceat. gerundiat participialia. comunia sunt p. act. &
 passiuo. arceat. do. dum. arceat. arceat. Participia ueniunt a uerbo passiuo duo
 p. t. & fut. p. t. arceat fut. arceat. FIN. VERS. LIB. NONI. INCIPIT DECIMI.
PANDIT IN TEA DOMO OMNIS OLIMPI. Δ. Scande uersu. M. Pandit. In te a domo
 Omnipotentis olimpi. Δ. Q. cesuras habet hic uersus. M. ^{na} Δ. Quia. M. Semiqui
 naria. Δ. Quomodo M. Panditur Interex. Δ. Q. figurat. iste uersus. M. Unius.
 Δ. Quare. M. Quia quinq. dactilos habet. Δ. Tracta singulos pedes. M. Panditur
 & cet. Δ. Q. partes orationis habet hic uersus. M. Quinq. Δ. Quot nomina. M.
 Tria. Domo omnipotentis olimpi. Δ. Quot uerba. M. Unum panditur. Δ. Quid ali
 ud. M. Aduerbiu. Interex. Δ. Panditur que pars orationis. M. Verbum. Δ. Cuius modi
 hoc uerbu. M. Indicatiui. Δ. Cuius forme. M. P. f. Δ. Cuius coniugati. M. T. f. Δ. Cui
 gen. siue significati. M. Passiuo. Δ. Cuius numeri. M. Singl. Δ. Cuius figure. M. Simplicis.
 Δ. Cuius t. p. M. P. f. Δ. Cuius p. f. M. T. f. Δ. Dicat uerbi. M. Pando pandis pan
 dit. Δ. Declina. Pando pandebat. pandi. pandent. pandon. Δ. Cur mutat a do. lu
 di. fac. p. t. p. f. M. Quia omnia uerba t. f. e. i. g. que ante do. n. habent. muta
 ta do. lu. di. faciunt p. t. m. ut scando scandi. lu. cendo incendi. offendo offendi. de
 fendo defendi. Excipiuntur ab ignorantia quidem. n. fundo fudi. scindo scidi.
 Duplicantia uero prima sillaba. pendo pependi. tendo tetendi. tundo tundi.
 M. Declina passiuu. M. Pandor pandebat. passus su. Δ. Cur passus su facit
 participiu p. t. M. Quia omnia passiuua lu. dor. desinentia. t. f. e. i. g. uerba
 nisi sint ad or. uerbo composita. participiu p. t. lu. sus. faciunt. ut ludor. lusus. cedor.

cesus. defendor defensus. Incendor Incensus. Sed notandū ē. qđ cū alia omnia
 que n̄ habent ante do. & in participio ante sus seruat. n̄. ut offendo offensus.
 defendo defensus. Incendo incensus. tendo tensus. pendo pensus. tundo tensus
 hoc differentie causa. p̄ femininū ei simile inueniat̄ proprio mascto. qđ ē hic
 paria. Ideo passus passia facit. quāuisq; passus facit. & apateo passus. ut uirḡ in
 t̄no. passus delitore palmis. & in 1. crimib. illades passus p̄ pluraq; ferebant. fun
 do & iadi. fusus fec̄ p̄ duplicauit. s̄. qui ap̄ dulta uocalis p̄gebat tali gemina
 tione. fidi q̄q; & scidi qui accorripiunt penultima duplicauer̄ in participio. s̄.
 scissus & fissus. Virḡ in nono. & fisso transit p̄ cordialigno. Im p̄ris & opt̄
 & subiunctiuū. & infinit̄. supradicta uerbi scđm analogiā declinant̄. Δ. Dic
 supina. M. Pandendi pandendo pandendū. passū passū. Δ. Dic participia.
 M. Pandens altiuū passurū. Δ. Di passiuā. M. P̄t̄ passus. fuit pandend̄. No
 m̄ uerbale passor. In sor̄ aū desinentia t̄ xor uerbale alia fem̄ facere n̄ poss̄
 litterarū dissonantia phibente. In tor̄ enī desinentia mutant or̄ in rix.
 amator amatrix. doct̄or doctrix. raptor raptrix. fact̄or factrix. Nom̄
 uerbale rei. hic passus h̄ passus. qđ significat. τὸ βημμε. Quo patet
 in spatio distantie pedū. Est tam̄ & aliud uerbale. pandus panda pandū.
 donat̄. panda & contractior. & ouid panda naris. p̄ā passio magis ap̄tior ē.
 Δ. Inter ea q̄ pars or̄tis. M. Ad uerbū. Δ. Ad uerbū quid ē pars or̄tis q̄ ad illa
 uerbo significationē ei explanat atq; impl̄. Δ. Q̄t̄ accidunt ad uerbū.
 M. Significatio species figura. Δ. Cui ē speciei. M. In q̄t̄ quid ē ab in p̄posita
 one. uidet̄ eē natū quomodo sub sub̄ et ex ex̄. ca uero primitiuū ē pro
 nom̄. ablt̄ casus singularis. t̄ acē pluralis. Δ. Cui ē figure. M. Cōposit̄.
 Δ. Ex quib. M. Ex integro & corrupto. si ex pluralia accipim̄. In t̄ enī integrū

est. quod plerique latinorum praepositione accipiunt. greci autem adverbium. *Ελευθε*
composita accusatiuus pluralis a produxit tamen propter generalem regulam
adverbiorum in a terminantium quae omnia produciunt. Inter ea propter ea excep
ta. Ita possumus tamen dicere quia in compositione non necesse est separatorum
constructione servare. Et licet etiam ablativum singularem accipere in his adverbis
compositum cum praepositionibus. Quomodo quae circa quae propter sic inter ea propter ea.
frequenter enim etiam simpliciter ablativum pro adverbis accipiunt ut una quae qui dextra
sinistra. Δ. Domus quae pars orationis. M. Nomen. Δ. Quale. M. Appellativum.
Δ. Cuius speciei. M. A grecis dirivatur. greci enim ΔΟΜΑΞΕΘΑΙ. dicunt edificare.
Inde et ΔΟΜΗΧΑΤΟ et ΔΟΜΟC. Grece enim masculinum est & latine femine. haec domus
quomodo. ΟΚΡΑΤΗΡ. haec cratera. ΟΔΕΚΛΠΟΥC. haec decempecta. ΟΠΑΝΤΘΗΡ.
haec pantera. ΟΧΑΡΤΗC. haec carta. ΟΤΟΥCΑΠΗC. haec gausape. Δ. Dic dirivativa
a domo. M. Domicilium domesticus. Dominus domo domas domat. hoc est
sub domo & potestate mea facio. unde maris dominator pro dominus. &
dominator inde etiam dominus. hinc domicus & domicianus. Δ. Dic adver
bia ex hoc. M. In loco domi. ad locum domum. de loco domo quae greci dicunt
οικοι οικια οικος. Δ. Dic diminutivum. M. Domicula. Δ. Omnipotentis quae
pars orationis. M. Nomen. Δ. Quale. M. Appellativum. Δ. Cuius speciei. M. A diectuae
figure compositae. Δ. Ex quibus. M. Ex tribus corruptis. omnium & potis. & ens. Id est qui
omnium potis est. antiqui enim ens dicebant participium ab eo quod est. sum es. Ideo ergo
a possessivo verbo potens nascitur tam participium quam nomen. sed quod participium est
& tempus significat & accedens nomini in infinito verbo coniunguntur. Nam comparatione
accipit ut potens pugnare & potens bella facere. Quid autem nomen est.
carum & tempore & gentis coniunguntur comparationemque habet ut potens maris. & amans

& amans illius potentior amantior. Sic ergo omnia participia similia possunt
 discernere tempore & coniugatione casuum & comparatione. sicut uerba casu
 non sequantur inuicem transiunt similia sit tempus amittat & sic comparatione adsumat
 ut fugitans latius doctus grammatice doctior doctissimus. & Cur in tis de
 sint genetiui. M. Quia omnia nomina. in. n. s. t. l. s. t. r. s. desinentia inter
 posita. II. faciunt genetiui ut puls pulvis mons montis ars artis. Exceptus
 differentie causa frons frondis & lens lendis. Preterea glans glandis
 cui quidem & iam simile genetiui quidam prouuler nominatiui. Libri pendis quoque
 libri pendis facta seruata consonante uerbi pendo. Preterea a corda de co
 posita seruantia. D. notanda sunt concors concordis uecors uecordis. Co
 paratiui potens quidem potentior potentissimus dicitur. Omnipotens autem ideo
 non potest habere comparatiui quia supra omnia nemini potest comparari.
 Δ Tacabeo quod est potens ipsa re potentia & potestas. M. Potestas magis p. ui
 accipit. potentia autem p. ditione. Quidam autem & iam potentatui dixerunt. Δ.
 Quid est in potentia & potestate. M.
 Δ Declina uerbum. M. Possu potes potest. eodem modo tempus p. t. imp. p. potera.
 tempus p. f. potui. tempus plus quam p. f. potueram fuit potero. Imp. p. s. potes possit
 possimus poteste possint. fuit potesto tu potesto ille. potestote possunt
 t. possunt. Opta modo tempus p. s. & p. t. imp. p. utina possim p. t. p. f. & plus quam p. f.
 potuissim. fuit possim. Subiuncti p. s. cum possim. p. t. imp. p. possim. p. t. p. f.
 potueri p. t. plus quam p. f. potuissim. fuit potuero. Infinitum posse. Antiqui potesse
 p. t. potuisse. In fuit defic. Deriuatiua ex hoc possibilis. Δ Olympi.
 que pars orationis. M. Nomen. Δ Quale. M. proprium. Significat autem & mon
 te & celum Olympi dictum a greco quasi ΟΛΟΥ ΛΑΜΠΟΝ quod undique luceat.

Δ Cuius species M. Deriuatiue t̄ cōposita greco id ē ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΚΛΙΜΑΤΗ
 ΙΝ: Δ. Fac deriuatiuū ab eo. M. Olympicus olympice olympicū. & p̄priū olī
 pius olympia olympium certam̄. t̄ olympia que in honorē iouis celebrant̄
 certamina p̄sis. Δ. Dic cōposita. M. Olympiodorus. & olympionices. Δ. Dic
 patronomicū. M. Olympias cui secundū analogiā olympiades debet̄ ēē
 masculinū; VERS. X. LIBRI EXPL.

Oceanū interea surgens aurora reliquit. Δ. Scande uersū. M. Oceanū interea
 & c̄c̄. Δ. Quot habet̄ cesuras. M. Duas semiquinariam & semiseptena
 riā. Oceanū interea. ecce semiquinaria. a surgens. ecce & semiseptenaria. Δ.
 Quot figurarū est. M. Decē habet̄ t̄n̄ tres dactilos & duos spondeos. Δ.
 Tracta pedes. M. Ocea dactylus. & c̄c̄. Δ. Quot partes orationis habet̄ iste
 uersus. M. Quinq; Oceanū interea surgens aurora reliquit. Δ. Quot
 nomina. M. Duo. Oceanū aurora. Δ. Quot uerba. M. Unū. reliquit. Δ.
 Quot participia. M. Unū. surgens. Δ. Quot aduerbia. M. Unū. Interea.
 Δ. Oceanū que pars orationis. M. Nomen. Δ. Quale. M. p̄priū. Δ. Cuius species.
 M. Deriuatiue. ΑΠΟ ΤΟΥ ΩΚΕΟΥ. Eni hoc est a celerimotu dictū. est grece
 oceanū. Δ. Fac ab eo deriuatiuū. M. Oceanites mas̄tm & oceanitis fem̄. Unde
 uirḡt̄ in sextogezogicon. Oceanides ambe. Δ. Dic possessiuū. M. Oceanus.
 oceania oceanū. Ut saturnus. saturnus saturnia saturnū. Patro
 nomicū. ΩΚΕΛΝΟΣ ΟΚΕΛΝΟΥ. oceanides. & fem̄ oceanis. ΠΡΙΑΜΟΣ. ΠΡΙΑ
 ΜΟΥ. priamides & priamis. & quāuis sit p̄priū oceanus & iā p̄ appellatiuo
 accipit̄ quando partes eius significat. ut sicca a thlanticus oceanus &
 indicus oceanus & boricus & erythreus siue & chiopicus quom̄ mare
 arecū totū significat p̄priū cū parte appellatiuū. Δ. Interea que pars

orationis. M. A. d. uerbiū. Δ. Cuius significationis. M. hic tēporalis hoc autē & iā
 localis ē. ut in primo. In tēa ad tēplū non ē que palladis ibant. Crimb; iliades
 passis peplūq; ferebant Δ. Cui figurę est. M. Cōpositę ex duob; integris.
 hoc ē ex inter. & ea. quę abli perfectus. solent cōponi ablatiui cū ppo
 sitionib; que & iā accusato separati solent coniungi. ut quā ppter qua
 circa pterea ppter ea sic & iā interea Δ. Primitiuū ē andiriuatiuū. M.
 D. iriuatiuū ab in. ^{aut} quomodo ab. ex. exter. sub. subter. & adē antiqui
 dēer. Unde & dēerior dēerrimus. Que tam alii ad dēro uerbo fac
 tae ē. putauerūt. quomodo ab extē extra. sup supra. sic ab intē intra; hinc
 intro & intus; & intra quidē spatiū tēporis. t. loci significat. Intro
 uero ad locū int. loco. cōparatiuus interior suplatiuus intimus. uer
 bū intro intras. Δ. Surgens que pars orationis. M. Participiū p
 sentis tēporis & in duas ēsonantes desinit hoc ē. n. & s. & cōmune ē
 t. iū generū. Δ. Cui ē. casus. M. Nominatiui & uocatiui. hic autē nomē
 tēporis p̄sentis significationis neutri forme p̄fectę num̄ri singl̄s
 figurę cōpositę. Δ. Ex quib; M. Ex duob; corruptis. Tā sū sū. enī. quā
 rego. corrup̄ta sunt. & notandū ē enī qd cū in p̄senti ex duob; cor
 ruptis. In p̄to ex integro & corrupto inuenit̄ sur r̄exi. & multa
 inueniunt̄ huiusmodi n̄ solū uerba sed & nomina ut alter uter
 alter utrius in nom̄to ex duob; integris ē. & in gen̄to ex corrupto
 & integro. Idem eiusdē in nom̄to ex duob; corruptis ē. & in gen̄to
 ex corrupto & integro. Cogo coegi in p̄senti ex duob; corruptis ē.
 In p̄to p̄fecto ex corrupto & integro. Pergo perrexi in p̄senti ex
 integro. ē. & corrupto. In p̄to autē ex duobus integris. Δ. Declina

uerbū eius. M. Indicatio surgō surgebā surrexi surrexerā surgā Imperatio surge
surgat surgamus surgite surgant. Fut. surgentū surgito ille surgente surgant
t surgunt. Optat surgere surrexissē surgā. Coniunctio surgā surgere surrexerī
surrexissē surrexero. Inf. surgere surrexissē surrectū ire t surrecturū eē.
1 Impsonalia indicatiui surgit surgebat surrectū ē. t surrectū fuit surrectū erat
t surrectū fuerat surgeat. Imp. surgat. Optat utinā surgeat t surrectū eēt
t fuisse surgat. Subiunctiuo surgat surgeret t surrectū sit t fuerit
surrectū eēt t fuisse surrectū erit t fuerit. Infinita impersonalis surgi
surgectū eēt t fuisse surrectū iri. Supina surgendi surgendosurgen
dū surrectū surrectū. Participia p̄sentis surgens futuri surrectu
rus. Etia nom. ē surrecturus quomodo rectus cū car. t tēp̄. Sciendū
tam qd simplex eius actiuū ē rego fac enī rega. Composita aut ab eo
quedā in neutraliū transeunt significationē quedā p̄manent in simplici
ut p̄go surgo neutralia sunt. Dirigo aut & porrigo siue porro & ar
rigo actiuas. A. Dic ab eo qd ē uerb. ale nom. desurgo. M. Surrec
tor & surrectrix. Ipsā rem surrectio & surrectus. A. Curro
rexī. M. Ingo. desinentia. r. antedeme
sī sint a rego cōposita in si. faciunt p̄m ut mergo mer si tergo ter si spar
go spar si. Alia om̄a in xi. ango anxī pingo pinxi tingo tinxi. Exceptis
lego legi frango fregi impingo impegi tango tēgi pungo pupugi &
punxi. A lego cōposita mutantia primitiuū significationē mutant & p̄m
Intellego intellexi Neglego neglexi. A. Aurora que pars oracis. M.
Nomen. A. Quale. M. Propriū. Potest tam qd p̄ die accipit loco appellatiui
accipi. Quando em̄ deā significat p̄priū ē. A. Cui ē species. M. Deriuatiue.

abaura dicitur aurora pprie enī ipse ascensus solis id ē prima pars diei
 aurora dicitur in qua sol & pulsus solis aer comotus aurfā facere. Alii autē a splen
 dore solis dicitā putant ponunt autē aurā splendore teste po & alnuū pramos
 aura refulsit. Id ē splendor inde & iā aurū dicit & aurari qui fauorib; splen
 didos hoc ē claros faciunt & aurige qui splendore sibi agant qui fit auris b.
 populi hoc ē clamorib; & Cui ē genit. M. tēnū numeri singls figurę siptis
 casus nomī & uocā. hic autē nomī abtes autē in a pductā tminat dectis
 prime. Δ. Quare. M. Quia omā masā t femā t cōmunia tā greca quā la
 tina in a desinentia prime sunt dectis exceptis illis qui nascunt. amasctis
 in uis. tminanzū genitōm que sunt hec. una ulla nulla sola tota alia uita
 altera & que ex his cōponunt. Similit aqua. cōposita si qua nequa ali
 qua. Taenī genitōm & datm masculinōu ser uon suozū. Unde quidā n ad
 significatiōē sed ad declinatiōē adtendentes p nomina eē. putauerūt. Δ
Reliquit que pars orationis. M. Verbu. Δ. Quale id ē cui modi. M. Indica
 tui. Δ. Cui forme. M. per fecte. coniuagationis ter cip. significatiōis ac
 tiue numeri singls figurę compositę. Δ. Ex quib;. M. Ex duob; integris.
 re. & liquit. separati tam. re. dici n potest qd tam quidā uolunt ar & ro
 t rursus eē. Quod si sit ex corrupto & integro inuenit ea pars. liquit
 enī pfectū ē. Δ. Cui ē tēporis. M. pti. Quia relinquo reliqui fac ptm.
Que enī habent. n. ante. co. t. quo. abiecta. n. faciunt ptm. linquo. liqui
 uinco uici. similit ab eis composita. deuinco deuici conuinco cūici.
 relinquo. reliqui. delinquo deliqui derelinquo dereliqui. & pducunt
 i penultimā in pto naturalit. Δ. Declina uerbu. M. Linquo & cō. Δ.
Declinatiō passiuū. M. Indicatuo. relinquoz relinquebar relictus sū.

& sui relictus erit t fuerat relinquitur. Imp'r relinqueret relinquitur relinquitur
 relinquitur relinquitur. T'ur relinquitur relinquitur relinquitur
 relinquitur relinquitur. Optat utina relinqueret relictus esset
 se relinquitur. Subiunctiuo cu relinquitur relinqueret relictus sum t fue
 rim relictus esse t fuisse relictus ero t fuero. Infinita relinquitur relictus
 em t fuisse relictum iri. Gerundia t supina relinquenti relinquendo relin
 quendu relictum relictum. Participia actiua presentis temporis relinquens fut
 relicturus. Passiua p'ri relictus sum relinquendus. Nomen uerbale relic
 ta & relictrix. Ipsa res relictio. Potest tam & relictus dici sed quat
 dectis. Hinc diriuat & reliquus reliqua reliquus & relique. Qd pose
 imposita. relique me t ricasa pferi. & ia delinquo p'xer linquo. ade
 linquo delictum p' peccatum. qd delinquit officium suum qui peccat.

VERS XI LIBRI EXPLI CIT
TURNUS ut infractos aduerso Marte Latinos. Δ Scande uersu M.
 Turnus ut infractos & cē. Quot habet cesuras iste uersus. M. Una
 semiquinaria Δ. Quot figuratu ē. M. Decē. Δ. Quare. M. Quia ha
 bet duos dactylos & tres spondeos. Δ. Tracta singulos pedes. M. Tur
 nus ut dactylus & cē. Δ. Quot partes orationis habet iste uersus. M.
 Sex. Turnus ut infractos aduerso Marte Latinos. Δ. Quot nomina. M.
 Quattuor. Turnus aduerso Marte Latinos. Δ. Quid aliud habet. M. Unū
 participiu. Infractos & unū aduerbiu. ut. Δ. Turnus que pars orati
 M. Nom. Δ. Quale. M. Propriu. Δ. Cuius. speciei. M. Uniuocū ē. signū enī
 nom p'priu regis rutilorū. & appellat piscis palustris. Δ. facabeo
 qd ē turnus diriuatiuū. M. Quomodo satnus satnus sic debet & ia facere

tur nus tur nus pos ses siu. Δ Patronomicū quomo do debet facere. M.
 Tur nus tur nides Quomo do priamus priamides. Δ Quare secde
 ē. decti tur nus tur ni. M. In. us. correpta desinentia pprie secde. s. dectis
 excepto uenus ueneris. Prætea ligus liguris quod potest & ppriū ēē
 & gentile. & si sit ppriū masctm. ē. solū hieligus hui' liguris; si gentile
 ē. Inuenit̄ cōmune hic & hec ligus liguris. Δ Quare tur nus tur ne
 fac̄ uocem. M. Quia omnia in us desinentia secde in. e. faciunt uocem.
 Exceptis ppriis que. i. habent ante us. que p apocopa pfer̄ uocē ut uirgilis
 ouirgili purgilie. & mercurius omercuri pmercurie. Ideoq. accen
 tus manet̄ penultimus quāuis breuis sit penult̄ syllaba. Ex quib; em̄
 aliqua subtrahit̄ syllaba. si integrā manet̄ illa in qua ē. accen̄ inte
 grū seruat̄ & iā accen̄ ut hic & hec arpinas. pfect̄. circūflexū habet̄
 penultima syllaba. Quimansit̄ in cisione; dicimus enī hic & hec arpinas.
 s. inlit̄ sic dicamus munit̄ p munit̄ circūflexū. ut. quia in te gradione
 supra se habuit̄ circūflexū. sic & iā tuguri p tuguri. acutū deb̄ habere.
 & terenti pterenti. salusti p salusti. Euphonię tam̄ causa. tmsari. ē. qnt̄
 nomis utunt̄ p uocis. ut deus p deo. & flui. us p flume. ut uirḡt̄ cozniger
 hesperidū fluiuis regnator aquarū. & populus p popule. ut lucanus.
 D egener opopulus. Unū aut̄ inuenit̄ appellatiuū solū qnt̄ in. l. & e. uocē
 pfer̄. ut filius fili & filie. Δ Ut. que pars orationis. M. Aduerbiū.
 Δ Quid ē. aduerbiū. M. Pars orationis que adiecto uerbo significationē eius
 explanat atq; impl̄. Δ Aduerbi quot accidunt. M. Significatio
 cōparatio figura. Δ Cui ē. signis. M. Hic tēporalis. accipit̄ p postquā
 Quando aut̄ signis in a. grecā cōiunctionē loco cōiunctionis accipit̄ causalis.

Est tamē & iā similitudinis aduerbiū. solē & iā ei adici. l. tā cūnt significū aduer
biū. Adicit ei & iā. nā. & inuenit optandi aduerbiū. ut nā. l. gū ut. & uti. signifi
aduerbiū quidē quando tēpus t similitudine t qualitate siue inrōzationē.
Idē. quan do quomodo signifi. Qnd uero in a. ueluti gratias conūnt signifi
conūnt loco accipiūt. Cōpositū autē. ab. ut. ut nā. aduerbiū. ē optandi ut dixim
p̄ter ea utiq; p̄ uidelicet affirmandi. ē. aduerbiū. Δ. Quē habet accentum.
ut. & uti. & ut nā. M̄ Prepositiua grauant p̄ om̄s syllabas. Subiunctiua autē
generalē accentū seruant. Sciendū tamē qd. ut. quoq; inuenit & iā p̄ opta
tuo aduerbio. ut tēntous in formone. Ut illū di de re que om̄s p̄ dunt.
Cū uel quoq; cōpositū tā ut quā uti. similitudinis aduerbiū faciunt
uelut. & ueluti. Uirgē. Ac ueluti magno in populo. Δ In fractos. que part
orations. M̄ Participiū. Δ. Quidē participiū. M̄. Pars orationis partē capi
ens nominis partē q; uerbi. Δ. Cui. ē genit. M̄. Masculi casus acc̄sa tēpo
ris p̄teriti signifi. passiuē. Δ. Cui. ē foeme. M̄. Perfecte numeri pluralis
figure cōpositę. Ex duob; integris. & nota qd inueniunt sepe participia
ex uerbis que n̄ duob; integris cōponunt integra in utra q; parte inuen
ta. ut infringo. ex integro & corrupto. ē. tamē in fractis ex duob; integris
fit. Ideoq; possumus n̄ uerbis eadeclinata accipere. sed magis ase
cōposita. Similit̄ inpingo in pactis contingo c̄tactus. Similit̄ p̄ficio p̄fecti
deficio defeci. c̄ficio c̄feci. Nec mirū in uerbis t̄ participis hoc inueni
ri. cū & iā in nominib; possunt. huicemodi cōpositiones. ēē. Ut idē tāmas
quā n̄t̄ ex duob; ē. corruptis. Et uide uero ex integro & corrupto. &
c̄trario alt̄iter. ex duob; integris. alt̄ ueruis. ex integro & corrup
to. Δ. Declina. M̄. Indicatiuo. infringo infringebū. Infrēgi. Infrēgerā.

Infringā Imperatiuo infringe Infringat Infringamus infringite Infringat.
 Infringito tu infringito ille. Infringitote Infringant t infringunto. Optat
 infringerē Infrēgisse Infringā. Subiunctiuo cui Infringā Infringerē Infrēgeri
 Infrēgisse Infrēgero. Infinit Infringere Infrēgisse Infractū ire. t Infrac
 turū esse. Gerundia t participalia. Infringendi infringendo Infringen
 dū Infracū Infracu. Participia ueniunt ab actiuo p̄sens Infringens. fut
 Infracurus. Δ. Declina passiuū nom̄ uerbale. M. Mascut Infracuor sem
 Infracrix ipsa res Infracuo. Infringor Infracus & Infracura. Ostendim̄
 enī sepe qđ participia actiua fut̄ tēporis fema & iā p̄ ipsa re accipiunt
 ut pictura usura natura iunctura sic & iā Infracura. Rarissime in. or.
 rerū nomina inueniunt̄ Ex quib; magis uerba nascunt̄ n̄ ex uerbis nom̄a.
 ut laboro alabor coloro. acolor amo ab amor honor ab honoro. Δ.
 Dic alia cōposita. M. Confringo p̄fringo defringo. subfringo effringo.
 Δ. Cur frango fregi fac̄ p̄m̄. M. Quia t̄c̄e cōiugationis uerba in. go. desinen
 tia. r. antēdente si sint simplicia p̄m̄ in. si faciunt ut mergo merxi.
 spargo sparsi. Alia uero in. xi ut pingo pinxi tingo tinxi re. go. rexi.
 unde ex eo cōposita ut p̄go p̄rexi. surgo surrexi. Exceptis lego legi. &
 ex eo cōpositis. que quando eandē sign̄f seruant ut relego p̄legi p̄lego
 p̄legi. mutata aut̄ significatione inxi. ut diligo dilexi intellego in
 tellexi neglego neglexi. Excipit̄ similiter frango fregi pangō pegi
 t̄ pepigi. Ex quo inpingo inpegi. Excipit̄ & iā tango t̄ligi & pungo
 pupugi & punxi. & ago egi & h̄is cōposita. Δ. Cur Infracū. M. Quia
 om̄a in. g. t. in. xi p̄m̄ p̄fectū facientia p̄tus faciunt participiū legi
 lectus dixi dictus t̄ligi tactus sanxi sanctus. Excipiunt̄ flexi flexus.

fluxi fluxus. Aduerso que pars orationis. e. M. Hic nom. e. quia car. & tēpore
Undelicet & iā eicōpātiūū facere aduersior suptr aduersissimus. Quale e.
hoc nom. M. Appellatiūū. Cui species. M. Adiectiuequalitatis. e. & mobile
& deriuatiūū a participio. id. e. participiale. e. A fac ab eo aliud deriuatiūū.
M. Aduersarius aduersaria aduersariū. A. Declinauerbū. M. Aduerto
aduersus. & c. A. Dicei frequentatiūū. Aduersor aduersaris qd ab
actuo factū e. deponens. quāuis aduerto aduersis & aduertor aliā signifi-
habeant. Scis aut quod omnia frequentatiua prime sunt decti & plexq;
a participio p̄t solent fieri. uersus uerso uersa aduersor aduersaris.
Exceptis in go. tin. seo. desinentib;. Illa enī p̄t faciunt frequentatiua in
ago agito & lego legito & scisco scito & nosco noscito. Uideo enī uisus & la-
cesso lacesus & arcesso arcessis. n̄ prime sed tertie coniūg. inueniunt
frequentatiua prime s̄ coniūg. & inchoatiua tertie. mediatuū quartie.
A. Dic epositū aliud ab eo qd e. uerto. M. A uerto euerto euerto subuerto
anaduerto p̄uerto & poene cū omnib;. p̄positionib;. indubitabilib;. inue-
nit. Circuuerto anteuerto. & notandū qd aduerbia quoq; inueniant̄
solū obliquis casib;. nominū masculinorū & femininorū sed & iā ip̄ sinomē
similia. Ut aduersus qd quidā quia accessio cūiūg. magis p̄positione existi-
mauer. Uersus quoq; suppositū localib;. nominib;. aduerbiū eē inuenit̄
ut italiā uersus galliā uersus. siciliā uersus greciā uersus. Salustius
tam & iā p̄positionē ei ante posuit in catilinario. In galliā uersus. His-
paniā uersus. Ex aduersū quoq; cōpositū. Ut terentius in formione.
Ex aduersū constrinaerat quedā. A deuerto fit deriuatiūū deuerticu-
lū. diuersorū quoq; dicit̄ locus in quo diuertim. Uersus quoq; litterarū

ordinatio inde dicitur. t quod uestimus stilū a fine ad initium. t ab initio ad finē
 t qd̄ anti qui ad dexterā parte in sinistra & a sinistra in dexterā scribebant;
 Utergo quoque & uertex auerto uerbo fiunt. & uertūnū deus & uerticoe
 dia cōpositū dea. Δ. Marte que pars orationis ē. M. Nom. Δ. Quale. M.
 Propriū Δ. Cui species. M. Primitiue. Δ. taca beo diriuat. M. Marticius. &
 martiaticus martiatica mastiaticū. Unde stipendia dicere militaria
 mastiatica dicunt. Inde diriuat & iā mauos. Ex qua mauortus. dicitur
 tam maspit mastis pat. Quomodo diespit hoc ē dieipat iuppit. Hic
 & hec martialis & hoc martiale. potest tam & propriū. ēē martialis.
 Δ. Quid ē. in propriū martialis & appellatiuū. M. Quod si propriū sit
 mastm. ē & abtm in. e. tminat. sin aut appellatiuū sit cōmune. ē. &
 abtm in. i. tminat quomodo iuenalis felix. Δ. Cur mars martis
 M. Quia in ls. tin. ns. tin. rs. desinentia in tposita. ti faciunt genitū
 ut puls pulis mans montis ars artis. Exceptis differentie causa
 frons qnd foliū signis frondis. frons em capitis. fromis. & lens qnd
 pullos pediculatorū signis. lendis. Lens lentis legum. Prætea glans
 glandis. Cuiq̄dā nomē & genitū simile ēē uoluerit. Libripens quoq;
 quia apendo uerbo cōponit cōsonante uerbi seruaunt libripendis.
 Præa a corde cōposita. D. habent in genitūo secundū genitū simpli
 cis. concors cōcondis discors discordis uercors uercordis. Δ. Latinos
 que pars orationis. M. Nom. Δ. Quale nom. M. Diriuatiuū. genitū
 mas num sigl figure simplicis. Δ. Cui species. ē. M. Diriuatiue.
 potest tam ēē. & propriū regis soceri enea. & gentile alatio latinus
 & possessiuū latinus ager. Latiū aut. t alitendo t alatiudine. ē nominatū

al latino latinitas. Alatio aut diriuat latius & latiaris. A facēpositū. M
Latungena. Quomodo trouzema grauzema. sedineis geminatio. i. mu
tauit sequentē. i. IN. u. alternatis causa p. trouzema trouzema & p. graui
zema grauzema faciens.

PRISAI GRAMMATICI SUPER XII PRI
MOS VERSUS AENEID EXCII TRACTATUS PARTITIONVM.

INCIP. ORTOGRAPHIA BIDE TRBI.

A. littera. & iā nota p̄nominis. ē. cū augustū sola siḡf. B. p̄p̄inqua. ē. lit
tere quia sepe mutat. ut supponit. opponit. C. nota ē. p̄nominis cū
gauum siḡf. Itē numeri cū centū; D. littera ē. p̄p̄inqua consonantib;
his. C. G. L. P. R. M. T. que succedunt in locum eius. ut accipere.
ag gerere alliga appare arripe amitte attende. Est & nota p̄
nominis cū decū sola siḡf. Itē numeri cū quingentos. G. gaudiū. l. sola
lucū siḡf. m. sola marcū. n. sola numerū. p̄p̄posita. g. gneum &
p. sola publicū. & cū r. populū romanū. & subiecta r. rēpublica.
& p̄p̄posita. C. littere patres conscripti siue post consulatū; Q. littera
& iā nota ē. nominis cū quintū sola siḡf. Itē honoris cū questorē. QQ.
cū quirtes. T. nota ē. p̄nominis. cū titū sola siḡf; U. adiuncta. C. cū uirgu
la iacente supposita. uir clarissimus; V. geminata cū uirga iacente
supposita. uerbigratia; u. geminata cū c. duplici. uiri clarissimi.
Ante p̄positio multa siḡf. nā & tēpus siḡf. cū dicit. ante me non ē.
formatus d̄s & post me n̄erit. & p̄sentia ut ante conspectū gentiū
reuelauit iustitiā suā. id ē. corā gentib; & dignitatē ut posuit epl̄ra

v
vcc

ante manassen. & qui post uenit ante me factus ē. idē mihī p̄ latus. Aula.
latine domus regia ē. Aule grece atriu dicit̄. Unde notandū qđ in psal
mo ubi legimus. Adorate dñm in aula sc̄a eius non palatū aule nomine. sed
atriū grece uocabulo debet̄ intellegi. Ausculto suasori. & ausculto p̄cepta ma
gistri. Ausculto aut̄ & audio ex uno greco sermone uestunt̄ qđ est
Ακουω. Arra latine dicit̄. Arrabon grece. Argon grece. latine certam.
Arui latine. grece Αρωρη. Aspaltos gr̄. latine bitumen. Acer acer
rimus. n̄ acer rissimus. Agilis agilissimus. n̄ agillissimus. & in aduer
bis acerrime. & agilime. Audeo audes. p̄fectū fac̄ ausus sū. Adiuuo
p̄fecte forme ē. Adiuuo frequentatiue. Aceruo. azgero. cumulo. ex
uno greco. ^{foreio} Αωπειω. Aeger animo. Aegerot̄ corpore. utruq;
per ae d̄yptongon scribendū. Aboleo aboleui. Arceo arcui. Alibi
alio loco. Alias alio tēpore significat. Attamen inuenimus. alias n̄
numquā palū siue palio loco positū. Abstineo me a cibo. Alienus
sū crimine. Anteibat sapientia salomon cunctis mortalib; uili
anus ait. Admoneo int̄fectore cedis & cede. Aequalis alterius
stature par. ē. Aequabilis qđ equari potest. Appetens cibū. & appe
tens cibi. Ambrosius. Cancer ut appetens cibi ita p̄speciens. est periculi.
Accuso sacrilegū. & in simulo ex uno greco uenit. ^{keligoro} ΚΑΙΓΟΡΟ. An̄
aduerto in te & uindico in te. ex uno greco ^{kolizo} ΚΟΛΙΖΟ. Aer singlti
numero tantū gaudet. & quāuis aera dicamus. tamen ceteris casi
bus n̄ utimur. Autūnus genere maselo & autūnū dicit̄ neut. utru
q; numero singlti. Auricalcū & orichalcū dicimus. & hoc singlti
tantū sicut & cetera m̄ alla. Ab. &. ex p̄positiones si sequens uerbu

auocali Incipiat integre efferunt ut ex oppido ab illo. Si consonantes sequantur
extrema littera pdunt ut e foro a sacerdote. Hæ autem præpositiones ita
differunt. Cū dicat quis a teatro se uenire. Non ex ipso teatro. sed de loco
qui est proximus teatro se uenire sigf. Qui uero ex teatro se uenire
dicat ex ipso teatro sigf. AD. & IN. præfatis præpositionibus pares. Contrariæ
potestatis sunt. quia in forum ire est in ipsum forum intrare. Ad forum autem ire.
ad locum forum proximum. Ut in tribunal & a tribunal uenire non unum est.
quia ad tribunal uenit litigator. In tribunal uero prætor aut iudex.
Ancilloz blandior & adulor unum sigf. quod grece ΚΟΛΛΗΚΕΥΩ.
& datam casum trahunt; Aufero. eximo. adimo. demo. subtraho. subduco.
ex uno greco transferunt id est ΑΦΑΙΡΩΝΩ; Ab dico uerbum potest
accipere nom siue p nom cū dato trahere. Ambrosius. Qui se abdicat
secularib; ille cebrus. Alius nom. dictum dupliciter effert. & alio & alio.
habet in scā scriptura et dico hinc uade & uadit & alio uenit & uenit.
Et rursum & unum dedit quinque talenta alii autem duo alii uero unum.
Aegyptum. cū in scriptura diuidere uis. p. sequenti syllabe uingis.
Aspectum. c. sequenti syllabe. Affectum similem & afflictum. c. & eraq;
huiusmodi. Assuere. & assumptum panni. p. s. n. p. d. scribendum. Similem
assumere p. s. Appropiat p. p. scribendum. Apponit similem. Accu
curri. p. c. Administrat p. m. Applicat p. p. Alligat p. l. Asssequor
p. s. Alleuat. p. l. Assidue. p. s. Aggrechor p. c. Assarius ab antiquis
dicebatur. Nunc as. dicitur. n. assis. sane. assis. generis est. Allium & doliu
p. i. scribenda. n. p. e. sicut oleum. Virgils. Allia serpilluq; quod p. dixit.
Ambo & duo neutraliter. Ambos. & duos masculine; Nonnullitatem

grecos secuti dicunt hos duo & hos ambo quia illi ΤΟΥΣ ΑΜΦΩΔΙΕΤ
 uirgt. Verū ductores acie reuocaueris ambo. Anguis cū sit masti
 genis dixerit tam & femo. Ouidius uarro & accimus. Acer facit
 pluralē acris. pluralē acres. Absconditus non absconsus. Alē de
 duobus. Unus ex pluribus quāuis legamus unus ex duobus. Audacē
 latinū ē. sed audacitē melius. quia nomina x. terminata in aduerbis
 ter assumunt. ut atrox atrocit. ferox ferocit. Accessit qui euocat.
 Arcessit qui accusat. Aceruus moles ē. Acerbus. immaturus aut asp.
 Adficimur honore. afficimur iniuria. Apparet qui uidetur. Adparet qui ob
 sequit. Nō regule ratione. sed discernendi gratia intellectus. Arbor omni lignū
 dicit. Tarbutus. Arbor non nisi fructifera. Auens. Sterile germen. Habe
 ne rē inacula iumentorū. hoc de habendi potestate. Illud de occupandi
 auiditate dictū. Accidunt mala. Contingunt bona. Eueniunt utraq.
 Aduocat daturus patrocinū. Euocat. p̄biturus obsequiū. Inuocat
 p̄staturus auxilium. Adportare ē. aliquid adferre. Conportare. In
 unū locū ē ferre. Deportare deponere. Exportare tollere. Agnoscimus que
 nob exciderit. Cognoscimus ignorata & inuisa. Altū. & sursum & deorsum signis.
 Aquatā portionē recte dicimus que aquā aliunde recipit. Aquosū aut locū qui
 ex se aquā fundat. Albū tantū nature ē. Candidū frequent & studū. Nā &
 corpori & animo aliquotiens assignat. Albos ergo capillos. Carnē can
 didā recte dicimus. Aluus uirorū recte dicit. Uterus mulierum.
 Uenter in utroq; sexu. Acceptor & accipit. Uirgt em accipit de Lucillus
 aut acceptorū & unguis. Armarium locus ubi quarūcūq; instrumta
 ponunt. Armamentariū. ubi tantū tela armorū. Apud p̄d. scribendū.

Capit p r. Accedit p e. ab ambulando. Accidit p i. ab euentu. Belzebub. n̄
belsēbud aut belsēbul. Belial n̄belias. Bysā gr̄eclatīne corū. Bellus bellissim;
comparatiuū n̄ habet sed p̄eodīcendū magis bellus & econtra minus bellus id ē
minus pulcher. Bucina ē qua signū dat bucinator. Bucinus ipse canor ex hacedtus.
Bucina pastoralis ē. & cornu recur uo fit. Unde & cera tinna uocat̄ grece. Tuba
aut̄ de aere t argento efficit̄ & sollēntatibus concrepat. Baptismus baptisim
gen̄r mactō. Baptisma baptismatis neutro. & baptismū baptismi aeq; neutro.
Barbā hominis. Barbas p̄eodū dicimus. Buxus arbor ē. Buxū materia ipsa.
Balneū u&eres dixerunt siue balineum. nihil enim differt. sed in priuatis;
Publicis aut̄ fem̄ gen̄r. & quidē num̄ro sēp plurali frequēt̄ balneis. Baluae id ē.
thyr̄ p b. incipiant. Baratrū singularit̄ tantū effert̄. Sic aut̄ uocabant
gentiles locū apud inferos. Blandit̄e & bige sic & triza & quadriga plura
lit̄ tantū. Sed in rōrū litteris scriptorū & bigam uemus & quadrigā.
Cana & simon cananeus p̄ si plicē. c. Chanaan. unde & mulier chananea
aspiratione addita. Cinomia p̄ r̄ scripta. caninā muscā siḡf. Cynos enim
grece canis dicit̄. Coenom̄ia p̄ d̄yptongon. oe. commune muscā. Coenon. enī.
grece cōmune ē. Unde coenobiū a cōmuniuita nomen accepit. Quod
& in exodo & in psalterio in primis translātū ē. arbitramur ut omnis
gen̄ris muscā significaret̄. sed similitudine soni p̄ incuriā contigisse. ut
cinomia p̄ coenom̄ia scriberet̄. Cotus generalit̄ omnis coeuntia siue eti
neris siue cōcordie. siue conubiorū. Carduus triū syllabarū ē. ut arduus
fatuus mortuus. Ideoq; similit̄ declinandū ē. huius cardui huic carduo
& hunc carduū. p̄ tr̄ hu cardui. carduorū carduis. Cubicularius.
custos cubiculi. Cubicularis uero lectus cubiculo aptus. ut calizarius.

artifex. Caligaris clauus. Clunes femigenis dix melusus. sed uerrius flaccus.
 mas to genr dici pbat. Commodamus amico ptempore equu ueste ferui hanc ipsa
 re qua dedimus recepturi. Mutuodamus pecunia. triticu uinu & his similia
 que mutata recipi necesse e. Canties. Non cantia dicenda. Camara dicitur ut uerri
 us flaccus affirmat non camera p. e. Sed lucretius cameris extereat; dicendo.
 etia camera dici posse ostendit. Curriculus diminutio. e. mas tm currus.
 Curriculu aut neutrali spatium ad currendum aptu uel ipsu currendi officiu.
 Clipeus mas to genr insignificatione scuti ponit. Neutro aut genr imagine
 significat. sed auctoritas utruq; uariat. Caseus mas nli gnrs e. sed po ponius
 neutrali dix. Caseu molle. Cuspis cuspidis. non cuspes. Capparum femo
 genr dix uarro. Na & grece ^{κappar} κΑΠΠΑΡΙC. femino dr. Casside dicimus ab
 eo. qd e hec cassis. sed multi cassida dicunt. ut & pperius. aurea post qua
 nudant cassida fronte. & uirgt aurea uati cassida; Caponunc. Sed uarro
 • deser mone latino ait. Ex gallo gallinacio castrato fit capus. Cingula
 hominu genrs neutri. e. Na & animaliu genr femo has cingulas dicimus;
 • Capax qui facile capit. Capabilis qui facile capit. Collocat p. l. scribendu.
 nconlocat p. n. Calumnia e crimen falsu cunob aduersarius aut malu
 qd n fecimus obicit. aut bonu qd fecisse pbamur in contrariu intptari
 conat. Consulo tibi pspicio p uideo ex uno greco ueniunt qd e. ΚΑΠΡΟ
 ΝΩCΟΥ. Comeno hoste. despicio sperno asperno ex uno greco
 ueniunt qd e. ΚΑΤΑΦΡΟΝΟ. Co meio lectu & p meio. co minxi. &
 p minxi. Comitor amicu & amicis. Corinthum ciuem dicimus. & co
 rinthu uas. Comminus gladiis pugnamus. Eminus iaculis. quia illud
 emanib; non recedit. hoc emambus emittit. Clipeus armorum.

Clypeū imaginis ē. Cedit quis & iā in plano. Decidit ex alto. Cerulus natus
re color. ē. Ceruleus fingit. Ita alterū ē. alterū fit. Claritas tā luminis ē
quā p̄spicitatis. Claritudo generis. Prior itaq; splendoris. Posterior
nobilitatis. Cruciatu ē dolor corporis. tū homo ab altero cruciatur.
Cruciamētū q̄teruciat. Cerno & cresco. In eundē p̄fectū cadunt creui.
Caedo cecidi p̄ae d̄i p̄tongon. Cedit & tilia ante uigūleus uirg. Ceclo
cessi. p̄ e. simplice. Cupio cupiui facit & cupi. Cicero in p̄leuntio ad
filii. & hunc cū maxime filii m̄fecit cupit p̄cupiuit. Calūniā inno
centi non innocentē. Tā & si quidā in p̄ & u ḡreca locutionē secuti ac
cusatiui casū posuerit dicentes. & orate p̄ p̄sequentib; & calūnantibus
uos. Cur ad uerbiū sēpius indicatiuū trahit uerbiū. Gregorius. Discu
tiendū ē cur quadā die factū aliquid corā d̄no dicit. Clauis similis quē ē
purpurata uestis & declinat̄ gen̄r fem̄o. Callū quoq; & caeniū & crocūneū
sed uirḡt mas̄c̄o. Crocūq; rubentē. Cami cancelli & casses. singularē num̄r
n̄ habent. Casses aut̄ r̄ & iā dicunt. Caulae similis. Ceremoniae. Cune. &
Cōpedēs; & in neutro genere castra cibaria crepundia cunabula. Cruor
plurale n̄ habet. Uirḡt p̄t̄m. Cruores atq; atros siccabant ueste. Contagi
um. & contagia neut̄ genere dicenda. & hec contagia fem̄o; Comedia
carmina quē in conuiuuiis canunt̄ quia comes ratio grece. κωμωδία.
Cartallos grece. latinū fiscella. Calamus grece. latine arundo. Canon
grece. latine regula. Cadus grece. latine situla. Cunabula sunt panni
infantis. sed iohannes constantinopolit̄ ep̄s scribit. lazarū in monum̄
to. cunabulis in uoluntū. Cātor & cantatrix a uerbo canto. & cantor
atq; cantrix a uerbo cano recte d̄r. Comburo p̄. miscribendū. n̄ per. n̄

Cōparo similī & cōpono cōteraq; huiusmodi. Conspectus cū inscriptura diui
 dendū est. c. sequentis syllabe iungis. Complaceo n̄ conplaceo. Commoratus
 n̄ conmoratus. Comprhendo p̄ m. Camelus punū. l. scribendum. Commo
 dat & commendat p̄ m. Computrescit p̄ m. Complures p̄ m. Columna
 cū inscriptura diu denda. ē. m. sequentis syllabe nectis. Calumnia similiter
 Celo celas id ē abscondo p̄ simplice. e. Caelo celas cū picturā significat p̄
 dyptongon. ae. p̄ ferendū. Unde caelū melius intellegit dictū ab eo qd
 celat instar picture. t qd multifaria sit siderū uarietate depictum
 uel qd inuisibilia & incerta mortalibus celā archana. Cantarus ani
 mal est. Cantarū camera domus. Clamor clamoris simplicis. ē. Concla
 mo simul cū multis est. Acclamo & iā cū aliquē falso accuso. sicut cicero
 de prasio. solis innocens acclamationibus punitus est. Reclamo aliquē
 exeunte uocitans. Inclamo & succlamo. murmurandi est. Proclamo
 laudandi uel deprecandi exaltatio. Declamo r̄ horizandi. Exclamo
 quando uiribus uocē eleuo. Curro hoc tantū signis qd in itinere posit
 nullā facio cōperēndinationē. Curso aut paulo citius aliqua necessitate
 extorquente festinare cogor. Cur sito uero. quando hostem insequen
 tem fugio. Circa ad uisibilem materiā uel locū p̄tinet. Circa aut ad
 animū spectat. maxime cū aliquis p̄ pensiore affectum gerit p̄xi
 morū. Circū ad tempus refert. Circiter ad numerū. Carcer ubi
 homines coercent singularit̄ semper. Carceres unde currus effu
 dunt. pluralit̄ effant̄ utriūq; generis mas̄clo. Cepti. decapiendo
 scribimus. Coepit de incipiendo. Coepta p̄ dyptongon. Incepta
 per simplicem. e. Columbe quemansue fieri possunt & in domibus

assuescere. Palumbes fere & saxis siluisq; inhabitant. Exscribere qd ab
aliis scriptū ē. transferre. Conscribere est multa simul scribere. Inxi-
scribere. cum ius nr̄m in alium transit. Ipscribere. accusationis.
Nscribere. ad signationis. Describere. dictionis uel ordinationis.
Consuescimus bona. Insuescimus mala. Assuescimus utraq; Crassa
ri corporis ē. & sagine. Grassari animi & crudelitatis. Dilibuit
unguento. n̄ delibuit. Desertus forator est. Desertus derelictus. Dela-
tor quid fert ad accusandū. Dilator qui differt ad p̄ferendum.
Deluit purgat. Diluit tēperat. Deduco de amico p̄ducendo. Diduco
autē ē. distraho. Dimidiatū calicē bibi. Non dimidium. dicere debent.
Non enim ipsū uas bibis. sed qd in tra uas ē. Donamus & illud qd dam
& illū cuidam. Delictum peccatū aliqd dicimus. Delectum mili-
tiae. aut alicuius examinis electionē appellamus. Nam & diligi
affectionis ē. Deligi iudicii. Daemon per ch̄ p̄tonzon notandus ē.
Deus p̄ e. solam. Damnatus & addictus & absolutus. Uir ḡt. quēdā
n̄ labor id ē. uirtus sua absoluat aut uictorē faciat. Doliū p̄ i. scri-
bendū. Non doliū p̄ e. Dilectio & diligo p̄ i & que declinant ex eis p̄ e.
scribenda. Domuncula conelauum domus. Domicilium nidum auis.
Descendo montes dici potest. Id ē. in montes. t̄ p̄ montes. Descendo.
scalas a uis p̄ scimā. Id ē. p̄ p̄ scimā & p̄ scilaf. Degredior monte dicimus
recte. & significamus de monte. Discrutior & crucior animi. & animo
& animū. Decus honoris. Decor forme est. Delitiae & diuitiae. n̄
habent num̄ singl̄m. Denarius latine masculi gen̄s ē. Denarion grece
neutri. Dialogos grece. disputatio latine. Drama grece neutri gen̄s.

latine fabula. Defunctus cū scriptū diuidit. C. sequentis syllabe est iungendū;
 Didymus id ē geminus prima syllaba p̄. secunda p̄ r̄ scribenda. De
 liramētū n̄. deliramentū qđ a uerbo liro id ē sulco originem trahit.
 Et sicut boues cū a recto sulcandi actu declinant. delirare dicuntur sic ho
 mines quē de bonis ad mala corde diuertunt. Diluculū n̄. deluculū
 quia modicā die lucem ostendit. Desideriū ē rerū absentū & nondū
 adeptarū. Concupiscētia utrozūq; Concupiscunt enim que habent
 & que n̄ habent. Nā concupiscendo fruit homo rebus quas habet & desi
 derando autē absentia concupiscit. Dure regule ē. Durū antiquitatis.
 Dito & diuto id ē. locupletio grece ΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ. Decurio decuri
 au & decumo decumau. unum ē. grece dicitur ΔΕΚΑΤΩ. Dimitte
 re ē. derelinquere. Demittere deorsum mittere. t̄ quis demisit
 lapidem angularē eius. Dominor tui & dominor tibi. Dogmata grece.
 latine decreta. Dogmatizo decerno siue censeo. Dum conuinctio
 aliquando in dicatiuū uerbu trahit. Gregorius. Nescientia dum
 uouit & non diligit inflat. ut dū intus & ur illa que aliquando n̄ habuit
 tēper & dolore de illa quā amisit. Doleo uicem tui & tuā & doleo tibi.
 Gregorius papa de benedicto patre cū persecutore suū amare &
 magis illi quā sibi doluit. Dū conuinctio aliquando modū conuin
 ctuum. aliquando trahi in dicatiuum. ut dū anxiar & ur cor meum.
 Et dū dicitur mihi cotidie ubi est d̄s tuus. Et beatus papa gregorius.
 Amici ergo iob dū percussionū genera distinguere nesciunt percussū
 p̄ culpa crediderunt. Itē aliquoties dum ut significat. ut p̄ o & a. titare
 dū redeo breuis ē una pasce capellas. Desperatus. per e scribendum;

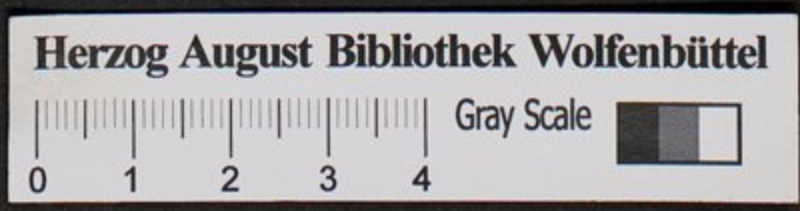

Dispersus per. i. Discedo p. i. Descendo p. e. Diastole grece Latine in dictum.
Est aut nota ad pedem lit. terz posita que male coniuncta separ. & ne puer
legens errat. ut libera per uir reos mouit uestigia capos. Domus ablatum
casum duplici effert. & in o. uidelicet & in u. sed ad domo genis pt. s. fit
domorum. a domu domuum. Ege uictus & uictum & uictu. Tripio
flammae hominem. Egre dior domo & ciuitate. Error est rei
uictum ut amor dolor. Erratio certe uie. Erratrix psona respicit
ut uenatrix. Erratica hederu in eu. Eloquentia & eligantia singla
semper. Exuue exequie. Excubie que grece ΝΙΤ ΤΟ ΦΥΛ
ΚΑΤΑ dicunt. Exta quoq. tantu pluralia. Emporia fem genis
& est grecu Latine mercatus. Emolumentum p. e. simplicem
scribendū. Simulatio p. ae. d. y. p. t. o. n. z. o. r. Equo sedeo dato casu
& abto sine pre positione dicendū. & equum sedeo accedo & in
equo & sup equum simili. Emanat fons siue terra aquam. idē
gignit ac pducit. & emanat aqua de terra siue fonte idē pfluit.
Gregorius. Qui locus a romana urbe quadraginta ferme milibus
distans. frigidas atq. pspicuas emanat aquas. Et iterum de eodem
sepulcro illius fragrantia suauitatis emanauit. Exprobra quicō
memorat que prestat. Obprobra qui obprobrium obiectat. id. e.
uitium. Expectat uenturus. Spectatus qui uidet. t. p. b. a. u. r.
Exercitus laboribus. Exercitatus studis. Exstruere in altu.
struere. Instruere aciem. t. actionem. Astruere affirmare.
Construere instruendo coniungere. Substruere aliqua supra
posita subterstruere. Excubie p. b. Corundē & earundē p. n. exp. m. da.

Secuturus. Nonsecuturus. auerbo qđ ē. seco. Scamna sunt que lectis.
 alioribus apponunt. Scabelli qui lectis paruulis uel sellis obascensum op
 ponunt. Scabellū aut & subpedaneum dicit. qđ sub pedibus fit. Stercoratos
 agros. Nonstercoratos dicas quibus stercur adsecundandū inferitur.
 Solemne. cū dicitur. siue scribis. in sequenti syllabe connectis. Somnium
 similit. Seuius seuio seui seui sti. p. ac. di. p. t. on. gon. Sero. seui seui sti.
 p. e. simplicem. Sazena p. e. cū r. & i. a. signis. Sagina p. i. pastum & pin
 guedinem. Sol utroq. numero declinatur. sed singulariter sol ipsum luminare
 significat. At soles ipsos dies nominamus. In quibus sol totum illuminat polum.
 Nonnulli uerum ipsa carmina soles nominauere. sicut oratius in princi
 pio cuiusdā uoluminis. ita exorsus ē. Soles in eos omni recte commendo.
 Et maro. sepe ego longos cantando puerū memini me condere soles.
 Secundū ppositio ē. imitationis. I. ost. tēporis. siue ordinis. Segnitia ē.
 uiti ē. Segnitia frigoris. Subscribo eptis. Supplico similit. diuine p. i. & a.
 Simplex ablatiuū & in e. & in i. mittit. Gentim p. t. m. & in um. & in ium.
 ut ab hoc simplice & simplici. horum simplicū & simplicium. Suauis
 ablatiuū casū in i. & in e. mittit. Stachys grece Latine spica. Sandalum
 grece. nēi genis. calizalaine. Sertū & corona. ex uno greco trans
 feruntur. id ē. stophanos. Solum p. p. r. i. g. sedes regalis ē. unde grece
 basilicos thronos uocat. Senex. & senior. super latiuū gradū non
 habent. Sobrius nec cōparatiuū recipit nec suplatiuū. sed p. his di
 cimus. magis sobrius. & maxime sobrius. Senecta & senū duo nomi
 na. senectatis sunt. & discernuntur a grecis. apud quos aliud nomen hab
 grauitas post iuuentutē. aliud post ipsam grauitatē ueniens ultima ē.

Nampt. grauis. & geron. senex. Quia uero in latina lingua. duorum istorum nominum
distinctio deficit. De senectute ambos sunt posita. senecta & senium. Hec Augustinus;
At uero Gregorius. Undecima uero. e. inquit ea & as. que decrepita uel ueterana
uocant. Unde greci ualde seniores. n̄gerontas. sed presbiteros appellant. ut plus
quam senes ee. insinuent quos p̄uectiores uocant. Suspirio uerbu. trahit nomen
clauiculus & acc̄ti. ut suspiro patrie celesti. & suspiramus regnu di. & p̄positio
ne addita. suspiramus ad uitam immortale. Subducimus. & quer & ro subtrahim?
& que in p̄ntu offerimus. Supremus. summus & ultimus. & superioe &
inferioe signif. Super qd̄ eminet. Supra qd̄ subtractum aliquid habet.
Subt. e. que re. aliqua superioe premit. subt qd̄ demissum altius non tangit.
Seruitium multitudo e seruorum. Seruitus condicio seruendi. sed ueteres
indifferenti seruitu & p̄ seruitute posuerunt Sinapi. sicut & zumi greci e.
& plantas dix. Tertio sinapi. cuius genas cu. s. p̄fert. Cetericasus similes sunt nomo.
Sibilus dici oportet. Uirgt. Na neque metantu uenientis sibilus austru. sed &
neutro genere quida dixerunt. Et sua concordant sibila seu ad racones. &
mater therea longoresonantia sibila collo. Sal. & masclo genr dr & neutro.
Saturitas in cibo tantu dicit̄ in ceteris uero satis & as. sed uirgt. Odus ex saturita
que uirgt. Simiam auctores dixerunt & ia in masclo. Strigem hanc. si in signifi
catione aus dicas. Striga aut castrensē uocabulu e. Inter uallu turmarum
significat in quo equi stringunt. unde & ia stringosi dicunt̄ ex pore macilentu
Styrps in significatione subolis feminino genere dicit̄. sed cu materia significat
masclo. modo stirpem p̄cisum dixerunt. Tamen in significatione subolis & iam
masclo genr. ut pacubius. qui stirpem occidit meū. Serorum uores. id e diuulgo
Sero fruges. sero seu. seroid e claudo. Unde sera dicta serau. At terrimus

Tutavi atq; observaui ostium. Suffragor. Non suffrago. & suffragatus. Non suffragavi.
 Sorbeo. sorbui. Non sorbsi. Somnio non somnior. & somniaui. Non somniatus sum.
 Sanguis e. duman & effusus uero. cruor. Sumimus ipsi. Accipimus ab alio.
 Sic cum damus. dicen du accipe. Cu per mittimus ipsi tollere dicendu su me.
 Scœpio bellicares e. At scorpius animal. Scribo. scripsi. scriptum. Cu uocalis
 sequit ee debet. b. Cu consonans. p. Sacer. & uenerandus. & execrandus. uirgts
 Auis sacra fames. Suffragia populi. & que honorant dicunt. & que damnant.
Testor aliquid confirmans sententia. Contestor cu quadam auctoritate affirmans.
 Protestor manifeste cauenda denuntians. Obtestor aliquem iurare copellens.
 Attestor ad testimonium ^{uocans} confirmans quisit dignitate & auctoritate eminent.
 Detestor aliquid execrandu respiciens. Trux abton & in. e. & in. mitit. genem
 plurale in um. & in. u. a. bhoc & ab hac truce. & truci. horum & harum trucum
 & truciū. Therion grece. ΘΗΡΙΟΝ. latine fera. Inde theriaca quia feralit occidit.
Taciturnitas loquele contraria e. Silentium confusis uocibus uel tumultibus.
 Veru sciendu quia sileo & taceo & r. & iceo. & conticeo ex uno greco uenit. τῆσι
Tenax bene ficit. id e memoz gratie. Torques nomen genis communis. Na & in
 mariolibus genr mascul. Cicero feminino torque posuere. Triumphat hoste
 cu superat. Triumphat nos dicit cu superandi hostes auxiliu tribuit. Do inquit gra
 tias qui semp triumphat nos in xpo ihu. & iteru. expolians principatus & potesta
 tes. triuphans illos in sem & ipso. Transmigro enim cu de loco ad locu iter facio.
 Itē transmigro dr cu additamento accēti casus. id e cum aliquē de loco ad locu
 transfero. ut nabuco donosoz transmigravit iudeos de hierusalem. & emi
 grauit de abernaculo. Porro exemplum superioris uerbi. transmigra in mon
 te sicut passer. Transmigrans participium eque duplicit & de loco ad locum

Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

0 1 2 3 4

Gray Scale

transiens aliquis. & alium de loco ad locum transferens intellegit. Turtur & mascolo genr
pferit & femo. Tunc. teporis aduerbium e. Tum ordinis. Terga hominū sunt. Cū singlr
facti tergum. Tergus quadripedum plurali facti tergora. id e. coria. Tinguere
dicendū non tingere. Temeritas sine consilio. Audacia post consiliū. Teperantia
animozū. temperatio rerū. Temperies aurarū. Tapae tapae is atapae & ptr.
tapacia tapaeum tapaeibus. Virgls. qui forte tapaeibus alis. sed & hoc tapaeum
huius tapaei huius tapaeo ptr hectapae a tapaeozū tapaeis. Virgls instructos
ostro alipedes pictisq; tapaeis. Sed & mascolo genere dicendū. pictosque tapaeos.
Sisiprium turbo turbonis facit. Nā siue uentus siue quoludunt pueri
hic turbo dicit. Virgls. torto subuerbere turbo. Tumulus & tumens tellus. &
mons breuis & sepulcrū aequē uocat. Teloneum Nontheloneum. id e. p. t
simplicem non aspiratione ad data. Est aut grece telon. Latine ueccagal.
Tabes tantū singlr dicit. Tendicula & tenebre tantū ptr. **V**squequaque om
nimodo signis p quo in psalmis in greco. ecw c φορρα legimus qd significans latine
potest usq; ualde interpretari. Ut. aduerbium e. modo teporis & signis post quā. Modo
qualitatis & signis quē admodū. Modo optandi & signis utinā. Modo mirandi &
signis. oquā. Modo conuinctio causalis. Uolo ut ubi ego sum & ipsi sint mecum.
Vacat mihi. grece. εχουαζω. Vacomilitie pf uacui. Vulgus neuū genr. e. & plu
ralem numerū non habet. sed uirgls. masculine uulgū extulit. hinc spargere uoces
in uulgū ambiguas. Vas uadis de uasculo genr. neuū. Vis duplicem habet significati
onem. & uirtutis uidelicet que grece ΔΙΝΑΜΙC dicit. & uolentiae que grece ΒΛΑ
uocat. Necordia & uisus. tantū singulari efferunt. Vepres & uerbera & uis
cera. non habent singularem declinationem. nisi tantū uerberere & uiscere.
Virgil & torto uolacri subuerbere turbo. & uindicta uiscere diuiso. Utor.

diuitas & diuitias Ver semper singulariter. Ver uex ouis ab u littera incipiendum.
 Vltior & ultimus posituum gradum non habent. Verus ad naturam tantum ueritatem
 refert. Verax autem dicitur qui in mentem. Unde & uerus demon dicitur potest. Uerax
 autem non potest. Vallestria agrorum sicut & caestria dicuntur. Vero culpa & uero cul
 pa. Id est phibeo a culpa. sedulus pomisq; uerax & acerbis. id est a pomis. et fortunat.
 non uero coniugium sed prefero uirginis saluum. Vultus mutat. facies manet. Vae.
 datus & accetus sequi debent non alius. ut. uer populomaurorum. & uer populum
 maurorum. Vterq; de duobus dicimus. Vtriq; de binis aut de pluribus ex utraq;
 parte positus. uterq; uenit. Vtriq; uenerunt. Veneunt qui uendunt. Vltus
 & uindicatus & punctus. Velocitas pedum & corporum. Celeritas animorum &
 factorum. Vlcus quod nascitur. Vulnus quod palium fit. Vultur dixit uirgil in vi. sed
 & uulturus. Lucilius in i. Urgeo non urgueo. Uirgit. quibusne urgent poene.
 Vngo. unxi. Quomodo pingo. pinxi. utrumq; sine u. At tamen diriuatum non
 uo addit. ut pinguis unguine ceras. Ita ut unguentum non ungentum dicatur.
 Verbum est omne quod lingua profertur & uoce. Sermo autem cuius nomen ex duob;
 compositum. serendo ac monendo. compositior ac diligentior fit. Sententia
 uero que sensu concipitur. Porro loquela cum quadam eloquentia dictionis
 ordo preteritur. Oratio quando usque ad manuum arte describendus ora
 toris sermo puerit. **EXPLICIT** **AMEN** : -

explicit orthographia Bede pre

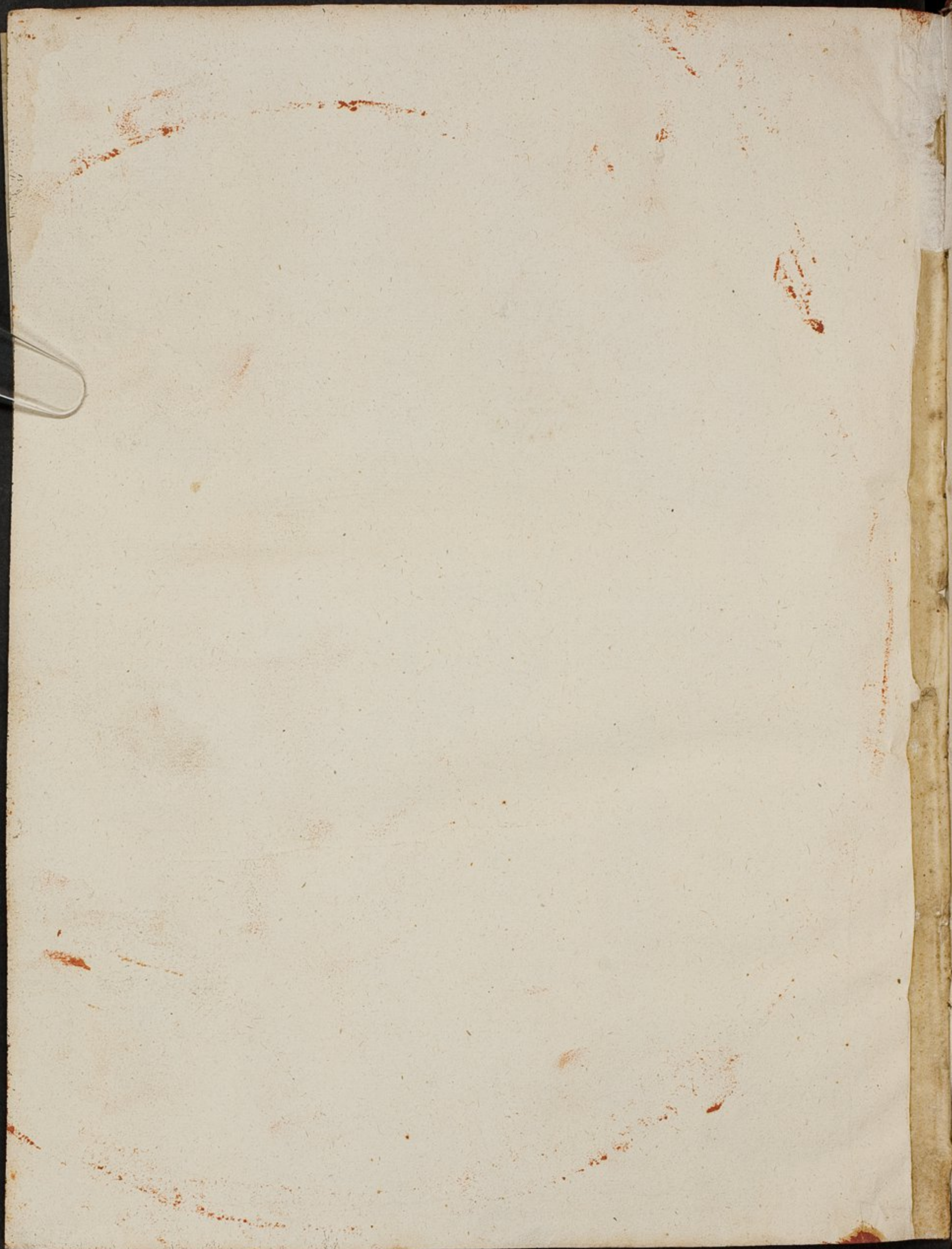

Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Gray Scale

Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

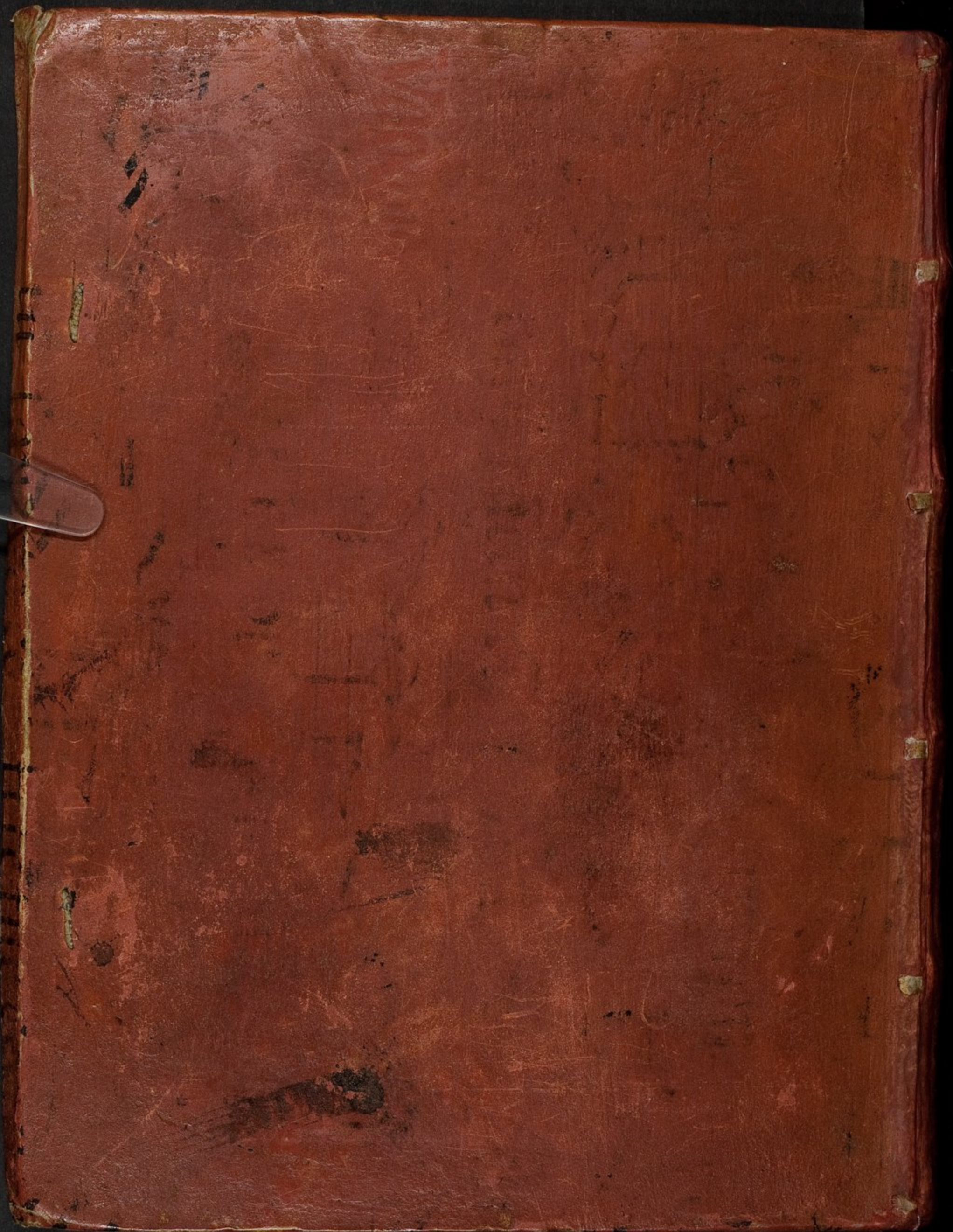
RW 2007

Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Gray Scale

Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

0 1 2 3 4

Gray Scale

